

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİNİN TOPLUMSAL ROLÜ
VE MÜZE MALZEMESİNİN NİTELENMESİ ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME**

Yüksek Lisans Tezi

Yahya ÇALIŞKAN

ANKARA – 2021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİNİN TOPLUMSAL ROLÜ
VE MÜZE MALZEMESİNİN NİTELENMESİ ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME**

Yüksek Lisans Tezi

Yahya ÇALIŞKAN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hakan ANAMERİÇ

ANKARA – 2021

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİNİN TOPLUMSAL ROLÜ
VE MÜZE MALZEMESİNİN NİTELENMESİ ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hakan ANAMERİÇ

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Hakan ANAMERİÇ.....

Prof. Dr. Fatih RUKANCI.....

Prof. Dr. Hasan S. KESEROĞLU.....

TezSınavTarihi:23/09/2021

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (23/09/2021)

Yahya ÇALIŞKAN

ÖNSÖZ

Edebiyat müze kütüphaneleri; müze ve kütüphaneyi bir araya getiren dünyadaçeşitli yazarlara ait edebiyat evleri örnekleri olmasının yanında onlardan farklı ve özgün olarak, ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından yeni bir anlayışla kurulmuş “uzmanlık kütüphaneleri”dir.

Edebiyat müze kütüphaneleri, buldukları bölgelerde hem bölgenin hem de ülkenin edebiyat ürünlerini ve bu ürünleri üreten yazarlara ait özel eşyaların bir araya getirilerek kültürel mirasın korunması, tanıtılması, araştırılması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması adına çok önemli bir işlev görecektir.

Edebiyat müze kütüphaneleri, dermesi ve müze malzemesinin okuyucu ile buluşmasıyla ve bünyesinde gerçekleştiren sanatsal, kültürel ve sosyal etkinliklerle hem bölgenin hem ülkemizde edebiyat, sanat, kültür ve sosyal yaşamına olumlu katkılar sağlayacaktır.

Çalışmanın yazım aşamasında kitap, dergi, broşür, resim/fotoğraf, sayı ve bilgi içeren tablolar gibi her türlü doküman ve materyal Kültür ve Turizm Bakanlığının bünyesindeki edebiyat müze kütüphanelerine bağlı buldukları il halk kütüphanelerinden sağlanmıştır.

Bu çalışma ile müze kütüphaneciliği özelinde Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, edebiyat müze kütüphanesi yöneticileri ve çalışanları, öğrenciler, araştırmacılar ve konuya ilgi duyan tüm paydaşlarda farkındalık oluşturulması amaçlanmakta, ayrıca çalışmanın bundan sonra açılması planlanan edebiyat müze kütüphanelerine ışık tutması hedeflenmektedir.

Tezin birinci bölümünde; tezin konusu, tezin amacı ve önemi, kapsamı, araştırma yöntemi, veri toplama yöntemi ve hipotezi anlatılmıştır. İkinci bölümde; müze kütüphanelerinin tanımı ve tarihçesi açıklanmış, Türkiye’deki müze kütüphanelerine

müze kütüphanelerinin toplumsal rolüne yer verilmiştir.Üçüncü bölümde; Türkiye’deki Edebiyat Müze Kütüphaneleri tanıtılarak,edebiyat müze kütüphaneleri ile yapılan mülakatlar değerlendirilmiştir. Ayrıca edebiyat müze kütüphanesinin halk kütüphanesinden farkı ele alınmıştır. Dördüncübölümde; edebiyat müze kütüphaneleri mevzuatı ile müze malzemesinin nitelenmesi üzerinde durulmuştur. Beşinci bölümde; sonuç ve öneriler kısmında Türkiye’deki edebiyat müze kütüphaneleri ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışma ileedebiyat müze kütüphanelerinin yeni bir anlayışla kurulmuş olmasınınakarşın okuyucular tarafından beğenildiği, bu nedenle zamanla bölgesinde daha da işlevsel duruma geleceği düşünülebilir. Bina, bütçe, personel, derme ve teknoloji gibi temel eksiklerinin giderilmesi halinde hem toplumsal rolünün artacağı hem de kültürel mirasın geleceğe bu kurumlar aracılığıyla aktarılacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın her aşamasında önemli katkıları bulunan, yönlendirmeleriyle ufku açan, tezin ortaya çıkmasında danışmanın rehberliğinin katkısının ne kadar önemli olduğunu deneyimlediğim değerli hocam Prof. Dr. Hakan Anameriç’e teşekkür ederim.

Bu çalışmada önerileri ve değerli fikirleriyle beni yönlendiren tez jürisinde yer alan tüm hocalarıma ayrıca teşekkür ederim.

Araştırma kapsamında mülakat sorularını cevaplandırıp bana ileten ve görüşlerinden faydalandığım edebiyat müze kütüphaneleri yöneticilerine teşekkür ederim.

Yoğun çalışma zamanlarımda her zaman yanımda olan ve eğitimimin her aşamasında beni destekleyen eşime ve çocuklarıma teşekkür borçluyum. Tez yazım sürecinde uyarıları ve düzeltmeleri ile katkıda bulunan ve her zaman desteğini hissettiğim Ekrem Boyraz’a, Uğur Demirel’e ve Muhammed İkbâl Ayyıldız’a ayrıca teşekkür ederim. Zaman zaman bilgilerine başvurduğum mesai arkadaşlarıma da teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR.....	vi
RESİMLER.....	viii
TABLolar	x

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Tezin Konusu.....	2
1.2. Tezin Amacı ve Önemi.....	2
1.3. Kapsam.....	3
1.4. Yöntem	4
1.4.1. Evren.....	4
1.4.2. Örneklem	4
1.4.3. Veri Toplama Yöntemi	5
1.5. Hipotez	6
1.6. Terminoloji.....	6
1.7. Kaynaklar	10

İKİNCİ BÖLÜM

2. KÜLTÜREL BELLEK KURUMLARI OLARAK MÜZE KÜTÜPHANELERİ

2.1. Kültürel Bellek Kurumları	
2.2. Müze Kütüphanesi: Tanımı	16
2.3. Müze Kütüphanelerinin Tarihçesi	17
2.4. Türkiye’de Müze Kütüphaneleri	20
2.4.1. Kültür ve Turizm Bakanlığına Bağlı Müzelerin Kütüphaneleri	22
2.4.1.1. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi.....	22
2.4.1.2. Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi.....	24
2.4.1.3. Türk ve İslam Eserleri Müzesi İhtisas Kütüphanesi	27
2.4.1.4. Değerlendirme.....	30

2.4.2. Genel Kurmay Başkanlığına Bağlı Müzelerin Kütüphaneleri.....	31
2.4.2.1. Askeri Müze Kütüphanesi.....	31
2.4.2.2. İstanbul Deniz Müzesi Kütüphanesi	33
2.4.2.3. Değerlendirme.....	36
2.4.3. “Özel” Statüdeki Müze Kütüphaneleri	36
2.4.3.1. Basın Müzesi Kütüphanesi	37
2.4.3.2. İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi	38
2.4.3.3. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi	41
2.4.3.4. Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi	43
2.4.3.5. Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi.....	45
2.4.3.6. Değerlendirme.....	47
2.4.3.7. Müze Kütüphanelerinin Dermesindeki Materyal Türlerinin Karşılaştırılması	48
2.5. Müze Kütüphanelerinin Toplumsal Rolü	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİ

3.1. İhtisas (Uzmanlık) Kütüphaneleri	
3.2. Edebiyat Müze Kütüphaneleri.....	56
3.2.1. Mevzuat	56
3.2.2. Kuruluş Amaç ve Kapsamı.....	61
3.2.3. Yeni Bir Kütüphane Türü Olarak Özellikleri	62
3.3. Türkiye’deki Edebiyat Müze Kütüphaneleri	62
3.3.1. Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	66
3.3.2. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	68
3.3.3. Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi	71
3.3.4. Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	73
3.3.5. Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	75
3.3.6. Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	78
3.3.7. Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	80
3.4. Edebiyat Müze Kütüphanesinin Halk Kütüphanesinden Farkı	82
3.5. Edebiyat Müze Kütüphaneleri Mülakatları ve Değerlendirilmesi.....	86
3.6. Edebiyat Müze Kütüphaneleri Genel Değerlendirme	96

DÖRDÜCÜ BÖLÜM

4. EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİNDE MÜZE MALZEMESİNİN NİTELENMESİ

4.1. Kavramlar	98
4.2. Mevcut Durum.....	107
4.3. Sorunlar	111
4.4. Öneriler ve Değerlendirme	113
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	117
KAYNAKÇA	124
ÖZET.....	132
SUMMARY.....	133
EKLER.....	134
Ek-1: Mehmet Akif Ersoy EMK. Envanter Defteri	134
Ek-2: Mehmet Akif Ersoy EMK. Dayanıklı Taşınır Listesi	137
Ek-3: Mehmet Akif Ersoy EMK. KOHA Toplam Kayıtları.....	138
Ek-4: Masde Kayıt Giriş Alanları	139
Ek-5: KOHA Otomasyon Kayıt Örnekleri.....	141
Ek-6: Taşınır Mal Yönetmeliği Formlar	142

KISALTMALAR

AACRII	: Anglo-Amerikan Kataloqlama KurallarıII
AHTEM	: Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi
AITF	: ArtInformationTaskForce
ATASE	: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik CDWA : Categories for the Description of Works ofArt
DOS	: Dewey Onlu Sınıflama Sistemi
EMK	: Edebiyat Müze Kütüphanesi
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
ICOM	: International Council of Museums
IFLA	: InternationalFederation of Library Associations andInstitutions
ISBN	: InternationalStandart BookNumber
ISSN	: InternationalStandartSerialNumber
KBS	: Taşınır Kayıt ve Yönetim Sistemi
KOHA	: Kütüphane Otomasyon Sistemi
KYGM	: Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
MARC	: Machine ReadebleCataloging
MASDE	: Materyal Sağlama ve Satın Alma Bilgi Sistemi

OPAC : Online Public Access Catalogue

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK : Türk DilKurumu

TEDA : Türk Kültür,Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Türkçe Dışındaki
Dillerde Yayınlanmasına Destek Projesi

TV : Televizyon

RESİMLER

Resim 1:	British Museum Kütüphanesi.....	19
Resim 2:	British Museum Kütüphanesi.....	19
Resim 3:	British Museum Kütüphanesi.....	20
Resim 4:	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi.....	23
Resim 5:	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi.....	24
Resim 6:	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi.....	24
Resim 7:	Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi.....	26
Resim 8:	Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi.....	26
Resim 9:	Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi.....	27
Resim 10:	Türk ve İslam Eserleri Müzesi İhtisas Kütüphanesi.....	29
Resim 11:	Türk ve İslam Eserleri Müzesi İhtisas Kütüphanesi.....	29
Resim 12:	Türk ve İslam Eserleri Müzesi İhtisas Kütüphanesi.....	30
Resim 13:	Askeri Müze Kütüphanesi.....	32
Resim 14:	Askeri Müze Kütüphanesi.....	32
Resim 15:	Askeri Müze Kütüphanesi.....	33
Resim 16:	İstanbul Deniz Müzesi Kütüphanesi.....	34
Resim 17:	İstanbul Deniz Müzesi Kütüphanesi.....	35
Resim 18:	İstanbul Deniz Müzesi Kütüphanesi.....	35
Resim 19:	Basın Müzesi Kütüphanesi.....	37
Resim 20:	Basın Müzesi Kütüphanesi.....	38
Resim 21:	Basın Müzesi Kütüphanesi.....	38
Resim 22:	İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi.....	40
Resim 23:	İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi.....	40
Resim 24:	İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi.....	41
Resim 25:	İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi.....	42
Resim 26:	İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi.....	42
Resim 27:	İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi.....	43
Resim 28:	Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi.....	44
Resim 29:	Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi.....	44
Resim 30:	Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi.....	45
Resim 31:	Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi.....	46

Resim 32:	Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi.....	46
Resim 33:	Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi.....	47
Resim 34:	Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	67
Resim 35:	Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	68
Resim 36:	Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	68
Resim 37:	Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	70
Resim 38:	Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	70
Resim 39:	Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	71
Resim 40:	Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi	72
Resim 41:	Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi	72
Resim 42:	Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi	73
Resim 43:	Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	74
Resim 44:	Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	75
Resim 45:	Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	75
Resim 46:	İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi	77
Resim 47:	İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi	77
Resim 48:	İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi	78
Resim 49:	Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	79
Resim 50:	Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	79
Resim 51:	Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi.....	80
Resim 52:	Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi	81
Resim 53:	Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi	81
Resim 54:	Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi	82
Resim 55:	Edebiyat müze kütüphanesi müze malzemesi örnekleri	99
Resim 56:	EMK müze malzemesi örnekleri.....	99
Resim 57:	EMK müze malzemesi örnekleri.....	100
Resim 58:	EMK müze malzemesi örneği	100
Resim 59:	EMK müze malzemesi örnekleri.....	101
Resim 60:	EMK müze malzemesi örnekleri.....	104
Resim 62:	EMK müze malzemesi örnekleri.....	108
Resim 61:	EMK müze malzemesi örnekleri.....	109
Resim 63:	EMK müze malzemesi örnekleri.....	110
Resim 64:	EMK müze malzemesi örnekleri.....	111
Resim 65:	EMK müze malzemesi örnekleri.....	112
Resim 66:	EMK müze malzemesi örnekleri.....	115

TABLÖLAR

Tablo 1: Müze Kütüphanelerinde Bulunan Materyal Türü Tablosu	49
Tablo 2: Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi 2019/2020 Yılı İstatistiki Bilgiler Tablosu.....	85
Tablo 3: Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi 2019/2020 Yılı İstatistiki Bilgiler Tablosu.....	85
Tablo 4: Edebiyat Müze Kütüphaneleri Mülakat Sorularına Verilen Cevapların Tablosu	88
Tablo 5: Mehmet Akif Ersoy EMK Envanter Defteri Giriş Örneği	102
Tablo 6: Mehmet Akif Ersoy EMK Dayanıklı Taşınır Kayıt Örneği.....	103
Tablo 7: CDWA (Categories for the Description of Works of Art-Sanat Eserlerini Tanımlama Kategorileri) Katalog Giriş Örneği	106

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğünce (KYGM) yapılan araştırmanın sonuçlarından oluşan “Türkiye Okuma Kültür Haritası”, Türkiye’de okuma davranışlarını ve kütüphane kullanım alışkanlıklarını bilimsel olarak ortaya koyan ilk çalışma olması bakımından önemlidir. Bu çalışmanın verilerine göre, %19,5 ile en çok edebiyat eserlerinin okunduğu saptanmıştır. Yine bu araştırma sonuçlarına göre, Türk halkı, %85,7 oranında Türkçe telif kitapları, %34 oranında da çeviri kitapları okumayı seçmektedir. En çok okunan edebi türlerin başında ortalama olarak %33,7 ile roman, %27 ile öykü ve %10,2 ile şiir yer almaktadır. Deneklerin %82,9’u eserleri satın alarak ve %14’ü de kütüphanelerden ödünç alarak kitap okuduğunu ifade etmiştir. Araştırmada %71 ile kitap, %48 ile gazete ve %25,5 ile dergi düzenli okunan kaynaklar olarak yer almıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre, 2010’da toplam 35.767 Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN) verilmiş ve bunlardan 12.770 gibi büyük çoğunluğunun edebiyat eserleri olduğu tespit edilmiştir (Yılmaz, 2013, s. 485).

Araştırmaya göre, Türk halkının yaşamında kitap denildiğinde öncelikle edebiyata yer verdiği bir realitedir. Bu gerçeklikten yola çıkarak duruma elverişli çalışmalar yapmanın akla uygun ve okuyucu taleplerinin bir gereği olarak görülmüştür.

2011 yılında toplam 43.096 ISBN verilmiş; bu sayının 14.950’sinin edebiyat ürünlerinden oluştuğu belirlenmiştir. 2012 Haziran sonu itibarıyla 9.698 adet edebiyat eseri için ISBN alınmıştır (Türkiye Okuma Kültür..., 2011).

Bu sayısal veriler,edebiyatın hem yayınlar içerisinde hem de okunan materyaller bakımından ilk sırada olduğunu ve bu yönelimin çoğalarak devam ettiğini göstermektedir.Bu derece kuvvetli bir edebiyat üretimi sonucunda kitap okuma faaliyetinde edebiyatın ilk sırada yer alıyor olması,yeni bir anlayış ve özgün bir yapı olan edebiyat müze kütüphanelerinin kurulmasının temel gerekçesi olmuştur(Yılmaz,2013, ss.483-486).

1.1.Tezin Konusu

Tezin konusu; Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Toplumsal Rolü ve Müze Malzemesinin Nitelenmesi bağlamında ülkemizde hizmete açılan yedi edebiyat müze kütüphanesinin müdürleriyle yapılan mülakatlar ile araştırma, inceleme, gözlem ve görüşmelerde elde edilen bilgiler ışığında bu kütüphanelerin dermesi, müze/arşiv malzemesinin nitelenmesi, yapılan etkinlikler, sunulan hizmetler ve toplumsal rolü ile ilgili bir değerlendirme ortaya çıkarmaktır.

1.2.Tezin Amacı ve Önemi

İskenderiye Kütüphanesi'nden günümüze kadar buldukları bölgelerin tarih, bilim, kültür ve sanat üretimlerini nesilden nesile taşıyan ve toplumun bilgilenmesi ve bilinçlenmesi hususunda önemli katkılar sunan müze kütüphaneleri günümüz Türkiye'sinde farklı bir konseptle *Edebiyat Müze Kütüphanesi* başlığı altında buldukları bölgelere yeni bir dinamizm kazandırmaktadır.

Bu kütüphaneler, buldukları bölgelerde üretilmiş eserlerin yanında, ulusal ve uluslararası alanda önemli edebiyat ürünlerini de barındırmaktadır. Ayrıca kütüphaneye adını veren yazarlar dışında bölgenin önemli yazarlarının kişisel objelerinin bulunduğu müze kısımları ile de ziyaretçileri kendine çekmektedir. Edebiyat müze kütüphaneleri

henüz yeni bir oluşum olmakla birlikte Türkiye’de yedi adedi hizmete açılmış olup faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bu konu ile ilgili birkaç makale, bina mimarisi üzerine bir tez,çeşitli broşürler, müze alanı ve müze malzemesi üzerine çeşitli tezler hazırlanmış fakat edebiyat müze kütüphaneleri ile ilgili herhangi bir kitap yayınlanmamıştır.

Çalışmanın amaçları:

- 1- Edebiyat müze kütüphanelerine ilişkin derli toplu bir bilgi kaynağı sunmak.
- 2- Aktif olan edebiyat müze kütüphanelerini değerlendirmek.
- 3- Gelecekte kurulacak yeni edebiyat müze kütüphanelerinin kurgulanmasında ilgili mercilere ışık tutmak.
- 4- Bu kapsamda yapılan mülakatlardan elde edilen veriler ışığında edebiyat müze kütüphanelerinin tanıtılmasına ve geliştirilmesine katkı sağlamak.
- 5- Edebiyat müze kütüphanelerinin toplumsal rolüne dikkat çekmek.

1.3.Kapsam

Çalışmanın kapsamını 2011 yılında kurulması kararlaştırılan ve süreç içerisinde yapımları tamamlanan yedi edebiyat müze kütüphanesi oluşturmaktadır. Bu kütüphaneler; Adana, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, Kütahya ve Trabzon’da kurulmuştur.

Geleceğe dönük açılması planlanan edebiyat müze kütüphaneleri çalışma kapsamının dışındadır. Ayrıca İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi ve Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi yerinde ziyaret edilerek gözlemler yapılmıştır. Diğer edebiyat müze kütüphaneleri ile ilgili olarak,dünyada ve ülkemizde görülen Korona virüs (Covid-19) salgını

kısıtlamaları,zaman, ekonomi vb. açıdan bazı sınırlılıklar nedeniyle bilgiler e-posta yazışmaları ve elektronik kaynaklar yoluyla elde edilmiştir.

1.4.Yöntem

Bu çalışmada; nitel araştırma yönteminden faydalanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerine dayanarak, algıların ve olayların tabii ortamda reel ve total bir biçimde ortaya koymak için nitel bir sürecin izlendiği araştırma yöntemi şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek,2011, s.39).

Bu yöntem kapsamında 14 adet mülakat sorusu hazırlanmıştır. Sorular hazırlanırken edebiyat müze kütüphanelerinin dermesini, müze/arşiv malzemesinin nitelenmesini, mevzuatını, kataloglama ve sınıflama sistemini, halk kütüphanelerinden farkını, toplumsal rolünü, okuyucu profilini ve yapılan etkinliklerin tespitine yönelik sorular olmasına özen gösterilmiştir.

Edebiyat müze kütüphane müdürleri ile mülakat yapılarak, yerinde gözlem, bilgi, belge ve fotoğraflarla birlikte makale, tez vb. veri kaynakları araştırılarak edebiyat müze kütüphanelerinin mevcut durumları anlaşılmasına çalışılmıştır.

1.4.1.Evren

Evren,bilimsel incelemeyapacağımız dünya üzerindeki herhangi bir gerçekliği ya da bireyleri anlatan kavramdır (Yıldırım ve Şimşek,2011, s.129).

Çalışmanın evrenini Türkiye’deki edebiyat müze kütüphaneleri oluşturmaktadır.

1.4.2.Örneklem

Evrenden incelenmek üzere seçilen ve evrenin özelliklerini yansıttığı

varsayılan olgu ve şahıslar örneklem olarak ifade edilir.Başka bir ifadeyle; “bir evrenin bütününün ölçülemediği hallerde, evreni en iyi örneklendirebilen yeterli büyüklükteki kümeyi ifade eder(Yıldırım ve Şimşek,2011, s. 129).

Çalışmanın örneklemini Türkiye’de faaliyet alan yedi adet edebiyat müze kütüphanesi oluşturmaktadır. Bunlar:

- Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi,
- Ankara Mehmet Akif Edebiyat Müze Kütüphanesi,
- Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi,
- İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi,
- Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi,
- Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi’dir.

1.4.3. Veri Toplama Tekniği

Çalışmada veri toplama tekniği olarak yerinde gözlem ve mülakat kullanılmıştır.Yerinde gözlem, araştırmacınınfenomen ya da deneğe dair herhangi bir müdahalesi olmadan yalnızca incelediği, olay hakkında sayımları veya izlenimlerini kayıtlar altına aldığı ve en önemli niteliği de gözlenenlerin kendi doğal ortamı içinde kaldığı yöntemdir (Arıkan,2013, s.71).

Çalışmada kullanılan diğer bir teknik ise; araştırmacının çalışmasının amacı doğrultusunda, soru sorma ve cevaplama biçiminde, karşılıklı iletişim ve etkileşim içerisinde yürütüldüğü süreç olan mülakattır (Yıldırım ve Şimşek,2011,s.119).

Buteknik, karşılıklı görüşmeyi içermesinden dolayı, verilerin oluşturulmasında açıklık ve kesinlik kazandırmakla birlikte konuyu belirli hale getirmek için de yeni sorular sorma imkânı sunmaktadır.

1.5.Hipotez

Araştırmanın hipotezi,“Türkiye’deki klasik kütüphane işlevinin/algısının dışında edebiyat müze kütüphanelerinin bağlı olduğu kurumların belirlemiş olduğu hedefler ve okuyucuların talepleri doğrultusunda;

1.Ülkemizdeki kültür ve edebiyat birikiminin yanı sıra çok yönlü olarak güncel edebiyat üretiminin artması ve bu üretimde genç yazarların rolünün fazla olması nedeniyle yazınsal gelişme ve edebiyatımızın geleceğine olan katkısı,

2.Edebiyat müze kütüphanelerinin temel olarak edebiyat sisteminin öğeleri olan yazar, yayımcı, okuyucu, eleştirmen, telif haklarıyla ilgili kuruluş ve kişiler ve edebiyat dergicileri arasında edebiyatın konuşulduğu, tartışıldığı ve söylenildiği mekânlar olarak ön plana çıkması,

3.Kütüphanedermesinin ve müze malzemesinin özelliği,

4.Kültürel ve sanatsal etkinliklerinçeşitliliği ile toplumsal rolünün işlevselliğinin,

Hem bilginin toplumsallaşmasına ve hem de edebiyat üretimine fayda sağlayacaktır.” şeklinde belirlenmiştir.

1.6.Terminoloji

AACR2: (Anglo-American Cataloguing Rules,2nd edition-Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları’nın ikinci baskısı) Uluslararası standart sağlamak amacıyla oluşturulmuş tanımlayıcı kataloqlama ile erişim uçları için genel kurallar bütünüdür.

Arşiv Malzemesi:(Archival material) Özel ve/veya tüzel kişilerin ürettikleri tarihi, hukuki, idari vb. yönlerden saklanması zorunlu olan, bir konunun aydınlanmasını, özel veya tüzel kişilerin haklarının belgelenmesini ve korunmasını sağlayan her çeşit

yazılı evrak, defter, resim, plan, harita, film, fotokopi, plak, ses bandı vb. belge ve materyallerin tümünü kapsamaktadır.

Arşiv:(Archive) Arşivsel değere sahip belgelerin belirlenmiş ölçüler çerçevesinde özel ve tüzel kişilerden elde edilerek seçme, koruma ve kullanıma açma işlemlerinden sorumlu olan kurumdur. Aynı zamanda bu belgelerin saklandığı yere verilen isimdir.

Bütünleşik Bilgi Sistemi:(İntegrated information system) Verilerin çalışma verimliliği ve faaliyetini çoğaltmak için, tanımlanmış usuller ve düzen içinde oluşturulması, depolanması, iletilmesi ve kullanılmasını (sorgulanmasını, raporlanmasını hazırlamak) sağlamak üzere bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanarak geliştirilen sisteme denir.

Edebiyat Müze Kütüphanesi:(Literature Museum Library) Halk kütüphaneleri bünyesinde edebiyat içerikli özel bir dermeye ve yazarların kişisel objelerinden oluşmuş müze kısmına sahip uzmanlık kütüphaneleridir.

Edebiyat:(Literature) Olay, fikir, his ve imgeler ile insan vasıtasıyla sözlü veya yazılı bir biçimde ifade etme sanatıdır.

Elektronik kaynak:(Electronic resource) Bir cd-rom sürücüsü gibi doğrudan bilgisayara ya da İnternet gibi uzaktan bir ağa bağlanılarak bilgisayar aracılığıyla işletilen ve okunan data ve/veya bilgisayar programlarından oluşan materyallere denir. Bu grup; yazılım programları, elektronik tekstler, bibliyografik veri tabanları, kurumsal arşivler, web siteleri, elektronik kitaplar, elektronik dergi koleksiyonları gibi materyallerden oluşmaktadır.

Envanter Defteri:(Stock book) Müzedeki taşınır kültür varlıklarının Ayniyat Talimatnamesi uyarınca kaydedildiği defterdir.

Katalog:(Catalog) Kitap, dergi, harita ve/veya video gibi materyallerin belirli bir düzen içerisinde sıralanmış listesidir.Katalog, genellikle bir koleksiyonun, kütüphanenin veya kütüphane grubunun materyallerini kayıt altında alarak onları tanımlar ve indeks şeklinde düzenlemesini yapar.

Kavramsal dizin: (Thesaurus) Bir indeks veya veri tabanında bulunan denetimli sözlük (standardize edilmiş kelime veya sözcük listesi) aynı zamanda kullanılmakta olan terimlerin alfabetik listesidir.Bu dizin,ayrıca terimler arasında eşanlamı veya ilişkili terim, hiyerarşik düzenlemeler (dar terim, geniş terim) ve günümüzde artık yararlanılmayan eski terim ve sözcükleri içermektedir.

Kültürel bellek:(Cultural Memory): Bir durumdan diğerine veya bir kuşaktan diğerine aktarılabilen, dışsallaşmış, nesnelleşmiş ve belirli formda depolanmış bir çeşit yapı ve aynı zamanda insan belleğinin dışsal bir boyutu ve geçmişe yönlendirme işlevi olan bir kavramdır.

Küratör: (Curator)Müze, galeri, arşiv veya kütüphane dermesini yöneten kişidir.Modern sanat bağlamında küratör, sergi düzenleyicisi olarak ifade edilir. Bu manada küratörler, bir dermeyi,istedikleri bir etkiyi oluşturmak için hazırlar.

MARC: (Machine ReadebleCataloging-Makinece-Okunabilir Kataloqlama) Tüm otomasyona dayalı kataloglama sistemlerinin temelini oluşturur. Bu standart format 1960'larda Amerikan Kongre Kütüphanesi aracılığıyla bibliyografik tanımlar için geliştirilmiştir.

MASDE Programının Kayıtları:(Material Procurementand Purchasing Information System-Materyal Sağlama ve Satın Alma Bilgi Sistemi) Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü sayfasından materyal sağlama ve satın alma bilgi sistemine,yayımlarla ilgili bilgilerin girildiği ve kayıt altına alındığı programdır.

Müze Kütüphanesi:(Museum Library)Müzenin sahip olduğu ihtisas alanı ve koleksiyonları çerçevesinde müzenin politikalarına uygun derme oluşturan, eserleri koruyan, düzenleyen; personel ve ziyaretçi ile araştırmacıların kullanımına sunarak müzelerin bilgi merkezleri olup gelişmesine ve zenginleşmesine katkı veren kütüphanelerdir.

Müze Malzemesi:(Museum material) Doğa, bilim, sanat ve tarih tecrübelerini sistematik bir şekilde sunan ve bunların bir araya getirilerek genişlemesine olanak tanıyan nesnelere; özellikle nadir, etkili ve ifade gücü yüksek olan, bölgesel niteliği taşıyıp birlikte sunumu gerçekleştirilebilen nesnelere ifade etmektedir.

Müze:(Museum) Kültür değerlerini saptayan, bunları bilimsel yöntemlerle ortaya koyan, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtımını yapan, sergileyen, halkın kültür değerleri konusundaki eğitimini, duyarlılığını ve sanatsal bakışını geliştirmesinde etkili olan sürekli bir yapıdır.

Niteleme:(Description) Bir kütüphane ünitesinin bir dizi kuralları kullanarak (AACR2) eser adı, sorumluluk bildirimini, edisyon, materyale özgü özellikli detaylar, yayın bildirimini, fiziksel niteleme, seri, notlar ve standart numaralar gibi niteleme kartını oluşturan, bibliyografik nitelemeyi ifade eden kavramdır.

OPAC: (Online Public Access Catalogue-Kamuya Açık Online Katalog) Veri giriş çıkışlarını sağlayan donanımlar ya da iş istasyonları aracılığıyla erişilen bilgisayara dayalı kütüphane kataloğunu ifade eder.“Online Katalog” ta denilen bu sistem üniversitelerde veya büyük halk kütüphanelerinde kart katalog yerine kullanılmaktadır.

Uluslararası Müzeler Konseyi: (International Council of Museums- ICOM)Dünyanın kültürel ve doğal mirasının araştırılması, korunması, sürdürülmesi için uluslararası kamu hizmeti yerine getiren bir organizasyondur.1946'da kurulan Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM), UNESCO ile formel ilişkileri devam

ettiren ve Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyinde müzakereci konumuna sahipsivil bir halk kuruluşudur.

1.7.Kaynaklar

Tez çalışması ile ilgili Türkçe ve İngilizce materyallere erişmek amacıyla kaynak taraması gerçekleştirilmiştir. Müze kütüphaneleri ile ilgili R.Neslihan Mollaoğlu'na ait "Bilgi Ortamı Olarak Müzelerde Kütüphanelerin Rolü ve Türkiye'de Müze Kütüphaneleri" adlı yüksek lisans tezine ve bu konu ile ilgili makalelerine ulaşılmış ve tezin "*Müze kütüphanelerinin tanımı ve toplumsal rolü*" bölümlerinde bu tez ve makalelerden alıntılar yapılmıştır. "*British Museum ve müze kütüphanelerinin toplumsal rolü*" için de iki yabancı dilde makaleden faydalanılmıştır. "Müze, Arşiv, Kütüphane Malzemesi ile Kataloglama İlişkisi" adlı Elif Köklü'nün doktora tezine erişilmiş ve ilgili kısımlarda yararlanılmıştır. Edebiyat Müze Kütüphanesi konusunda tek tez olan Neriman OKUMUŞ KABAR'a ait "Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Kültürel Mirasla İlişkisi ve Mekânsal Değerlendirme" ismini taşıyan tez özellikle edebiyat müze kütüphanelerinin mekânsal özelliklerini, mimarlık, müzecilik ve kütüphanecilik açısından değerlendirmektedir. Edebiyat müze kütüphanesi ile ilgili Kültür ve Turizm Bakanlığının yayımladığı bir kitapçığının PDF'lerine erişilmiştir. Ayrıca Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi ve Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi dışında diğerleri hakkında *Türk Kütüphaneciliği* dergisinde makalelere erişilmiştir. Diğer ikisi hakkında internette tanıtıcı yazılardan faydalanılmıştır.

Edebiyat müze kütüphaneleri hakkında dönemin Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü Onur Bilge Kura ile yapılmış olan röportaja da erişim sağlanmıştır. Yine konu ile alakalı Malik Yılmaz, Burcu Aydemir Şenay ve Ayşenur Güneş'in "2. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi'ndeki makalelerine erişilmiştir. Tezle ilgili "KENT HAFIZA MERKEZLERİ Kent İhtisas Kütüphaneleri, Kent Arşivleri ve kent Müzeleri Sempozyumu 26-27 Mart 2010" adlı tartışma ve

bildiriler kitabının ilgili yerlerine de bakılmıştır. Konumuzla ilgili Ferah Burgul Adıgüzel'in "Edebiyat Müzeleri ve Müzede Edebiyat Eğitimi" adlı makalesi ile Nevzat Özel'in "Müzelerde Bilginin Düzenlenmesi ve Erişime Sunulması: Ankara'daki Müzelerle Yönelik Bir Araştırma" adlı makalesi incelenmiştir. Ayrıca yedi edebiyat müze kütüphanesinden ikisi yerinde ziyaret edilmiş ve Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi Müdürü ile doğrudan diğer altı kütüphanenin müdürü ile telefon ve mail üzerinden görüşülerek mülakat soruları cevaplandırılmıştır. Edebiyat müze kütüphaneleri ile ilgili TBMM komisyon tutanaklarına ve ilgili mevzuata da erişilmiş ve tezde kullanılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda tezin içeriği oluşturulurken ağırlıklı olarak "Edebiyat Müze Kütüphanesi" kavramı ile Türkiye'de halen faaliyet gösteren yedi adet edebiyat müze kütüphanesine yer verilerek bu çerçevede tezin büyük bölümü oluşturulmuştur.

Araştırma için aşağıdaki kaynaklar kullanılmıştır.

Ankara Üniversitesi Online Kataloğu

BBY Haber (Bilgi ve Belge Yönetimi Haber Portalı)

Bilgi Dünyası / Dergipark(Akademik)

EBSCO / Libraray,Information Science& Technology Abstraacts

TOKAT (Ulusal Toplu Katalog) / Türk Dil Kurumu Sözlükleri

Türkiye Bibliyografyası / Türk Kütüphaneciliği Dergisi

Türkiye Makaleler Bibliyografyası

ULAKBİM

Ulusal Tez Merkezi(YÖK)-

Ünak (Üniversite ve Araştırma Kütüphaneciler Derneği)

Çalışmanın giriş bölümünün yazımında, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesinden (2020) yararlanılmıştır. Çalışmanın kaynakçası ve dipnotları, APA 6 kaynak gösterme kurallarına göre hazırlanmıştır (Şencan ve

Doğan...,2017). Ayrıca kaynakça ve göndermelerin yazımı için Türk Kütüphaneciliği dergisinden de faydalanılmıştır (Kaynakça ve gönderme...,2021).

İKİNCİBÖLÜM

2. KÜLTÜREL BELLEK KURUMU OLARAK MÜZE KÜTÜPHANELERİ

Hem müzeler hem de kütüphaneler birer bilgi kurumu olarak toplumun bilgi birikimini, hafızasını, kültürünü ve medeniyetlerin üretimlerini geleceğe taşır. Bu iki kurumun “Müze Kütüphaneleri” kavramı altında birleşmesi, özel bir kütüphane türünü oluşturmasının yanında iki kültür kurumunun daha etkin bir şekilde çalışması toplum için daha verimli ve daha iyi bilgilendirmenin yapılacağı ve müzelerin daha etkin hizmet vereceği anlamına gelmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde çeşitli müze, kütüphane ve müze kütüphaneleri kavramlarının tanımları verildikten sonra yurtdışından bir müze kütüphanesi örneği olarak “British Museum” kısaca tanıtılmıştır. Türkiye’deki on adet müze kütüphanesi hakkında bilgi verilmiştir.

2.1.Kültürel Bellek Kurumları

Toplumlar yeryüzünde varlıklarını devam ettirebilmeleri için kendilerine özgü olan ve gelecek kuşaklara aktarabilecekleri birçok maddi ve manevi ürünler meydana getirmektedirler. Bu ürünleri “kültürel miras” kavramı ile ifade etmektedirler. Kültürlerin sürekliliği üretilen kültürel miras ile sağlanmaktadır. Kültürel mirasın geleceğe taşınması ve kalıcılığının sağlanmasında kütüphane, arşiv ve müze gibi kurumlar önemli görevler üstlenmektedirler(Çakmak, 2017, s. 13-15).

Bu bağlamda iki kavram karşımıza çıkmaktadır. Birincisi Kültürel bellek (Cultural Memory),ikinci kavram ise Bellek kurumu (Memory institution) kavramıdır.

Kültürel bellek; bir durumdan bir başka hale veya bir nesilden diğerine taşınabilen, dışsallaşmış, objektifleşmiş ve belirli bir biçimde depolanmış bir tür yapı olarak görülmektedir (Assman (aktaran Çakmak ve Yılmaz, 2017, s. 51).

Kültürel bellek insan zihninin dışsal bir boyutu ve geçmişe yönlendirebilme işlevi olarak ta ifade edilen bir kavramdır (Assman (aktaran Çakmak ve Yılmaz, 2017, s. 51).

Günümüzde çeşitli bilgi dallarında ön plana çıkan kültürel bellek kavramı, tarih sanat, edebiyat, sosyoloji, bilginbilim, felsefe, psikoloji ve iletişim gibi alanlarda da üzerinde çalışmalar yapılmıştır.

Bu doğrultuda yapılan çalışmalarda görülmüştür ki kültürel belleğin temelini toplumsal etkileşim neticesinde beliren tecrübe ve hareketlerle, bu davranış ve deneyimlerin nesilden nesile taşınarak tekrarlanması süreci oluşturmaktadır.

Bir başka deyişle “kültürel bellek” iki temel özelliği “bellek kültürü” ve “geçmişe başvuru” içerisinde barındırır. Bellek kültürü, eseri koruma amacıyla olan toplumun, bir bakıma kendi devamlılığını sağlamaya yönelik bir davranış olarak açıklanabilir

Kültürel bellek kavramının günümüzde ilgi çekmesinin nedeni üç faktörle açıklanmaktadır. Birincisi, yazı ve matbaanın icadına eşdeğerde bir kültürel devrim olarak görülen elektronik kayıt ve iletişim dünyası; ikincisi, hatırlama ve geçmişini anlama uğraşısı; üçüncüsü en kuvvetli faktör olarak ele alınan, anımsamafikrinin, kültürbilimlerinin, farklı farklı kültürel olgulara ve alanlara (sanat ve edebiyat, politika ve toplum, din ve hukuk gibi) değişik bir bakış açısıyla ve bir bütünlük içerisinde bakmayı sağlayan paradigma (değerler dizisi) ve kritik etme anlayışının yerleştiği bir çağda bulunuyor olmamızdır (Köklü, 2009, s. 7-8).

Bu değerlendirmeler sonucunda kültürel belleğin sürekliliği ve nesilden nesile aktarılması konusu önem kazanmaktadır.

Bu aşamada konumuzla ilgili ikinci kavram olan “bellek kurumu” kavramının tanımlanması yapılacaktır.

“Bellek kurum: Toplumsal bilgilerin depolandığı, düzenlendiği ve erişim için kullanıma hazırlandığı yapıların varlığının ve devamlılığının sağlanmasıyla sorumlu olan kurumları ifade eder. Bu kapsamda, kütüphaneler, arşivler, müzeler gibi kurumlara beraber galeriler, heykeller, anıtlar, tarihi sit alanları, zoolojik ve botanik bahçelerini de içine alır.

Bellek kurumu kapsayıcı bir terim olarak kütüphanecilik ve bilginim alanında kütüphane, arşiv, müze ve galeriler için kullanılmaktadır. Kültürel bellek ve kültürel bellek kurumu terimleri el alındığında kütüphane, arşiv ve müzelerin toplumun ilerlemesinde önemli bir rol üstlendikleri görülmektedir.

Bu üç kurum bilgi toplumunun lokomotifi konumunda olup toplumların gelişmesine katkı sunmaktadırlar. Kütüphane, arşiv ve müze kültürel bellek kurumları olarak toplumun kültürünün, yaşamının ve kimliğinin temsil edilmesi, biçimlenmesi, toplumun ürettiği ürünlerin organize edilmesi, korunması ve erişime sunulması, toplumla kültürel ürünler arasındaki etkileşimin ve devamlılığın sağlanmasına yönelik önemli görev ve sorumlulukları yerine getirmektedirler”(akmak ve Yılmaz, 2017, s.49-52.).

“Müze” ve “Kütüphane” birer bilgi merkezi olması, toplumun belleğini günümüze aktarmaları yönleriyle önemli bellek kurumlarıdır. Müzelerde ayrıca bir kütüphane kurulmasıyla yeni bir kütüphane türünün ortaya çıkmasına zemin hazırlayan “Müze Kütüphaneleri” kavramı tanımları bu aşamada verilerek konunun daha iyi anlaşılması düşünülmektedir.

2.2. Müze Kütüphanesi: Tanımı

Bir ‘Bilgi Merkezi’ olarak “Müze Kütüphanesi” kavramının tanımlarına geçmeden önce bu kavramı oluşturan müze ve kütüphane kavramının tanımlarının yapılması “Müze Kütüphanesi” kavramının daha iyi anlaşılmasına olanak verecektir.

Müze kavramı Türk Dil Kurumu Sözlüğünde; “*Sanatsal ve bilimsel üretilerin veya sanat ve bilime hizmet eden eserlerin halka sunulması için korunup sergilendiği yer*” olarak tanımlanmıştır.

Müze kavramı Müzeler İç Hizmet Yönetmeliği’nin 4.maddesinde daha kapsamlı ve açıklayıcı olarak; “*Kültür değerlerinin tespit edilmesi, bilimsel yöntemlerle ortaya konulması, incelenmesi, değerlendirilmesi, korunması ve tanıtılmasını sağlayan, halkın kültür ve tabiat değerleri konusundaki bilgi, eğitim ve sanatsal duyuşları ile dünya görüşlerinin gelişimine tesir eden yapıdır.*” şeklinde tanımlanmıştır (Müzeler İç Hizmet...,1990).

Müze kavramı toplumsal belleği geleceğe taşıması özelliği nedeniyle bu belleğin aktarılması ve sunumu çerçevesinde kendi içerisinde geleneksel ve çağdaş olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Geleneksel anlamda müze, “*Bilim, fen ve sanatın her alanına ait eserler ve eşyalardan oluşan nesnelere sunum ve korunmasının yapıldığı binalardır.*”

Çağdaş anlamda müze, “*Topluma hizmet sunan, herkese açık olan, fertlere ve yaşamlarına dokunmuş nesnelere üzerine araştırmayapan, onları bir araya getiren ve koruyan kurumdur. Başka bir deyişle elde edilen bilgiler ile incelemeleri halkın eğitimine, sanatsal duyuşlarına hitap edecek şekilde kâr amacı gütmeksizin sürekli hizmet veren yapıdır*”(Yılmaz ve Aydemir,2017,ss.349-355).

Çağdaş anlamda müze tanımı ise daha kapsayıcıdır ve müze kütüphanesi kavramının oluşmasına olanak tanıyan özelliktedir.

Müze kütüphaneleri kavramını oluşturan diğer kavram Kütüphane;

“*Kitaplıkbilim Terimleri Sözlüğü’nde; kitaplık (ing. library) (es. t. kütüphane): Kuruluş amaç ve görevine uygun kitap, film, plak vb. gibi her türlü düşünce ve sanat ürününü toplayan, düzenleyen ve genel olarak karşılık gözetmeden ve ayırım yapmadan okurların yararına sunan kurum.*” (Yurdadoğ,1974, ss.41-42).

TDK sözlüğünde; “*Amaç ve görevleri doğrultusunda basılı, görsel ve işitsel her çeşit düşünce ve sanat ürünlerini bir araya getiren, düzenleyen, ilgili okuyucularına sunan yapılardır. Ayrıca kitap satılan dükkân, kitap evi olarak da tanımlanmıştır*” (Türk Dil Kurumu...,1989).

Alanın akademisyenleri tarafından yazılmış makalelerden alıntı yapılan kütüphane tanımları da konumuza daha geniş bir perspektiften bakma ve değerlendirme olanağı verebilir.

Köklü’ye göre (2009) “*kütüphaneler bilgi kaynağı denilen her türlü materyalin toplandığı, sınıflandırıldığı ve kullanıcıya sunulduğu bilgi merkezleridir.*”

“Batıda kütüphane kavramı anlamına gelen ve yaygın olarak kullanılan ‘bibliothek’ sözcüğü aslı Eski Yunanca olup biblion kitap, theke (saklandığı yer) anlamına gelir. Türkçedeki kütüphane sözcüğü ise, Arapça kökenli kütüp (kitaplar) sözcüğü ile Farsça kökenli hane (ev) sözcüklerinden türetilmiştir. Bu sözcük, kitapların evi anlamında kullanılmaktadır. Her iki dilde de kütüphane terimi, kitapların muhafaza edildiği yer anlamında sarf edilmektedir.”

“Müze Kütüphaneleri, ilgili müzenin ihtisas alanına yönelik derme politikaları oluşturup hizmet sunmaları nedeniyle “Özel Konu Kütüphaneleri” türü olarak nitelenmektedir.” (Mollaoğlu, 2007a, ss.304-334).

Yukarıda adı geçen makalenin bir başka yerinde bir uzmanlık kütüphanesi türü olarak müze kütüphaneleri kavramının tanımı şu şekilde verilmektedir;

“Müze kütüphaneleri, yer aldıkları müzenin ihtisas alanları ve koleksiyonları çerçevesinde derme politikaları oluşturup, eserleri koruyan, düzenleyen ve personel, ziyaretçiler ile araştırmacılara sunarak müze ortamının bilgiyle zenginleşmesine hizmet eden kütüphane türüdür.” (Mollaoğlu, 2007a, s.309).

2.3. Müze Kütüphanelerinin Tarihçesi

Tarihi gelişim sürecinde, müze kütüphanelerinin günümüzdeki yapılarının oluşmasından evvel de müze içinde kitap dermelerinin mevcut olduğu görülür. Bugünkü anlamıyla olmasa bile İskenderiye Müzesi Kütüphanesi, müze ile kütüphanenin aynı kurum içerisinde yer aldığı ilk örneklerden biri olduğu söylenebilir.

1753'te British Museum'un kurulması ile birlikte kitap koleksiyonlarının açık müze alanı içinde ilk defa halkın erişimine açıldığına tanık olunmaktadır.

British Museum; İngiltere'de Londra kentinde yeryüzünün her bölgesinden elde edilen seçkin Antik çağ eserlerini ve etnografya dermelerini içerisinde barındıran her anlamda ilk müze kütüphanesi örneği olduğu ileri sürülmektedir.

“British Museum, 7 Haziran 1753 tarihinde, Parlamento Yasası ile kurulmuş ve dünyadaki ilk ulusal kamu müzesi olmuştur. Müze dermesini geliştirmek ve ilk koleksiyonunu oluşturmak için Sir Hans Sloane, Sir Robert Cotton ve Robert Harley'e ait üç özel koleksiyonu satın almıştır. Doktor ve doğa bilimci Sir Hans Sloane'nin koleksiyonu, kitaplar, el yazmaları, doğal örnekler (mineral örnekleri, kuş ve hayvan ayakları vb. nesnelere) ve madeni paralar, madalyalar, taş basması ve çizimler gibi antikalar dâhil olmak üzere 71.000'den fazla nesneden oluşuyordu” (Knowles, 2013, ss. 1-6).

Tarihçi İlber Ortaylı'nın 20 Temmuz 2008 tarihli Milliyet gazetesinde "Tarihe açılan kapı: British Museum" adlı köşe yazısından ilgili kısımlar alıntılanmıştır.

"Müze'ye 1772'de bağışlanan Sir William Hamilton'un hala değerini koruyan Yunan dönemi vazoları ve klasik heykelleri zengin bir koleksiyona sahip olduğu değerini katmaktadır. General Bonaparte'in Mısır'dan çekilmek zorunda kalışından sonra Fransızlar tarafından bulunan Rosetta taşı ile birlikte eski Mısır zenginlikleri müzeye getirilmeye başlanmıştır. Bunların yanında Tawnley'in klasik heykeller koleksiyonu, Lord Elgin'in kendi adıyla anılan Panthenon Frizleri ve Bodrum'dan götürülen ünlü Mousoleum'un kabartmaları British Museum'un koleksiyonuna eklenerek müzenin seviyesinin yükselmesini sağlamıştır.

1880'lerde müze içindeki tabiat tarihi ile ilgili fosillerin yeni kurulan Tabiat Tarihi Müzesi'ne taşınması yeni bir gelişme olarak ortaya çıktı. British Museum'daki ünlü kütüphane British Library'nin bir parçası olması ve kütüphanenin 1997'de bugünkü yerine taşınarak British Museum binasını sanat eserlerine bırakması bir başka önemli gelişme olarak belirmiştir.

Müzedede bugün İtalya, Yunanistan ve Türkiye'den gitmiş olan birçok eser bulunmaktadır. Britanya'nın uzun yıllar Mısır'ı işgali bu ülkede bulunan antik eserlerin Britanya Müzesi'ni doldurmasına sebep olmuştur.

British Museum'da başka dönem ve ülkelere ait eserler de bulunmaktadır.

Bunlar Avrupa National Gallery'de ve şark eserleri ise Victoria and Albert Museum'da sergilenmektedir"(Ortaylı,2008, s.1).1836'da Fransa'da kurulan Calais Müzesi içerisinde nümizmatik, arkeoloji, resim, botanik gibi 15 bölümden oluşan bir kütüphanenin varlığından söz edilmektedir. Amerika'da 17.Yüzyıl nihayeti ile 18.yüzyıl başlangıcında müze içerisinde bir kütüphane kurma fikrinin oluştuğu görülmektedir. İlk örnekler olarak Güney Carolina'daki Charleston Doğal Tarih Müzesi ve New Jersey'de John Cotton Dana aracılığıyla kurulan Newark Museum kütüphaneleri verilebilir. O dönemlerde Kanada Toronto'da Ontario Kraliyet Kütüphanesi'nin kurulduğu görülmektedir.19. yüzyıl sonuna doğru bugünkü anlamda müze kütüphanelerin kurulduğu gözlemlenmektedir.1875 yılına gelindiğinde Boston Müzesi bir referans kütüphanesi kurmuştur. Aynı zaman diliminde New York'taki Metropolitan Müzesi yöneticileri müzenin tamamlayıcı unsuru olarak bir kütüphane tasarlamışlardır.1852 senesinde Alman Ulusal Müzesi tarafından (The German National Museum) Alman

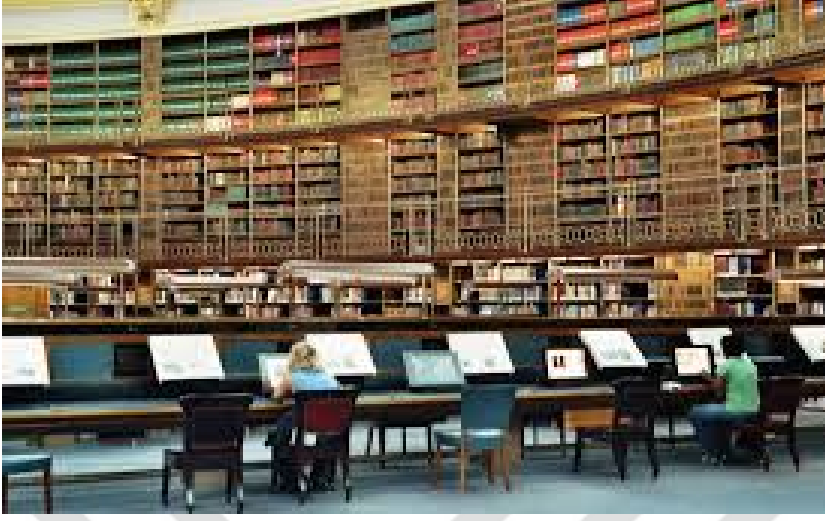
sanat tarihi ile ilgili yayın ve belgelerini bir araya getirmek üzere Nüremberg’de bir kütüphane ve arşiv kurulmuştur. Bu tarihi süreç sonucunda 19.yüzyılda art arda kurulan müzeler ve onların içerisinde yer almaya başlayan müze kütüphaneleri de müzenin asıl bölümlerinden birisi olarak kabul görmeye başlamıştır”(Mollaoğlu,2007b, ss.38-39).

Resim 1: British Museum Kütüphanesi(Londra)

Resim 2: British Museum Kütüphanesi

Resim 3: British Museum Kütüphanesi¹

2.4. Türkiye’de Müze Kütüphaneleri

Bu bölümde ülkemizdeki müze kütüphanelerinden (bağlı oldukları idari birimleri dikkate alınarak) bazılarının hakkında kısa bilgiler verilecektir. Tanıtımı yapılacak müze kütüphaneleri, bağlı buldukları idari birimlere göre;

- 1- Kültür ve Turizm Bakanlığına Bağlı Müzelerin Kütüphaneleri
- 2- Genel Kurmay Başkanlığına Bağlı Müzelerin Kütüphaneleri
- 3- “Özel”Statüdeki Müze Kütüphaneleri

Başlıkları altında ele alınmıştır.

Müze kütüphaneleri ile edebiyat müze kütüphaneleri,müze malzemesi ile kütüphane dermesinin bir kurum içerisinde yer aldığı ve okuyucuya hizmetsunulduğu yerlerdir. Fakat edebiyat müze kütüphaneleri, müze kütüphanelerinden farklı olarak sadece edebiyat alanından oluşan dermesi, halkın her kesiminden kullanıcıya açık olması ve kullanıcıyı sınırlamaması, bünyesinde konferans, dinleti, söyleşi vb. her türlü

¹ Resim 1.2.3,<https://www.shutterstock.com/> arşivi (Erişim Nisan 2021)

kültürel ve sanatsal etkinliklere yer vermesi nedeniyle yeni bir anlayışla hizmet verdiği söylenebilir.

Örnelemeye çalıştığımız müze kütüphaneleri geleneksel anlamda kurum içi hizmet veren özel konu kütüphaneleridir.

“Özel konu kütüphaneleri, sınırlı bir bilim alanının ya da çalışma konusunun kuram ve uygulama alanlarının ya da endüstri ve ticaret kuruluşu, resmi ya da özel kurum, işletmeler, enstitüler vb. organizasyonların, ayrıntılı bilgi ve yayın gereksinimini karşılamak üzere kurulan kütüphanelerdir. Çağımızın en son ortaya çıkan ve en hızlı gelişme gösteren kütüphane türüdür. Bu kütüphaneler, bilimsel ve teknik araştırma sonuçlarını günlük yaşam alanlarına uygulama gerekliliğinden doğmuşlardır” (Baysal, 1992, s.14-46).

UNESCO, özel konu kütüphanelerini (Special libraries); “dernekler, resmi kurumlar, araştırma enstitüleri, müzeler, mesleki birlikler, ticari firmalar, endüstriyel işletmeler ve diğer organize kurumlar altında yapılanmış olan; derneklerinin büyük çoğunluğu, doğal bilimler, toplum bilimleri, tıp, ekonomi, sanat, mühendislik, hukuk gibi özel konu alanlarını kapsayan kütüphane türü” olarak tanımlamıştır (UNESCO, 1970).

UNESCO'nun tanımına göre, müze kütüphaneleri, kütüphane türleri içerisinde, özel konu kütüphanesi kapsamı içerisinde yer aldıkları görülmektedir. Genelde müzenin alanına uygun bilgi kaynaklarından oluşan bir dermeye sahiptirler. Müze personeli, araştırmacılar ve bilim adamları gibi sınırlı sayıda kullanıcılara hizmet vermektedirler. Bu müze kütüphanelerinden bir kısmında araştırma yapmak için özel bir izin gerekmektedir.

Edebiyat müze kütüphaneleri farklı bir içerik ve yeni bir anlayış ile tasarlanmış olması onları örneklerini aşağıda sıraladığımız diğer müze kütüphanelerinden ayırmaktadır.

2.4.1.Kültür ve Turizm Bakanlığına Bağlı Müzelerin Kütüphaneleri

Bu bölüm altında, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Topkapı Sarayı Müzesi ve Türk ve İslam Eserleri Müzeleri'ne ait olan müze kütüphaneleri hakkında kısa tanıtıcı bilgiler verilmiş ve görsellerle bu kısım desteklenmiştir.

2.4.1.1.İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi

1903 senesinde Osman Hamdi Bey öncülüğünde Topkapı Sarayı içerisinde Müze müdürlüğüne bağlı olarak İstanbul'un en güzide neoklasik yapıtlarından biri olan Gülhane'deki Arkeoloji Müzesi'nin ikinci katında bir araştırma kütüphanesi olarak kurulmuştur. Bugün İstanbul Arkeoloji Müzeleri adıyla Arkeoloji Müzesi, Eski Şark Eserleri Müzesi ve Çinili Köşk'teyen aldığından İstanbul Arkeoloji Müzeleri olarak çoğulisimlendirilir (Kayaoğlu,2010 ss.72-73).

Kuruluş aşamasında dermesindeki kitaplar Doğu ve Batı şeklinde iki gruba ayrılmış,1947'de bir araya getirilmiştir. Kütüphane dermesi büyük oranda Osman Hamdi Bey'in satın alma ve bağışlarla sağladığı eserlerden meydana gelmiştir. Dermeyi oluşturan eserler Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisindeki değişik bölgelerden farklı uygarlıklara ait çeşitli dillerde müze, müzecilik, arkeoloji, tarih ve güzel sanatlar alanındaki yayınlardır (Konya,2010, s.110).

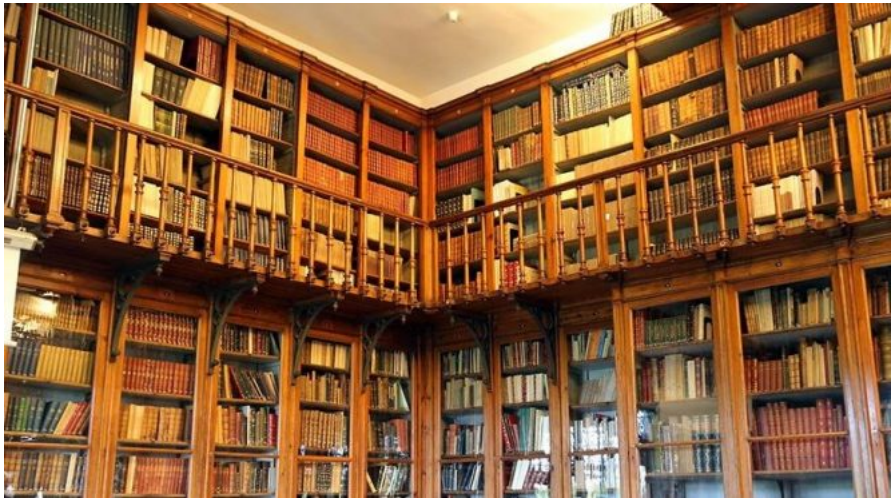
Kütüphanedermesinde 12.ve 19.yüzyıllara ait din, tarih, astronomi, coğrafya, edebiyat, tıp, geometri, felsefe ve mantık gibi alanlarda 1958 yazma eser de yer almaktadır. Bu eserlerin 1304 tanesi Osmanlıca diğerleri Arapça ve Farsçadır. Dermede ayrıca 18-19. yüzyıllara ait 100'den fazla haritadan oluşan bir harita koleksiyonu bulunmaktadır (Kayaoğlu,2010, ss.74-75).

Kütüphanede 1840'tan 1922'ye kadar olan süreçte (arkeolojik belgeler dışındaki belgeler de dahil) yaklaşık 150.000 adet belgeden fazlasınıflama,

katalog, envanter ve araştırma hizmetleri işlemleri gerçekleştirilerek İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü yapısı içerisinde bir “Osmanlıca Arkeolojik Belgeler Arşivi” oluşturulmuştur.

Kütüphane 500m²'lik bir alanda ahşap ve iki katlı olarak yapılmıştır. Kütüphane salonu duvarları baştanbaşa kitap dolapları ile kaplanmış ve duvarlar asma katlarla ikiye bölünmüştür. Kütüphane bünyesinde bulunan yazar, kitap adına göre alfabetik katalog ile konu kataloğu yardımıyla okuyucularına hizmet vermektedir (Keseroğlu, 1995, s.100).

Günümüzde içerisinde süreli yayınların da yer aldığı bir uzmanlık kütüphanesi olarak hizmet vermektedir. Kütüphane bünyesinde Ahmet Cevdet Paşa, Mehmet Şakir Paşa, Sultan V. Mehmet Reşat, Diyarbakırlı Sait Paşa, Recaizade Mahmut Ekrem, Murtaza Hoca zade Hatice Hanım, Zeki Mügamiz, Kâmrân Büyükkayra ve H. Turhan Dağlıoğlu gibi bağışlarla oluşturulmuş önemli koleksiyonlar yer almaktadır. Kütüphane araştırmacı, akademisyen ve lisansüstü öğrencilere hizmet vermektedir (Konya, 2010, s.110).

Resim 4: İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi

Resim 5: İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi

Resim 6: İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi²

2.4.1.2. Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi

1928 senesinde Saray'ın müzeye çevrilmesinden sonra, III. Avlu'daki Ağalar Cami'nin onarılarak ve çeşitli mekânlarda bulunan kitaplar bir araya getirilmiş ve "Yeni

² Resim 4,5,6,<https://kulturportali.gov.tr/arşivi> (Erişim Nisan 2021)

Kütüphane” adı verilen bir yapı oluşturulmuştur.1996 yılında III. Ahmet Kütüphanesi dermesi de buraya eklenerek bugünkü Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi meydana gelmiştir. Kütüphane dermesinde yaklaşık 13.450 yazma eser bulunmaktadır. Türkçe, Arapça, Farsça eserlerin yanında Yunanca, Latince, Ermenice, Sırpça, İbranice ve Süryanice gayri İslami yazmalar da kütüphane dermesinde yer alır (Konya,2010, s.25).

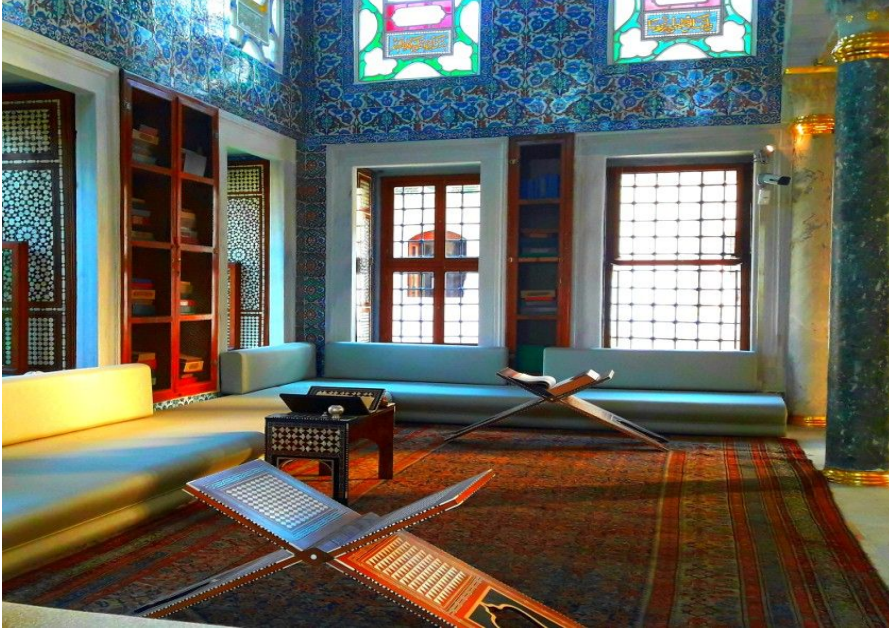
Kütüphanede Güzel Yazılar kısmında Türk hattatlara ait albüm, levha,kamış kalemler, kalemtırışlar, kubur, makta, kalemdan, yazı çekmecesini, makas gibi cilt ve yazı çalışmalarında kullanılan araçlar da yer almaktadır. Kütüphane dermesini din, tarih, edebiyat ve fen alanlarındaki yapıtlar oluşturur.

Kütüphanedeki eserler arasında 8. ve 9. yüzyıllar da kûfi hatla parşömen üzerine yazılmış eserler bulunmaktadır. Bu eserler cilt, hat, tezhip ve minyatür bakımından değerli olmakla birlikte aralarında İslami kitap sanatı hakkında önemli bilgiler veren mushaflar da bulunmaktadır. Topkapı Saray Müzesi Kütüphanesi, İslam dünyasında en zengin minyatür koleksiyonuna sahip olan müze kütüphanesidir. Müzede yaklaşık 600 kitap bulunmakla birlikte albüm içerisinde bulunan minyatürlerin konusu; ilim, tarih, din ve edebiyat alanlarını kapsamaktadır. Kütüphanede ayrıca 9.yüzyıl ile 20.yüzyıl arası halkâr, zerefşan, ebru, hat, tezhip, minyatür, kalem-i siyahi, kat’ı gibi geleneksel çalışmaların da yer aldığı “murakkalar koleksiyonu” önemli bir yer tutar.

Kütüphanedeki İslâm dışı eserlerin kataloğunu 1933’te D.Adolf Deissmann hazırlamıştır. Türkçe, Farsça ve Arapça yazmaların fihristini ise 1961-1969 yılları arasında Fehmi Ethem Karatay yapmıştır. Kütüphaneden yerli ve yabancı araştırmacılar yararlanmaktadır (Atbaş,2012, ss.263-264).

Resim 7: Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi(Istanbul)

Resim 8: Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi

Resim 9: Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi³

2.4.1.3. Türk ve İslam Eserleri Müzesi İhtisas Kütüphanesi

1914 yılında ziyarete açılan, eski adıyla Evkaf-ı İslamiyye Müzesi, bugün Türk ve İslam Eserleri Müzesi İhtisas Kütüphanesi olarak 1983 senesinde taşındığı İbrahim Paşa Sarayı'nda hizmet sunmaktadır. Kütüphane dermesi bütün İslam ülkelerinden ve ülkemizdeki cami, türbe ve çeşitli kütüphanelerden gelen eserlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla koleksiyonlarında Kuran-ı Kerimler önemli yer tutmaktadır. “Şam Evrakı” denilen Şam'daki Emevi Camisi'nden getirilen küfi harflerle parşömen üzerine yazılmış 9-11. yüzyıllara ait 13.882 adet Kur'an-ı Kerim yer almaktadır. Kütüphaneye gönderilen eserlerin seçiminde prensip olarak cilt, tezhip, minyatür ve hat sanatı açısından kıymetli olanlara, ayrıca tarih ve Osmanlı tarihi açısından belge özelliği taşıyacak eserlere dikkat edilmiştir.

Kütüphane dermesinde bağış ve satın alma yoluyla oluşturulmuş 17.170 yazma eser vardır. Yazma eserlerin 359 adedi Türkçe yazma eser, 114 adedi tarih, edebiyat,

³ Resim 7,8,9, <http://www.oktayaras.com/topkapi-sarayi-muzesi-kutuphanesi> arşivi (Erişim Nisan 2021)

filoloji ve coğrafya kitabı,245 adedi tuğralı ferman, berat, menşur ve temliknamedir.114 Türkçe yazma eserin 11 tanesi minyatürdür.

1520-1922 tarihleri arasındaki Osmanlı padişahlarının tuğralarını içeren 245 belge; konusu, divani yazıları ve yazı sanatında önemli yeri olan tuğraları ile kütüphane dermesine değer katmaktadır. Tarih, edebiyat, astronomi konularında164 adet Farsça yazma eserin 32 tanesi minyatür içermektedir. Kütüphane dermesinde 15.858 adet yazma eser ile Arapça yazmalar önemli bir yer teşkil etmektedirler. Bu eserler:469 Kur'an-ı Kerim,914 Kur'an-ı Kerim Cüzü,13.882 perakende Kur'an-ı Kerim Sayfası(Şam evrakı),47 Dua Mecmuası,76 Murakkaa(Güzel yazı albümü),170 Hadis, Fıkıh, Tefsir, Akaid, Tasavvuf, Mecalis(Toplantılar),Tarih, Siyer, Teracim(Tercümeleler), Filoloji, Edebiyat, Mecmua ve Vakfiye olarak dermede yer almaktadır.

Kütüphanede ayrıca 18-19. yüzyıl Osmanlı hattatlarına ait “Hüsn-ü Hat” (güzel yazı) sanatının en güzel örneklerinden 783 adet levha mevcuttur. Bunların yanında İstanbul suyolları ile hac yollarını gösteren 6 adet harita yer almaktadır.

Kütüphanede çalışma yapmak isteyen yerli ve yabancı araştırmacılar Kültür Bakanlığı bünyesindeki “Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğünden izin almaları gerekmektedir (Gerger,2014, ss. 117-125).

Resim10:Türk ve İslam Eserleri Müzesi İhtisas Kütüphanesi (İstanbul)

Resim 11:Türk ve İslam Eserleri Müzesi İhtisas Kütüphanesi

Resim 12:Türk ve İslam Eserleri Müzesi İhtisas Kütüphanesi⁴

2.4.1.4.Değerlendirme

İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi,bugünkü durumu ile hem dermesi hem de mekânı ile çok değerli bir müze kütüphanesidir. Kuruluş tarihi bakımından Türkiye'nin ilk müze kütüphanesi oluşu ve Osman Hamdi Bey'in kütüphanenin oluşumundaki katkıları,kütüphanenin bugün büyük çoğunluğu nadir eserlerden oluşan önemli bir dermeye sahip olmasını sağlamıştır.

Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi, saray koleksiyonlarında yer alan ve hazinenin önemli bir bölümünü oluşturan el yazması kitaplardan oluşan değerli dermesi ile bir müze kütüphanesi olmasının yanında, aynı zamanda sarayınbir parçası sayılmaktadır.Kütüphanenin dermesindeki kitaplarınSaray içinde sergilenmesi; kitabın hem bilgi taşıyıcı bir nesne hem de kültür eşyası olma özelliğini, Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi'nde ön plana çıkarmaktadır.

Türk ve İslam Eserleri Müzesi, zengin dermesi ile sadece Türkiye'nin değil dünyanın alanındakiendermüzelerinden sayılmaktadır.Bu nedenlemüze

⁴ Resim 10,11,12,<http://www.arkiv.com.tr/proje/turk-ve-islam-eserleri-muzesi> arşivi (Erişim Nisan 2021)

kütüphanesi,dermesini ve sunduğu bilgi hizmetlerini, müzenin ihtisas alanını da göz önünde bulundurarak, Türk-İslam sanatı ve kültürü üzerine geliştirmelidir. Ayricadermesinden personel, araştırmacı ve ziyaretçileri yararlandıran,faal bir müze kütüphanesi olmalıdır.

2.4.2. Genel Kurmay Başkanlığına Bağlı Müzelerin Kütüphaneleri

Bu bölüm altında, Askeri Müze ve Deniz Müzesi'ne bağlı müze kütüphaneleri hakkında kısa bilgiler fotoğraflarla birlikte verilmiştir.

2.4.2.1. Askeri Müze Kütüphanesi

1726'da müze, 1908'de de kütüphanesi kurulmuştur. Kütüphane dermesi yazmalar, eski harfli basma kitaplar, haritalar ve paftalardan (harita, plan ya da modeli oluşturan parçalar) oluşmaktadır. Eserler harp elemanları, istihkâm, piyade, teşkilat, strateji, taktik, eğitim ve idare gibi askeri konuları içermektedir. Kütüphane dermesi satın alma ve bağış yöntemleri ile oluşturulmuştur. Kütüphanede yazar adı, kitap adı, konu, yer ve seri adına göre düzenlenmiş alfabetik kataloglar bulunmaktadır (Alpay ve Özkan,1982, s.44).

Kütüphane dermesinde Askeri Müze yayınları, yazma eserler, askeri kültür varlıkları konusunda kitaplar, fotoğraf arşivi ve belge türünde 55.000 civarında obje yer almaktadır. Bu objelerden 5000'i müze sergi salonlarında ziyaretçilere sunulmaktadır. Eserlerin bakım ve restorasyonunu yapacak birimler kütüphane içerisinde bulunmaktadır. Kütüphanede bilgisayar teknolojilerinden, kitaplar ve diğer yayınlardan faydalanılarak Türk tarihi ile ilgili görsel-işitsel gösteriler yapılmaktadır. Araştırmacılar, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığına (ATASE) dilekçe ile

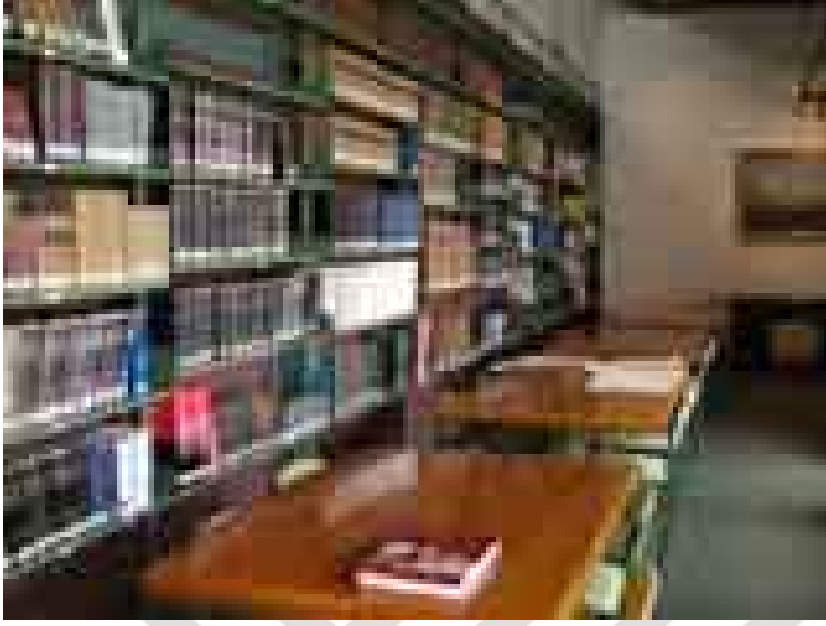
başvurup onay aldıktan sonra kütüphane hizmetlerinden faydalanmaktadırlar (Konya,2010, s.92).

Resim 13: Askeri Müze Kütüphanesi (İstanbul)

Resim 14: Askeri Müze Kütüphanesi

Resim 15: Askeri Müze Kütüphanesi⁵

2.4.2.2. İstanbul Deniz Müzesi Kütüphanesi

1897 yılında, Tersane-i Amire’de (bugünkü Taşkızak Tersanesi-Hasköy) “Müzehane” adı ile kurulup ileriki zamanlarda “Müze Amirliği” ve “Bahriye Müzesi” isimlerini alan Müze’nin 1934’te tekrar ismi değiştirilerek “Deniz Müzesi” yapılmıştır.

Kütüphane dermesi deniz tarihi ile ilgili çok sayıda yerli ve yabancı kaynaktan oluşmaktadır. Edebiyat, felsefe, dilbilim, tarih, denizcilik, gemicilik ve bahriye salnameleri gibi konularda yaklaşık 25.000 eseri okuyucunun hizmetine sunmaktadır. Yerli eserler arasında 7.787 adet Osmanlıca matbu eser ve Bahriye ile ilgili yazma kitaplar vardır. Yabancı eserler arasında ağırlıklı olarak İngilizce ve Fransızca eserler ile denizcilikle ilgili Rusça ve Japonca eserler yer almaktadır. Kütüphane bünyesinde 1120 adet harita arşivi ile 10.000 adet fotoğrafta okuyucu hizmetine sunulmuştur (Konya,2010, s.99).

⁵ Resim 13,14,15 <https://askerimuze.msb.gov.tr/kutuphane> arşivi (Erişim Nisan 2021)

Kütüphanede satın alma ve bağış yöntemleri ile oluşturulmuş derme ve yazar adı, kitap adı ve konu adına göre düzenlenmiş alfabetik bir katalog bulunmaktadır. Kitaplar konularına göre, yazmalar ise sağlama sırasına göre düzenlenmiştir. Kütüphanedeki eserler ödünç verilmediği gibi kütüphaneyi kullanmak için özel izingereklidir(Alpay ve Özkan,1982, s.45).

Resim 16: İstanbul Deniz Müzesi Kütüphanesi

Resim 17: İstanbul Deniz Müzesi Kütüphanesi

Resim 18: İstanbul Deniz Müzesi Kütüphanesi⁶

⁶ Resim 16,17,18 <https://denizmuzesi.dzkk.tsk.tr/tr/fotograf-galerisi> arşivi (Erişim Nisan 2021)

2.4.2.3.Değerlendirme

Askeri Müze Kütüphanesi askerlik alanı ile ilgili önemli dermeye sahip bir ihtisas kütüphanesi olarak hizmet vermektedir. Dermesinde alanına ait önemli yazmaları bulunan kütüphanenin bakım ve restorasyon çalışmalarını da kendi bünyesinde yapıyor olması kütüphane için önemli bir katkıdır.

İstanbul Deniz Müzesi Komutanlığı İhtisas Kütüphanesi,hem çok eski bir geçmişe sahip olmasıyla hem de çok kıymetli bir dermeye sahip oluşuyla önemli bir müze kütüphanesidir.Farklı yabancı dillerdeki eserlerin dermesinde yer alması, ayrıca önemli bir harita ve fotoğraf arşivine sahip olması da kütüphanenin önemini artırmaktadır. Ancak kütüphanedeki eserlerin ödünç verilmemesi ve ziyaretin özel bir izne bağlı olması sebebiyle buraya olan ilginin azalacağı düşünülmektedir.

2.4.3.“Özel” Statüdeki Müze Kütüphaneleri

Bu başlık altında tanıtılan müze kütüphaneleri,yönetim açısından farklı kurumlara bağlı olmalarına karşın, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu doğrultusunda, “özel” statüdeki müze kütüphaneleri olarak değerlendirilmiştir(Kültür,1983).

Bu doğrultuda,yerel yönetimler,üniversiteler,özel vakıflar ve derneklerin idari yapısı altında hizmet veren Basın Müzesi Kütüphanesi, İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi, Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi, Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi hakkında tanıtıcı bilgiler aktarıldıktan sonra görselleri verilmiştir.

2.4.3.1. Basın Müzesi Kütüphanesi

Basın Müzesi Kütüphanesi, 1865 yılında Maarif Nazırı Mehmed Esad Safvet Paşa tarafından dört katlı binanın üçüncü katında kurulmuştur. Adı geçen kütüphane 1988 yılından beri hizmetlerini sürdürmektedir. Bir uzmanlık kütüphanesi olarak dermesinde; basın ve medya konularıyla birlikte Osmanlı ve Cumhuriyet tarihi mevzularında yerli ve yabancı birçok eski ve aktüel kitap yer almaktadır.

Kütüphane dermesi 1870'li yıllardan beri süreli yayınlar koleksiyonu ile 1930 senesinden beri zengin bir gazete koleksiyonuna sahiptir. Kütüphanede basın yayın alanında yapılmış tezlerden oluşan bir dermede bulunmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi ile oluşturulan protokol kapsamında Osmanlı Devleti dönemi gazeteleri ile günümüz gazetelerinin mikrofilmlerinden yararlanılarak bir araya getirilen önemli bir basın arşivi kurulmuştur. Kütüphane herkese açık olup dışarıya ödünç verilmemektedir (Konya,2010, s.93).

Resim 19: Basın Müzesi Kütüphanesi (İstanbul)

Resim 20: Basın Müzesi Kütüphanesi

Resim 21: Basın Müzesi Kütüphanesi⁷

2.4.3.2. İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi

Özel bir kütüphane olarak Eczacıbaşı ailesinin katkılarıyla 2004 yılında kurulmuştur. Kütüphanenin de içerisinde bulunduğu müze, Türkiye’de çağdaş sanat

⁷ Resim 19,20,21 <https://www.tgc.org.tr/basin-muzesi/kutuphane-arsivi> (Erişim Nisan 2021)

ürünlerini barındıran bir müze olma özelliğine sahiptir. Müze sergi salonları, fotoğraf galerileri, eğitim ve sosyal programları, kütüphane, sinema, kafe ve tasarım mağazası ile ziyaretçilerine hizmet sunmaktadır. İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi de bu hizmetin verilmesinde önemli bir yere sahiptir.

Kütüphane cam duvarlarla çevrili 150 metrekareye sahip dikdörtgen bir alanda 40 kişilik bir oturma alanı ile hizmet vermektedir. Kütüphane dermesinde çoğunlukla Türkçe ve İngilizce eserler yer almaktadır. Ayrıca dermede Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca ve Yunanca eserlerde yer almaktadır.

Kütüphane koleksiyonu 6500 kitap,35 yerli ve yabancı süreli yayın ile izlemesi durmuş 128 süreli yayından oluşmaktadır. Ayrıca sanat ansiklopedileri, sözlükler, rehberler ve temel bilgi kaynaklarından oluşan bir danışma kaynakları dermesine sahiptir. Dermede 202 farklı ülkeden 49.000 müze ve 143.000' den fazla sanatçı, galeri ve yayıncı ile ilgili bilgi veren "International Directory of Arts & Museums of the World" adlı veri tabanıyla da okuyucularına hizmet sunmaktadır.

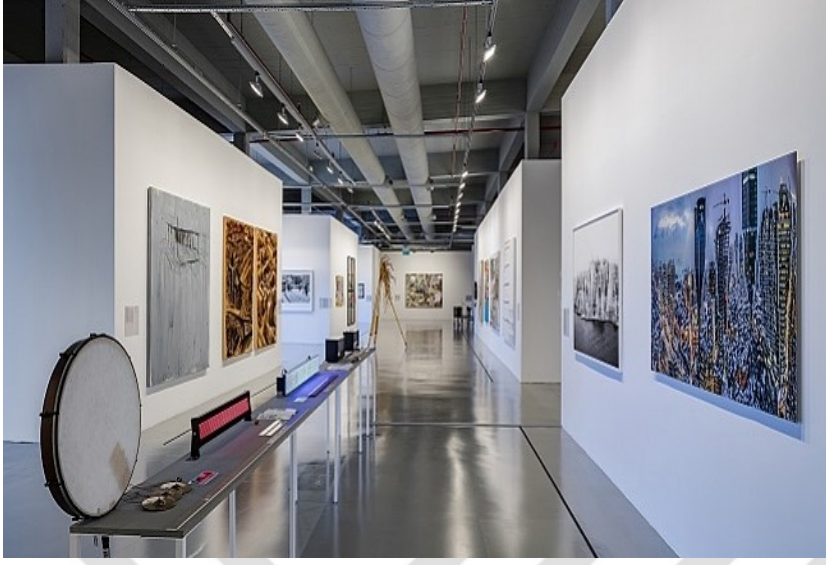
Kütüphane yurtdışındaki 28 adet modern sanat müzesi ile de işbirliği içerisinde olup çok büyük çapta sergi kataloglarına sahiptir. Bu kataloglar sayesinde okuyucular dünyanın farklı yerlerindeki sanat etkinliğinin içeriğine erişebilmektedirler. Kütüphane ayrıca seminer, söyleşi ve sempozyum gibi faaliyetlerin CD ve DVD'leri ile sinema filmi/belgesel film DVD'lerinden oluşan görsel-işitsel bir dermeye de sahiptir. 2009 yılında otomasyona geçen kütüphanenin dermesinden kullanıcılar kütüphane içinden ve dışarıdanonline katalog aracılığıyla da faydalanmaktadırlar (Kayaoğlu,2010, ss. 80-82).

Resim 22: İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi

Resim 23: İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi

Resim 24: İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi⁸

2.4.3.3.İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi

Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Okulu); sanat tarihçisi, arkeolog ve ressam Osman Hamdi Bey öncülüğünde 1882 yılında inşa edilmiş ve 1883 senesinde öğretime açılmıştır. Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi'nin kurulmasının ardından koleksiyonu sağlanmaya başlanan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nin koleksiyonu sağlanmaya başlamıştır. 1948 yılında adı geçen kütüphanede çıkan büyük bir yangın sonucunda Fındıklı'daki koleksiyonunun büyük bölümü yok olmuştur. Kütüphane 1953 yılında restore edilerek aynı binada hizmet sunmaya devam etmektedir.

Müze Kütüphanesi, idari olarak müze müdürlüğüne bağlı olmakla birlikte, aynı zamanda Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının şube kütüphanesi olarak hizmet vermektedir. Binada Resim Heykel Müzesi Kütüphanesinin yanında beş adet daha kütüphane bulunmaktadır. Kütüphanelerin dermesinde, Güzel Sanatlar ve Mimarlık konularında toplam 129.000 kitap mevcuttur. Ayrıca Kütüphane dermesinde 8348 kitap dışı yayın, 3517 nadir eser,

⁸ Resim 22,23,24 <https://www.istanbulmodern.org/tr/kutuphane> arşivi (Erişim Nisan 2021)

aboneliği devam eden 50 süreli yayın,4299 lisansüstü tez,935 adet üniversitenin yayını ve ayrıca çeşitli konularda 110 adet veri tabanı yer almaktadır(İstanbul Resim ve Heykel...2021).

Resim 25: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi

Resim 26: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi

Resim 27: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi⁹

2.4.3.4. Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi

Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi, Fatih'te bir külliye içerisinde hizmet vermektedir. Kütüphanenin dermesini oluşturan ilk bölüm mizah kitaplığı; karikatür, mizah vb. konularda Türkiye'de ve dünyada yayınlanmış ya da yayınlanmakta olan kültürel yayınların okuyucuya sunulduğu kısımdır. İkinci bölümü oluşturan arşiv ise; eski ve yeni, yerli ve yabancı, karikatürcülerinin orijinal veya çoğaltılmış eserlerinin bir araya getirildiği, kişilere, ülkelere, konulara göre sınıflandırıldığı ve korunduğu kısımdır.

Kütüphane, mizah ve karikatür alanında düzenlenen yarışmalardaki bütün bilgi ve belgelere erişim sağlayan bir merkezdir. Dermesinde yaklaşık 2000 adet kitap olup

⁹ Resim 25,26,27 www.resimheykelmuzesi.org arşivi (Erişim Nisan 2021)

karikatür ve mizah konusunda araştırma yapacak olan tüm okuyucuların hizmetine sunulmaktadır (Konya,2010, s.111).

Resim 28: Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi (İstanbul)

Resim 29: Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi

Resim 30: Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi¹⁰

2.4.3.5. Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi

Türkiye'nin ilk özel müzesi olarak Vehbi Koç Vakfı tarafından Vehbi Koç'un Eşi Sadberk Hanım adına kurulmuştur. 1980 yılında Sadberk Hanım'a ait olan eski Türk eserlerinden oluşan derme, kurulan kütüphane ile okuyucuların hizmetine sunulmuştur. Kütüphane dermesinin zenginleşmesi 1983 yılında Hüseyin Kocabaş'ın dermesinin satın alınması sonucunda olmuştur.

Kütüphane dermesinde daha çok arkeoloji, sanat tarihi, tarih, biyografya, yazma ve salname gibi eserler yer almaktadır. Kütüphane 8680 basılı ve 640 kadar yazma eser ile akademisyenlere, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine hizmet sunan bir araştırma merkezidir (Konya, 2010, s.125).

¹⁰ Resim 28,29,30, <http://www.oktayaras.com/karikatur-ve-mizah-muzesi-kutuphanesi> arşivi (Erişim Nisan 2021)

Resim 31: Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi (İstanbul)

Resim 32: Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi

Resim 33: Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi¹¹

2.4.3.6.Değerlendirme

Basın Müzesi Kütüphanesi, ihtisas alanı itibariyle Türkiye'nin sayılı müze kütüphanelerindedir.Kütüphane, basın mensupları, iletişim fakültesi öğrencileri ve araştırmacılara hizmet verentematik bir kütüphane izlenimi vermektedir. Kütüphane dermesini oluşturan yerli ve yabancı tarih kitapları, zengin gazete koleksiyonu, basın yayın alanındaki tezler,Osmanlı ve günümüz gazetelerinden oluşan basın arşivi ile önemli bir bilgi merkezidir.

İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi,farklı iç ve dış tasarımıyla yurtiçindeki diğer müze kütüphanelerinden farklıdır. Bu yapısı ile diğer mimari projelere de örnek olmaktadır. Müze bünyesinde okuyucuların istifadesine sunulan birçok hizmet alanının (kütüphane, sinema, kafe sergi salonları vb.) olması ve merkezi bir yerde konumlanmış olması ziyaretçiler ve okuyucular açısından önemli görülen bir özelliktir.Kütüphanenin kitap, süreli yayın, danışma kaynakları, görsel ve işitsel yayınlar açısından zengin bir dermeye sahip olması kütüphaneyi önemli kılmaktadır.

¹¹ Resim 31,32,33 <https://tr-tr.facebook.com/sadberkhanimmuzesi> arşivi (Erişim Nisan 2021)

Kütüphanenin otomasyona geçmesi de okuyucunun kataloğa erişimi açısından önemli bir yere sahiptir.

İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, Türkiye'nin ilk güzel sanatlar müzesi olması nedeniyle, Türk müzeciliği ve sanat mirası için önemli bir konumdadır. Müzenin kütüphanesindedir eser, süreli yayın, lisansüstü tezler ve veri tabanından oluşan dermesi ile müzenin misyonuna uygun hizmetlerini sürdürmektedir.

Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi hem müze kütüphanesi olması hem de bu alanda uzmanlaşmış önemli bir kütüphane olmasıyla dikkat çekmektedir. Bu nedenle kütüphane, sadece müze bilgi ortamına değil, karikatür ve mizah konusunda yapılan araştırmalara da değer katacaktır. Kütüphane, karikatür ve mizah sanatının önemli eserlerinin başlıca yoluyla kütüphaneye kazandırılması sonucunda önemli bir derme ve arşiv hizmeti sunmaktadır. Kütüphanenin ziyaretçilere ve okuyuculara şartsız hizmet sunması, uzmanlık kütüphanesi araştırmacıları için önemli bir ayrıcalıktır. Kütüphanenin dermesi, müze nesne koleksiyonunu bütünleyen bir yapıya sahip olmasıyla müzeye ayrı bir zenginlik katmaktadır. Karikatür ve Mizah Müzesi Kütüphanesi; müze sergilerini dolaşan ziyaretçilerin Türk mizahının tarihsel gelişimini ve örneklerini görebilecekleri şekilde müzenin önemli işlevsel bir birimi olarak hizmet vermektedir.

Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi, bir araştırma merkezi özelliğinde olup dermesinin zenginliği, hizmet olanaklarına sahip olması, mekânın mimari güzelliği ve konumu ile akademisyenler, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin hizmet aldığı özel müze kütüphanesidir.

2.4.3.7. Müze Kütüphanelerinin Dermesindeki Materyal Türlerinin Karşılaştırılması

Bu bölümde, müze kütüphanelerinin dermelerinde bulunan materyal türleri karşılaştırılmıştır. Bölüm, aşağıdaki tablo incelenerek tamamlanmıştır. Tabloya

bakıldığında müze kütüphanelerinin dermesindeki materyal türlerinin çeşitliliği birbirinden farklılık göstermektedir. Bu durumun, müze kütüphanelerinin bağlı olduğu müzenin bütçesi, müzecilik anlayışı ve ihtisas alanı ile de ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bazı kütüphaneler dermelerinde klasik anlamdaki materyal türlerine yer verirken kütüphanelerden bir kısmının da güncel materyal çeşitliliğine yer verdiği görülmüştür. Genel anlamda müzenin ihtisas alanına göre müze malzemelerinin yer aldığı materyal çeşitliliğinin (levhalar, efemeralar, pul, para, resim vb., minyatürler, fotoğraflar gibi) yanında yazma ve nadir eserler ile süreli yayınlar gibi materyaller müzelerin büyük çoğunluğunda bulunmaktadır. Tabloda tezler, haritalar, görsel/işitsel yayınlar ve belgeler gibi materyal türlerini dermesinde bulunduran müze kütüphanesi sayısının daha azınlıkta olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Müze Kütüphanelerinde Bulunan Materyal Türü Tablosu

MÜZE KÜTÜPHANESİ ADI	Kitap	Süreli Yayın	Yazma ve Nadir Eser	Tez	Görsel/İşitsel Yayın	Harita	Belge	Fotoğraf/Hat/Minyatür /Müze Malzemeleri vb.
<i>İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi</i>	√	√	√	-	-	√	√	√
<i>Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi</i>	√	√	√	-	-	-	-	√
<i>Türk ve İslam Eserleri Müzesi İhtisas Kütüphanesi</i>	√	√	√	-	-	-	-	√
<i>Askeri Müze Kütüphanesi</i>	√	-	√	-	-	√	√	√
<i>İstanbul Deniz Müzesi İhtisas Kütüphanesi</i>	√	√	√	-	-	√	-	√
<i>Basın Müzesi Kütüphanesi</i>	√	√	-	√	-	-	-	√
<i>İstanbul Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi</i>	√	√	-	-	√	-	-	√
<i>İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi</i>	√	√	√	√	-	-	-	√
<i>Karikatür ve mizah Müzesi Kütüphanesi</i>	√	√	-	-	-	-	√	√
<i>Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi</i>	√	√	√	-	-	-	-	√

2.5. Müze Kütüphanelerinin Toplumsal Rolü

İnsanlık tarihi geçmişten günümüze üç önemli toplumsal aşamadan geçerek bugünlere ulaşmıştır. Birincisi, ilkel toplumdaki tarım toplumuna geçişi karakterize eden, Tarım Devrimi olarak nitelenen insanoğlunun yerleşik düzene geçmesi ve toprağı kullanmaya başladığı ve toprak mülkiyeti üzerine yönetilmeye başladığı dönemdir. İkinci dönüşüm süreci Endüstri Devrimi'yle başlayan sanayi toplumudur. Sanayi toplumunun itici gücü de buharlı makinelerin icadı olmuştur. Makinelere dayalı üretim ve milliyetçilik ideolojilerinin ulus devletleri ortaya çıkarması bu dönemde olmuştur. İnsanlık tarihinin üçüncü büyük gelişim evresi iletişim ve bilişim alanındaki gelişmelerle hız kazanan ve "Bilgi Çağı" olarak adlandırılan çağ olmuştur. Bu çağın toplumu bilgi toplumu, ideolojisi ise insan haklarına dayalı demokrasidir. Bilgi toplumunda malumatların özellikleri; devamlı üretilerek artması, iletişim ağları içinde taşınabilir ve paylaşılabilir olması ve üretimde emek, sermaye ve toprağın yerine geçebilmesi biçiminde özetlenebilir.

Bilgi toplumu kavramı, bilgi çağı ile birlikte gelişen ve "...insanların yaşamlarına etki eden enformasyonu hızlı bir şekilde elde etmelerine, bunu bilgiye dönüştürebilmelerine ve kendilerini geliştirebilmelerine imkân sağlayan bir toplum olarak tanımlanmaktadır. Bilgi toplumlarında, bilgi çağının getirdiğı değişimlerden en fazla etkilenen alanların ekonomi, kültür, eğitim ve siyaset olduğu söylenebilir. Teknolojinin kullanımı, bilginin yaygın, kolay ve hızlı biçimde dolaşımını sağlamış, bu durum, kişiler, toplumlar ve ülkeler arasında iletişimin boyutunu ve bilgiye dayalı üretimi artırmıştır. Ekonominin itici gücü teknolojiye dayanırken, teknoloji üretimi için de iyi bir eğitim ve bilgilendirme sistemi gerekli olmuştur. Bu nedenle bilgi toplumlarında eğitim ve kültür kurumlarının rolü büyük olmuştur. Bir eğitim ve kültür kurumu olarak müzeler de bilgi çağının getirdiğı teknolojik olanaklardan yararlanmış ve

bilgi toplumlarında kendilerine düşen payı yerine getirmek için bir kimlik değişimi yaşamıştır(Mollaoğlu,2007b ss.9-10).

Bu kimlik değişimi geleneksel anlamda nesne odaklı hizmet anlayışını ortadan kaldırarak bilgiye dayalı bir hizmet anlayışını ortaya koymuş ve müzeler kendi bünyelerinde kütüphaneler kurarak bu hizmeti toplumun geneline sunmaya başlamıştır.19. yüzyıldan itibaren bu anlayış büyük bir ivme kazanmıştır.

19. yüzyıldan itibaren birçok müze oluşturulduğu için müzelerde oluşturulan kütüphaneler de müzenin önemli bir parçası olarak kabul edilmiş ve müze kütüphanesi, müze ile bir bütünlük oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Bu durumu oluşturan etmenlerin başında müzelerin nesne odaklı(nesneleri korumaya yönelik) hizmet biçiminden bilgi eksenli hizmet türüne yönelmeleri sonucu müzelerin bilgi kurumu haline dönüşmesi gelmektedir. Bu süreçte bilgi teknolojilerinin müzelerde etkin olarak kullanılmasının ve dermelerinin halka açılmasının katkısı büyük olmuştur.

Müze kütüphanesi, bu süreçte nesne ve içeriği üzerine araştırmaları desteklemekte, nesnelere korumak için metotlar/yöntemler/teknikler geliştirmekte, ilgili araştırmaları destekleyip nesnelere sergilenmesine ve bu sergiler için yayınlar hazırlanmasına kadar süreçlerin hepsine katkı sunmaktadır. Müzelerin misyonlarına uygun hizmet sunmalarında, nesnelere ve koleksiyonlarının geliştirilmesi ve güçlendirilmesinde müze kütüphanelerinin katkısı büyüktür. Müzelerin kataloglarının oluşturulması, sergi kataloglarının hazırlanması vb. yayınların otomasyon aracılığı ile ulusal kütüphanelere girmelerinde müze kütüphanelerinin önemli katkısı vardır. Milletlerin hafızalarının, tarihini, bilgi merkezli bir hizmet anlayışı ile nesnenin gerçekliğinin izlenmesinde müze kütüphanelerinin önemli katkıları olmuştur. Müze kütüphaneleri, müze içindeki bütün çalışma alanlarına destek sunmanın yanında toplumun her kesimine de bilgiye ulaştırarak destek vermektedir.

“Müzeler geçmiş dönemlerde farklı bir toplum kesimine hizmet ederken bugün talepler tamamen değişmiş ve geniş halk kitlelerine hizmet verme imkânı doğmuştur. Bu imkân, müze kütüphaneleri aracılığıyla kamuya etkin bir bilgi hizmeti sunma ve müzelerdeki nesnelere araştırmacıların ve tüm kamunun taleplerini karşılayacak şekilde bilgi destekli hizmet vererek ölümsüzleştirme işlemidir. Bu konferansı düzenlemekteki amacım ülkenin farklı yerlerindeki meslektaşlarımdan müze kütüphanelerinin önemi hakkındaki görüşlerini almaktır. Bu görüşü yansıtan en önemli olay bir müze binasının oluşturulmasında kütüphanenin planlamaya dâhiledilmemesi çok olumlu gözüküyordu ve bunun üzerine Kütüphane komitesi üyesinin basitçe söylemiş olduğu cümle “Bir kütüphane olmadan hiçbir şeyiniz yok” cümlesi Müze için kütüphanenin ve kütüphanecinin ve dolayısıyla müze kütüphanelerinin önemini belirtmektedir”(Wateren,1999, ss. 190-198).

Kütüphanelerin müzelerde yer almaya başlamasıyla müzelerin hizmet politikalarında süreç içerisinde bazı değişimler meydana gelmiş ve müzelerin toplumun geneline hitap etmesi sağlanarak hizmet kalitesi yükseltilmiştir. Bu doğrultuda 20. yüzyılın ortalarından itibaren müzelerin hizmet anlayışında nesneden bilgiye doğru bir yönelim gözlenmektedir. Müzeler politikalarını bilgi ihtiyacı ile ilişkili hizmet anlayışına yöneltmiştir. Müzeler bu süreçle birlikte nesne dışında birçok veri kaynağını kullanarak ve orijinal bilgi materyalleri oluşturarak kullanıcılarına bu kaynaklara erişim imkânı hazırlamaktadırlar. Müze kütüphaneleri sergiler, eğitim faaliyetleri, belgeme standartları ile hizmet ağını genişleterek ziyaretçilerin gününbirlik ziyaretçiden sürekli ziyaretçiye dönüşmesini sağlamaktadır. Bu çalışmalar öncülüğünde ziyaretçiler, akademisyenler, öğrenciler, müze personeli ve kütüphane çalışanları istedikleri bilgiye erişme imkânına kavuşmaktadırlar(Erdoğan,2010, s.392).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİ

İhtisas (uzmanlık) kütüphaneleri olarak nitelenen edebiyat müze kütüphaneleri, edebiyat alanında müze ile kütüphanenin iç içe olduğu yeni bir anlayışla ülkemizin yedi coğrafi bölgesinde hizmete açılmıştır. Edebiyata ve edebiyat ürünlerine büyük bir ilginin olduğu ülkemizde bu tür mekânların açılmasının okuyuculara ve bölgenin kültür ve sanat ortamına katkıda bulunabileceği öngörülmektedir.

Bölgenin kültürel dokusunu ve mimari özelliklerini yansıtan mekânlarda kurulmuş olması, edebiyat alanındaki üretimlerin bir arada bulunması, yazarlara ait şahsi objelerin müze kısmında sergilenmesi ve çeşitli sanatsal ve kültürel etkinliklerin buralarda organize edilmesiyle edebiyat müze kütüphanelerine ilginin gün geçtikçe artacağı düşünülmektedir. Ancak çalışmanın konusu olan “Edebiyat Müze Kütüphaneleri” adında *müze kütüphanesi* ifadesi olmasına karşın mevcut durumlarıyla müze kütüphanesi özelliklerini yansıtmamaktadır. Çünkü yukarıda değinildiği gibi Müze Kütüphanelerinin:

1. Bilgi teknolojilerinin müzelerde etkin olarak kullanılması ve dermelerinin halka açılması,
2. Müze kataloglarının oluşturulması, sergi kataloglarının hazırlanması, yayınlara otomasyon aracılığı ile ulusal kütüphanelere girmelerinin sağlanması,
3. Milletlerin hafızasını, tarihini, bilgi/belge merkezli bir hizmet anlayışı ile nesnenin gerçekliğinin izlenmesini sağlamış olmaları,
4. Müze içindeki bütün çalışma alanlarına destek sunmanın yanında toplumun her kesimine de bilgiye ulaştırarak destek vermeleri,

5. Nesne dışında birçok veri kaynağını kullanarak ve orijinal bilgi materyalleri oluşturarak kullanıcılarına bu kaynaklara erişim imkânı hazırlamaları,
6. Sergiler, eğitim faaliyetleri, belgeme standartları ile hizmet ağını genişleterek ziyaretçilerin günübürlük ziyaretçiden sürekli ziyaretçiye dönüşmesini sağlamaları,
7. Müze malzemesi ile doğru orantılı bir biçimde geriye dönük (retrospektif) ve güncel monograf ve süreli yayınları barındırma zorunlulukları,
8. Müze türlerine göre bu derme yapısının sergilenen malzeme türüne göre değişebilme durumu,
9. Görsel tabanlı bilgi hizmeti veren ilgili müzenin ayrılmaz bir parçası olması,
10. Bu çalışmalar öncülüğünde ziyaretçiler, akademisyenler, öğrenciler, müze personeli ve kütüphane çalışanlarını istedikleri bilgiye erişme imkânına kavuşturmaları

gibi müzelerin işleyişine sağladıkları birçok katkıları vardır.

Edebiyat müze kütüphanelerinin kütüphane kısmı edebiyat okuyucularına hizmet verirken henüz müze kısmına müze kütüphanelerinde olduğu gibi bir destek vermesi söz konusu değildir. Çünkü bu kütüphanelerin müze kısımlarının sadece objeleri sergilemenin ötesinde bir işlevinin olmadığı ve buraların aynı zamanda tam anlamıyla bir müzenin özelliğini yansıtmadığı gözlemlerde tespit edilmiş, sonuç ve öneriler kısmında buralarla ilgili yapılması gerekenler madde madde sıralanmıştır. Hem kütüphane kısmı hem de müze kısmı için tespit edilen sorunlar ve çözüm önerileri dikkate alınıp uygulamaya geçirilirse edebiyat müze kütüphaneleri isminde de ifade edilen “Müze Kütüphaneleri” olma özelliğine kavuşmuş olacaktır. Aksi takdirde sadece

“özel konu kütüphanesi” olarak hizmet veren bir kurumdan öteye geçmeyecek “müze”

kısmı ise ancak sergi düzeyinde kalacaktır.

3.1 İhtisas (Uzmanlık) Kütüphaneleri

Özel araştırma kütüphaneleri kapsamında incelenen ihtisas kütüphaneleri belirli bir konu (finans, karikatür vb.) veya alanda (Edebiyat, Hukuk, Tıp, Tarım, Sanat vb.) uzmanlık niteliğine sahip bilgi merkezleri olarak adlandırılmaktadırlar. Bir başka deyişle “özel” kütüphane olarak isimlendirilirler.

“İhtisas kütüphaneleri, bir örgüt, hükümet birimi, meclis, araştırma kurumları (üniversiteler, enstitüler vb.), eğitim toplulukları, meslek dernekler, müzeler veya işletmelerce yönetilen kütüphanelerdir. Belli bir konu veya konu gruplarında ya da belli bir biçimdeki belgelerde uzmanlaşan kütüphanelerdir” (Çakmak, 2007, s.47).

İhtisas kütüphaneleri, dermesi, verdiği hizmet ve kullanıcıyla özelliği olan kütüphanelerdir. Diğer kütüphanelerle karşılaştırıldıklarında sayıca fazla olan, toplum içerisinde önemli işlevleri üstlenen fakat az tanınan kütüphane türüne girmektedir. Bunda bir konu veya alana yönelik dermesini oluşturmuş olmasının etkisi olduğu düşünülmektedir.

“İhtisas Kütüphaneleri aynı zamanda birer araştırma kütüphaneleri olup buldukları kaynaklar, hizmet verdikleri kullanıcıların özellikleri ve verdikleri hizmetler açısından ayrı ayrı tanımlamak mümkündür. İhtisas kütüphaneleri buldukları kaynaklar açısından ele alındığında: Birbirini tamamlayan, destekleyen ve birbirleri ile ilgili konularda araştırmaya yardımcı olan kaynakları bulduran bilgi merkezleri olarak tanımlanır. Bu kütüphaneler belirli bir konuda uzmanlaşmayı geliştiren kütüphanelerdir. Uzmanlık konularındaki kaynaklarla da verdikleri hizmetleri desteklerler. İhtisas kütüphanelerinin koleksiyonları da kendileri gibi özeldir. Koleksiyonun özelliği hizmet sunduğu kullanıcı grubunun gereksinimlerine göre şekillenir. Bankacılık konusunda hizmet veren bir ihtisas kütüphanesinin kaynaklarını,

bankacılık,finans ve ekonomi konusundaki eserler oluştururken,bir arkeoloji kütüphanesinde ağırlıklı olarak sanat tarihi,antropoloji,tarih, vb. konularda eserler bulunur” (Atılğan, 2010, s. 17-26).

3.2. Edebiyat Müze Kütüphaneleri

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphane Hizmet Esasları Genelgesi'ne göre hizmetlerini yürütmektedirler. Genelge kapsamında edebiyat müze kütüphanesi dermesi, kütüphane haricindekullanılmak üzere ödünç verilmemektedir. Edebiyat müze kütüphanelerinin halka tanıtılması ve yaygın olarak kitlelerce kullanılmasının sağlanması hususunda gerekli çalışmalar yapılmasını önermektedir.Buralarda çeşitli kültürel ve sanatsal etkinlikler gerçekleştirilir. Edebiyat müze kütüphaneleri, bürokratik iş ve işlemler neticesinde oluşan zaman kaybını engellemek amacıyla, İl Halk ve İl Kültür Müdürlüklerinden onay almaksızın, ancak bağlı bulunduğu İl Halk Kütüphanesinin desteğini alarak etkinlikleri düzenler. Bakanlığa ait tarihi binalarda hizmet veren edebiyat müze kütüphaneleri, gerçekleştirecekleri etkinlikler için Bakanlık Makamından izin almak zorundadır (Kütüphane Hizmet Esasları Genelgesi..., 2012).

3.2.1. Mevzuat

Çalışmanın bu kısmında edebiyat müze kütüphaneleri ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunda yapılan görüşmelerin zabıtları ile bu görüşmeler sonucunda Halk Kütüphaneleri Yönetmeliğinin ilgili maddelerinde yapılan değişiklikler yer almaktadır.

Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü 1926 tarihinde, kültürel değerlerin sonraki kuşaklara ulaştırılması, kabul ettirilmesi, bilgiye erişimin çoğaltılması çerçevesinde kültür ve fikir eserlerini bir araya getirmiş,korumuş ve halkın yararına

sunmuştur. Millî kültürümüzün gelişmesi ve uluslararası çevrede bilinmesini sağlamak amacıyla edebiyat, fikir ve sanat ürünlerini kamu yararı için yayımlamayı veya yayımlatmayı amaç edinerek kurulmuş bir kurumdur. Bu kurumun öncülüğünde halk kütüphanelerinin yönetimi altında hizmet sunacak olan edebiyat müze kütüphaneleri yazar, şair ve okur buluşmalarına ev sahipliği yaparak okuyucuların kitap imzalamalarını, edebi eser üreticilerinin yazdıkları veya üzerinde çalıştıkları kitaplar hakkında fikir alışverişinde bulunabilecekleri bir mekân olarak tasarlanmaktadır. Bu mekânlar üniversite öğretim üyelerine de öğrencileriyle birlikte buralarda ders yapma imkânı sunmaktadır.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri mevzuatına geçmeden edebiyat müze kütüphanelerinin oluşum aşamaları ile ilgili Prof. Dr. Onur Bilge Kula ile yapılmış olan röportajdan alıntılar sunulacaktır.

Onur Bey; edebiyat müze kütüphanelerinin kültür turizmine ne tür katkıları olacağını ve yerel kültürlere yapabileceği etkileri, yazarlarımızın ulusal ve uluslararası arenada temsiline ve tanıtılmasına dair bu yeni anlayışın ne tür olanaklar sunacağını şöyle ifade etmektedir:

“Dünyada örneği olmayan (dünyada edebiyat evleri, edebiyat müzeleri var ama edebiyat müze kütüphaneleri kentlerin sanatçıların eserlerinin ve şahsi eşyalarının yer aldığı bu anlayış bir ilk) edebiyat müze kütüphanelerini Türkiye’nin yedi bölgesinde kurmaya çalışmaktayız. İki bölümden oluşan bu kütüphaneler el yazmalarının tıpkıbasımlarının yanında bölgelerin tüm edebiyat ürünlerini bünyesinde toplamaktadır. Ayrıca edebiyat, felsefe ve sanat üzerine yazılmış süreli yayınları da dermelerinde hizmete sunmaktadırlar. Müze kısımlarında yazarlara ait şahsi eşyaların sergilenmesinde buralara ayrı bir önem kazandırmaktadır.

Bu konseptin temel olarak edebiyatın konuşulduğu, tartışıldığı ve söylenebildiği mekânlar olarak ön plana çıkması beklenmektedir. Bunun için de edebiyat müze

kütüphanelerinin yer aldığı kentlerdeki edebiyatseverlerin bu mekânları etkin kullanması, mekânlara sahip çıkması ve özümsemesi gerekmektedir. Aksi halde okuyucular kullanmadığı sürece bu yerlerin hiçbir anlam kazanmayacağı öngörülmektedir” (Edebiyat Müze Kütüphaneleri..., 2011).

Dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, TBMM’nin 4 Ocak 2012 Çarşamba günü Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunda edebiyat müze kütüphaneleri ile ilgili şu bilgileri vermektedir:

“İkincisi, bölgelerde tematik edebiyat kütüphaneleri kurmaya başladık ilk defa, İstanbul’da Ahmet Hamdi Tanpınar. Daha önce Bakanlığın çalışma mekânı olsun diye tasarlanmış bir alay köşkü vardı Gülhane Parkı’nın girişinde. Hiç makam olarak ben orayı doğru düzgün kullanmadım ama şimdi biz orayı Ahmet Hamdi Tanpınar İstanbul Edebiyat Müze Kütüphanesi yaptık. Ankara’da Hamamönü’nde... Mehmet Akif yılı geçti. “Bilmeyen ne bilsin bizi, bilenlere selam olsun.” deniyor. Yaptıklarımızı beğenmeyenler var ama yaptığımız güzel ve kalıcı işlerden bir tanesi Mehmet Akif ismiyle ilk defa bir edebiyat müze kütüphanesi kurduk. Bunlar henüz yolun başında. Zaman içinde, o bütün bölgenin yayınlarını kapsayan daha büyük merkezlere dönüşecek. Erzurum’da “Emrah”, Adana’da “Karacaoğlan”, Diyarbakır’da “Ahmet Arif” isimleriyle edebiyat müze kütüphaneleri kurduk. Bunlar İzmir’de, Trabzon’da, başka bölgelerde -Kütahya’da Evliya Çelebi geliyor şimdi- devam edecek. Bu ilk defa yapılıyor, tematik kütüphaneler (Çoğaltılmış Fikir ve Sanat..., 2012).

Dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, TBMM’nin 10 Ocak 2012 Salı günü 49’uncu birleşiminde edebiyat müze kütüphanelerihakkında aşağıdaki bilgileri aktarmaktadır:

“Bir de değerli arkadaşlarım, son yıllarda, tematik kütüphaneler kurmaya çalışıyoruz. Geçmişten günümüze okuyucuların rahatlıkla çeşitli kitaplara erişebilecekleri “Bilgi Merkezleri” veya “Bilgi Mabetleri” olarak adlandırılan

kütüphaneler mevcuttu. Günümüzde yeni bir yaklaşımla “Edebiyat Müze Kütüphanesi adı altında ihtisas kütüphanelerini geliştirmeye ve yedi bölgemizde kurmak için adımlar atıyoruz. Edebiyat kavramında ilgili yayınlar bir yapı altında toplanmaktadır. Ayrıca kurulduğu bölgede üretilmiş bölge yayınları yeni bir konseptle kurulan “Uzmanlık Kütüphaneleri” dermelerinde yer almaktadır. Bu kütüphanelerden ilkinin 12 Mart 2011 tarihinde Ankara’da Hamamönü semtinde Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi ismiyle kurduk. Ardından Yaşar Kemal adıyla Adana’da açmayı düşündüğümüz kütüphaneyi “Ben ne öğrendimse Karacaoğlan’dan öğrendim” diyen Yaşar Kemal’in önerisiyle Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesini yaptık. Arkasından Erzurum’da “Erzurumlu Emrah” ve Kütahya’da “Evliya Çelebi” adıyla kütüphaneler kurmaya çalışıyoruz. İstanbul’da bakanlık makamı olarak tahsis edilen Alay Köşkü’nü Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi olarak kurduk ve hizmete açtık. Trabzon ve İzmir kentlerinde de bu tarz tematik kütüphaneleri açmayı planlıyoruz” (Çoğaltılmış Fikir ve Sanat..., 2012).

“Halk Kütüphaneleri Görev ve Çalışma Yönetmeliği 1981” ile “Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği 1982” başlıklı düzenlemelerde ihtisas kütüphaneleri veya edebiyat müze kütüphanesi kavramları ile ilgili herhangi bir madde bulunmamaktadır. Ancak Resmî Gazete 11.01.2012 tarih ve 28170 sayılı yayımlanan Halk Kütüphaneleri Yönetmeliğinin ilgili (1, 2 ve 4.maddelerinin (e, h ve ı bentleri ile 5. ve 8.) maddelerinde açıkça İhtisas Kütüphaneleri ve Edebiyat Müze Kütüphanesi kavramları yer almakta olup bunların işleyişi hakkında hükümler içermektedir (Halk Kütüphaneleri..., 1981 ve Halk ve Çocuk ..., 1982).

Bu maddeler:

1 – Yönetmeliğin amacının, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesindeki halk, çocuk, ihtisas kütüphanelerinin kurulması, görevleri, sorumlulukları ve hizmetleri ile idari yapısına yönelik iş ve işleyişleri düzenlemektir.

2 – Yönetmeliğin bu maddesi edebiyat müze kütüphanelerinin işleyişi ile ilgili düzenlemeyi ortaya koymaktadır.

Bu Yönetmelik, Kültür ve Turizm Bakanlığına ait halk, çocuk, ihtisas kütüphanelerinin hizmetlerinin yürütülmesine dair ilkeleri içermektedir.

4 – Yönetmelikte geçen

e) Edebiyat müze kütüphanesi: Halk kütüphaneleri yönetiminde hizmet veren edebiyat temalı özel bir dermeye sahip uzmanlık kütüphanelerini ifade eder.

h) İhtisas Kütüphanesi: Halk kütüphanelerinin idaresi altında hizmet veren okuyucu kitlesi ile özel bir dermeye sahip olan kütüphanedir.

ı) İl halk kütüphanesi: İl merkezinde inşa edilen, bünyesinde halk, çocuk ve ihtisas kütüphanelerinin de yer aldığı kütüphaneyi tanımlar.

5 – Kütüphanelerin idaresi ile ilgili yetkileri açıklayan bu maddenin ilgili kısımlarında edebiyat müze kütüphaneleri gibi ihtisas kütüphanelerinin görevleriyle alakalı kaide ve prensiplerle standartların belirlenmesi hususunda gerekli hizmetlerin yerine getirilmesi için alınacak tedbirlerin sorumluluğunun Genel Müdürlüğünün sorumluluğunda olduğunu belirtir.

8 – (1) İl halk kütüphanesi müdürünün yetkilerini tanımlar.

(2) Bu yetkilerin kapsamının halk kütüphanelerine bağlı çocuk ve ihtisas gezici kütüphaneleri çalışmalarının teknik olarak denetlenmesinden ve çalışma raporları hazırlamasından sorumlu olduğunu vurgular.” (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği..., 2012).

Bu yönetmeliğin yayımlanmasından sonra dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay Meclis'teki komisyon toplantısında ilgili komisyon üyelerine şu bilgileri aktarmaktadır:

“Arkadaşlar ilk defa bizim dönemimizde ele aldığımız yeni bir kütüphane konseptini Edebiyat Müze Kütüphaneleri ismiyle Türkiye'nin gündemine getirdik. İlk örneğini Ankara'da açtığımız bu tematik kütüphaneler edebiyat alanıyla ilgili koleksiyonları bir arada toplayan bir yapıya sahiptirler. Bu kütüphaneler yedi ayrı bölgemizde o yerlerin önemli yazar ve şairlerinin isimlerini alarak kurulmaktadır. Ahmet Hamdi Tanpınar, Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah, Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphaneleri bunlardan bazılarıdır. Hiç ayırım yapmadan edebiyatımıza katkısı olmuş yazar ve şairlerimizin isimlerini vererek edebiyat müze kütüphanesi kurmaya çalışmaktayız” (Çoğaltılmış Fikir ve Sanat..., 2012).

3.2.2. Kuruluş Amaç ve Kapsamı

2011 yılında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğünün öncülüğünde kurulan Edebiyat Müze Kütüphaneleri, edebieserlere ve Türkiye'nin edebiyat alanında çekiciliğinin artmasına katkı sağlamak için hizmete açılmıştır.

Halk kütüphanelerinin yönetimi altında hizmet sunacak olan edebiyat müze kütüphaneleri, kullanıcısının yaşı, kıdemi, mesleği, uzmanlık alanı gibi konularda hiçbir ayırım gözetmeksizin edebiyatın konuşulduğu, tartışıldığı ve söylesildiği mekânlar olarak tüm halka hizmet vermesi beklenmektedir.

Bu kütüphaneler, buldukları il veya komşu illerde doğmuş ya da yıllarca orada hayatını idame ettirmiş yazarların eserlerini veya yapıtları hakkında yazılmış çalışmaları bir araya getiren, onlara ait objeleri müze kısmında sergileyen “Uzmanlık Kütüphaneleri” olarak hizmet verir.

3.2.3. Yeni Bir Kütüphane Türü Olarak Özellikleri

1. Yeni bir anlayış ile kurulan edebiyat müze kütüphanelerini diğer kütüphane türlerinden ayıran özellikleri:Edebiyat müze kütüphanesi, edebiyat alanında müze ile kütüphanenin iç içe hizmet sunduğu, edebiyat alanında uzmanlaşmış “Uzmanlık (İhtisas) Kütüphanesi” özelliğinde olması hedeflenerek kurulmuştur.
2. Kütüphane dermesi edebiyat alanındakimateriyallerden, müze malzemesi ise bölgede yaşamış olan yazarlara ait objelerden oluşur.
3. Edebiyat müze kütüphaneleri mimari ve estetik açıdan özelliği olan tarihi yapılarda hizmet vermektedir.
4. Edebiyat müze kütüphanesinde üyelik sistemi olmadığı gibi ödünç verme hizmeti de yoktur. Bu sebeple kütüphane materyalleri dışarıya ödünç verilmemektedir.
5. Kütüphane, kültürel ve sanatsal etkinliklerin edebiyatseverlerle buluşmasına öncülük eder. Faaliyet programlarında etkinlikler önemli yer tutar.
6. Kütüphanelerin sadece ders çalışma ortamı olmadığını, edebiyatla ilgili okuma ve araştırma yapmak, etkinliklere katılmak isteyen okuyucular ile ziyarete gelen herkese açık olduğunu gösteren mekânlardır.Okuyucu ve araştırmacıların sanatla iç içe olması amacıyla tüm edebiyat müze kütüphanelerinde bir piyano vardır.

3.3. Türkiye’deki Edebiyat Müze Kütüphaneleri

Edebiyat müze kütüphanelerin oluşumuna temel teşkil eden olgu “müze kütüphaneleri”dir. Toplumla doğrudan hizmet veren iki kuruluşun -müze ve kütüphane- bir arada olması müzelerdeki hizmet anlayışını tamamen değiştirmiştir. Müzelerin

hizmet anlayışındaki bu değişimi bir müzenin amacını tanımlayan aşağıdaki ifadelerde de görülebilir.

“Müzenin amacı, koruma ve belgeleme ile birlikte, nesne ile kullanıcıyı bir araya getirirken hedef kitlelerin bilgisini artırmak ve toplumun kültür düzeyini de üst seviyelere taşımaktır. Bu hedefe ulaşılabilmesi için müzenin çağdaş görüşlere uygun olarak hazırlayacağı nesnelere sergileme ve kullanıcı hizmetlerine sunma hizmetlerinin önemi büyüktür” (Altunbaş ve Özdemir, 2012, s.13).

Bu anlayış doğrultusunda müzeler, toplum için hizmet odaklı bir amaçla bilgi ve belge yönetimi politikalarını oluşturan ve bu sorumluluk içerisinde hizmet eden kuruluşlardır. Bu kuruluşlar zaman içerisinde Arkeoloji Müzeleri, Etnografya Müzeleri, Tarih Müzeleri, Güzel Sanatlar Müzeleri, Açık Hava Müzeleri, Bilim Müzeleri, Askeri Müzeler, Özel Müzeler ve Sanal Müzeler gibi türlere ayrılmıştır. Müze türleri arasında bir ilişki söz konusu olup bir müze yukarıda açıklanan müze çeşitlerinin birden fazlasının içerisinde yer alabilir. Bir müze hem devlet müzesi, hem açık hava müzesi aynı zamanda arkeoloji müzesi olabilir. Efes Antik Kenti buna en güzel örneklerdendir.

Müzeler, artık nesnel amaçlı hizmet anlayışından bilgi odaklı hizmet anlayışına doğru yönelmektedir. Müze kütüphaneleri ile müzeler, bilgi ve kültür ortamının tamamlayıcı bir ögesi haline gelmekte, araştırmacılar, bilim adamı ve öğrenciler için önemli bir kaynak deposuna dönüşmektedir.

Müzelerdeki bu yeni yapılanma 21.yüzyılda yapılacak çalışmalar içinde zemin oluşturmaktadır.

Müze kütüphaneleri, oluşturuldukları konu ile ilgili olarak toplanan kitap, doküman, yazma, dergi, gazete, eşya, resim, belge gibi dermelerin müze anlayışı çerçevesinde sergilendiği ve halkın beğenisine ve istifadesine sunulduğu özel bir konu kütüphanesi türüdür. Özellikle arkeolojik sit alanları, ören yeri, kazı alanları

yakınlarında kurulan müzelerde kendi alanlarına yönelik bilgi- belge üretmekte ve bunları derleyerek kamuya sunmaktadır.

Bu kütüphanelerde bilginin daha sistematik ve ayrıntılı olarak sunulduğu ortamların başında gelmektedir. Müze kütüphaneleri konularıyla ilgili alanlarda başta kitap, dergi, yazma, eşya vb. gibi koleksiyonları ile kullanıcılara, öğrencilere ve araştırmacılara geniş, detaylı ve sistematik imkânlar sunar (Kabar,2019, s. 18).

Müze kütüphanelerindeki bu tematik hizmet anlayışının bir uzantısı olarak yeni bir yaklaşımla “İhtisas Kütüphanesi” özelliği amaçlanarak oluşturulan “Edebiyat Müze Kütüphaneleri” Türkiye’de buldukları bölgenin yazarlarının üretimleri olan eserler ile kütüphane dermeleri, kullandıkları özel eşyalar ile de müze kısımları oluşturulmaktadır. Edebiyat müze kütüphaneleri bulunduğu bölgenin kültürel kimliğini ve mimari niteliklerini aksettirecek müstakil binalarda kurulmuştur.

Edebiyat müze kütüphaneleri her şeyden önce edebiyat alanında istifade edilecek ihtisas ve müracaat kütüphaneleri olarak hazırlanmıştır. Müze kısmını tipki basımlar, yazarların şahıslarına ait kalem, daktilo vb. yazı araç ve gereçlerinden oluşan nesnelere ile Türk edebiyatına dair düzenlenen kısa veya uzun süreli sergiler oluşturur. Kütüphane kısmında ise Türk Edebiyatı teması altında bir araya getirilen roman, şiir, deneme, öykü, eleştiri, günlük, gezi notları, biyografi, otobiyografi gibi birincil kaynaklar yer almaktadır. Ayrıca bu kütüphanelerde Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Hamdi Tanpınar, Karacaoğlan, Yaşar Kemal, Erzurumlu Emrah, Muzaffer İzgü gibi yazar ve şairlerden başka birçok sanatçıya ait özel koleksiyonlar ile imzalı kitaplardan oluşan eserler de yer alır (Adıgüzel, 2017, s.93).

Kütüphane kısmındaki bu eserlerin kataloglama kayıtları KOHA adlı otomasyon sistemine, kütüphane dermesine kazandırılacak kitap ve süreli yayımların kayıtları ise MASDE programına girilmektedir.

KOHA Kütüphane Otomasyon Sistemi: Dünyada kütüphane, okul ve akademik kuruluşlarca kullanılan, serbest bir yazılım ürünü olan kütüphane otomasyon sistemidir. Maori dilinde (Maorice Yeni Zellanda yerlilerinin konuştuğu dil) “armağan” manasında olan Koha adı ilk olarak 2000 senesinde kullanılmıştır.

KOHA açık kaynak kodlu bir sistemdir. Bir bilgisayar yazılımının makine diline çevrilip kullanımından önceki, programcılar aracılığıyla okunur, anlaşılır, yeni hedeflere uygun olarak değiştirilebilir şeklinin gizli tutulmadan açık, yani okunabilir hâlde kamuya paylaşılmasından dolayı bu isim verilmiştir. Programı kullanmak isteyen her kurum internette indirebilmekte ve satın alma ya da yıllık yenileme lisans bedeli olarak bir ücret ödememektedirler.

Koha 2014 yılından beri Halk Kütüphanelerinde de kullanılmaktadır.2017 yılından bu yana Koha-Devinim sürümü ile Türkiye’deki 1.136 kütüphanede, 15.000.000’den fazla kitap ve 1.800.000 kullanıcı ile Dünya’nın en çok şubeli ve kullanıcı kütüphane otomasyon sistemi olma özelliğine sahiptir. (Koha Otomasyon Sistemi..., 2021)

MASDE (Materyal Sağlama ve Satın Alma Bilgi Sistemi): Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü sayfasından kütüphanelerin dermelerine kazandırılacak kitap ve süreli yayınlarla ilgili bilgilerin girildiği ve kayıt altına alındığı bir programdır.Programda yayıncılarında kitap ve süreli yayın başvurularını yapacakları bir kayıt alanı da bulunmaktadır.Bu programda, kaydı oluşturacak ve bibliyografik kontrol için (Eser adı, yazar adı ve emeği geçenler bilgileri, marka ve yayıncı bilgileri, basım bilgisi ve baskı yılı, konu, hedef kitle, yayının dili ve alfabesi, Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN -International Standard Book Number) ve Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarası (ISSN- International Standard Serial Number)niteleme alanları girilir.

Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Materyal Sağlama Şubesi'ne gelen “çoklu kitap isteği” (kütüphanelerden gelen yayım isteklerinin yıl içinde kütüphaneye gönderilmesi istenen yayınların konularına göre sayılarının olduğu) ya da (okuyucular veya kütüphane çalışanları tarafından kütüphanede olmasını istedikleri kitapların listelerinin oluşturulduğu) “tekli kitap isteğini” karşılamak için bu kayıtlar oluşturulur (Masde Kayıtları..., 2021).

Ülkemizde faaliyet gösteren yedi adet edebiyat müze kütüphanesi bulunmaktadır. Bu kütüphaneler:

- Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi
- İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Çalışmanın bu bölümünde ülkemizde halen faaliyet gösteren yukarıda isimleri verilen edebiyat müze kütüphaneleri kendi web sayfalarından, görsel, işitsel ve yazılı basına yansıyan haberlerden ve akademik makalelerden yararlanılarak bina, bütçe, derme, personel, kullanıcı ve teknoloji özellikleri yönüyle tanıtılacaktır.

3.3.1. Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi

Adana'nın Seyhan ilçesinde Adana Büyükşehir Belediyesi ve Adana Valiliğince 90 yıllık tarihi Dişçi Ethem Konağı restore edilmiş ve 27 Mart 2011 tarihinde

Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi olarak hizmete almıştır. Kütüphane bir bahçe içerisinde zeminle birlikte dört kattan oluşmaktadırdır.

Edebiyat müze kütüphanesinin makine, teçhizat ve kitap ihtiyaçlarını karşılamak için Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 184.000 TL denek sağlanmıştır.

Kütüphane dermesi 5000 civarında materyalden oluşmaktadır. 96 süreli yayınlarla birlikte Osmanlı devrinde Çukurova bölgesinde yaşamış yazarlara ait Osmanlıca ve el yazması kitaplar kütüphane dermesinde yer almaktadır.

Kütüphane  kadrolu biri geçici görevli olmak üzere dört personel ile hizmet vermeye başlamıştır. Edebiyat müze kütüphanesinden kullanıcı olarak öğrenciler, öğretmenler, araştırmacılar, yazarlar ile yerli ve yabancı turistler faydalanmaktadır. Kütüphane içerisinde bilgisayar vb. makine teçhizat, bir de piyano bulunmaktadır (Doğan,2013, ss.528-529).

Resim 34: Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 35: Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 36: Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi¹²

3.3.2.Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi

Bu kütüphane,“Avrupa Birliği Destinasyon Ödülü’ne”¹³layık görülen Ankara’nın Hamamönü semtinde,eski Ankara evlerinin mimari ve kültürel kimliğiniöne

¹² Resim 34,35,36,KYGM Arşivi, Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi (Erişim Ekim 2019)

¹³ Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen Avrupalı Seçkin Destinasyonlar Projesi (EDEN-European Destinations of Excellence)ile Avrupa turist destinasyonlarının ortak/farklı özelliklerine ve

çıkaran iki katlı bir binada Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından 12 Mart 2011 tarihinde açılan ilk Edebiyat Müze Kütüphanesi özelliğini taşımaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca bina, araçgereç, alarm, güvenlik ve derme için toplamda 135.400 TL ödenek ayrılmıştır. Kütüphanede açık raf sistemi uygulanmakta olup KOHA kütüphane otomasyon sistemine kayıtlı7000 kitap bulunmaktadır. Kütüphane dermesinde yazar ve çevirmenlerin hazırladığı kitaplar, edebiyat ödüllü eserler, Türk Edebiyatı dergilerinin ilk ve son sayılarının kapaklarının bulunduğu tıpkıbasımlar, süreli yayınlar, Ankara kent kitaplığı, teorik kitaplar, dilbilgisi temalı eserler ve edebi türdeki şiir kitapları yer almaktadır. Kütüphane, Mehmet Akif Ersoy'un yapıtları ile kendisi hakkında yazılmış eserler, İç Anadolu bölgesinde yaşamış yazarların eserleri, biyografiler,yazma eserlerin tıpkıbasımları,Mustafa Kemal Atatürk, Çanakkale Zaferi, Kurtuluş Savaşı ve Ankara'nın ilçelerini tanıtıcı kitaplar da dermesine zenginlik katmaktadır.Müze kısmında Mehmet Akif Ersoy 'a ait orijinal eşyalar sergilenmektedir.

Kütüphanede personel olarak kütüphaneci unvanlı sorumlu, dört adet güvenlik ile bir adet yardımcı hizmetler memuru çalışmaktadır.

Edebiyat müze kütüphanesi kullanıcıları arasında araştırmacılar, öğretmenler, öğrenciler, yazarlar, edebiyatseverler ve müze ziyaretçileri bulunmaktadır.

Kütüphanede bilgisayarlar, vb. makine ve teçhizatın yanında bir de piyano bulunmaktadır (Ercan,2013, ss.530-531).

değerlerine dikkat çekmek, turizminsosyal, kültürel ve çevresel sürdürülebilirliğini sağlayarak ekonomik gelişmeyi teşvik etmek amaçlanmaktadır. Bu kapsamda; 2007 yılından bu yana Avrupa Komisyonu tarafından her yıl farklı bir tema doğrultusunda, projeye başvuran ülkelerin ulusal turizm otoriteleri ile iş birliği içinde "Avrupalı Seçkin Destinasyonlar" yarışması düzenlenmekte, sürdürülebilir turizm anlayışını benimseyen ve gelişim gösterme potansiyeli yüksek destinasyonlar belirlenerek ortak bilgi ve iletişim ağına dâhil edilmektedir. Avrupa Komisyonu tarafından seçilen ve EDEN ağına dâhil olan destinasyonlar için tanıtım filmleri hazırlanmakta, ödül töreni düzenlenmekte ve basın, internet ve sosyal medya araçları ile tanıtım faaliyetleri yürütülmektedir (Avrupa Destinasyon Ödülü...2007).

Resim37: Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim38: Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 39: Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi¹⁴

3.3.3.Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi

Diyarbakır'ın Sur ilçesinde 6 odalı ve avlulu 120 yıllık tarihi ve mimari özellikleriyle sivil mimarinin güzel bir örneği olan Hacı Halid Konağı'nda 1 Haziran 2011 tarihinde hizmete açılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile GAP Bölge Kalkınma Dairesi,makine vearaç-gereçile dermesi için 417.000 TL katkıda bulunmuşlardır.

Kütüphane dermesinde Diyarbakır ve çevre illerin yazar ile şairlerine ait 2236 kitap ve 62 adet süreli yayın yer almaktadır.

Müze kütüphanesine gelen 15 adet el yazması eserin tıpkıbasımları ile 47 adet eski tarihli basımlı kitap orijinaline uygun fotokopi ve ciltleri düzenlenerek kütüphane dermesinde yerlerini almıştır. Kütüphanede Nobel ödülü almış yazarların tüm kitapları ve bölgede yaşayan etnik unsurların dillerine ait eserler de (Kürtçe, Arapça, Süryanice, Ermenice vb.) bulunmaktadır.

Müze kısmında Ahmet Arif'e ait özel eşyalar(gözlük, daktilo, el yazısı mektuplar, kalem, belge, yazı, fotoğraf vb.) sergilenmektedir.

¹⁴ Resim 37,38,39 Y.Çalışkan Arşivi (Erişim Şubat 2019)

Kütüphane bünyesinde bir adet kütüphaneci, bir hizmetli, bir şef, bir bekçi, bir adet 4/c sözleşmeli personel çalışmaktadır. Kütüphane kullanıcıları genelde öğrenciler, edebiyatçılar, araştırmacılar ve müze ziyaretçileridir.

Kütüphanede masaüstü ve dizüstü bilgisayarlar, makine ve teçhizat ile bir de piyano yer almakta, bunun yanında kablosuz internet ağı erişimi hizmeti verilmektedir (Aksoy,2013, ss.526-527).

Resim 40: Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 41: Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 42: Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi¹⁵

3.3.4.Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi

16.yüzyıla ait bir Osmanlı hamamı restore edilip yedi odalı bir kütüphane olarak 29 Haziran 2012 yılında hizmete açılmıştır.

Edebiyat müze kütüphanesinin ihtiyaçları (makine teçhizat ve kitaplar) için Kültür Turizm Bakanlığı ile Erzurum İl İdaresi tarafından 468.000 TL ödenek sağlanmıştır.

Edebiyat müze kütüphanesinin dermesi yaklaşık 5800 kitap ve 76 adet süreli yayından oluşmaktadır. Erzurumlu Emrah, İbrahim Hakkı Hazretleri ve Nefi divanları yanı sıra yazma eserlerin tıpkıbasımları ile Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan yazarların eserlerinden meydana gelen özel bir koleksiyon da kütüphane dermesinde yer almaktadır. Müze kısmında bölge yazarlarına ait özel eşyalar(gözlük, kalem, daktilo, fotoğraf, belge vb.) sergilenmektedir.

¹⁵ Resim 40,41,42,KYGM Arşivi, Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi (Erişim Ekim 2019)

Edebiyat müze kütüphanesi beş personel ile hizmet vermekte olup biri bilgi ve belge yönetimi mezunudur.Kütüphane kullanıcıları arasında üniversite öğrencileri, edebiyatçılar,araştırmacılar, ziyaretçiler ve okul öğrenci gruplarıyer almaktadır.

Edebiyat müze kütüphanesinde bilgisayar vb. makine teçhizat, televizyon, DVD player, ses sistemi ve bir de piyano ve dijital kopyalar bulunmaktadır (Hakkıoğlu,2013, ss.532-533).

Resim 43: Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 44: Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 45: Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi¹⁶

3.3.5. Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi

Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi (AHEM) Alay Köşkü veya Selam Köşkü de denilen 1810 yılında yaptırılan tarihi yapı içerisinde kurularak 12 Kasım 2011 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hizmete açılmıştır. Kütüphanede geniş bir salon, edebiyat kahvesi, kafeterya ile küçük bir hediyelik eşya satış noktası okuyuculara hizmet etmektedir. AHEM Kütüphanesi, Kültür ve Turizm Bakanlığınca sağlanan 408.120 TL'lik ödenekle bina, makine, teçhizat, alarm, güvenlik ve dermesi oluşturularak hizmete açılmıştır.

AHEM Kütüphanesi Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı kütüphanelerin kullandığı KOHA otomasyon sistemini, sınıflama sistemi olarak DOS'u (Dewey Onlu Sınıflama) kullanmaktadır. Kütüphanede açık raf sistemi uygulanmakta olup kent kitapları, bölge yazarlarına ait eserler, kuram ve estetik yapıtları, ödüllü Türkçe

¹⁶ Resim 43,44,45, KYGM Arşivi, Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi (Erişim Ekim 2019)

yayınlar, ödüllü Nobel eserleri,Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Türkçe Dışındaki Dillerde Yayımlanmasına Destek Projesi (TEDA)kapsamında yayınlanan kitaplar ile tıpkıbasımlardan oluşan 1000'den fazla yazara ait 9000 kitap raflarda okuyucusunu beklemektedir.Bu eserler, Kültür ve Turizm Bakanlığının KOHA adlı otomasyon sistemine kayıtlı durumdadır. Marmara bölgesinde İstanbul'un dışındaki illerde yaşamış yazarlara ait eserler de kütüphane dermesinde yer bulmaktadır. Kütüphaneye edebiyat konulu 69 adet süreli yayın gelmektedir. Kütüphane müze kısmında 50 yazara ait 100'den fazla kişisel eşya ve belge sergilenmektedir. Bu objeler içerisinde daktilo, gözlük, kalem, mektup ve fotoğraf gibi nesnelere göze çarpmaktadır. Kütüphanede Ahmet HamdiTanpınar, YahyaKemal, Orhan Pamuk ve Nedim'in eserlerinin yanında haklarında yazılmış eserlerden oluşan koleksiyonlarda bulunmaktadır. AHEM Kütüphanesi dermesi dünya edebiyatının önemli eserlerinin yanında, büyükelçilerin, yabancı yazar ve çizerlerin mektuplarının tıpkıbasımlarının yer aldığı kitapları da bünyesinde barındırmaktadır.

9000 eser KOHA 'ya kayıtlı bulunmaktadır. Ayrıca İstanbul'un dışında çevre illerde (Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Çanakkale, Kocaeli, Sakarya ve Yalova) yaşamış yazarların yapıtları da dermeyi oluşturmaktadır. Kütüphaneye edebiyat alanında 69 adet süreli yayın gelir ve dermede yerini alır. Müze kısmında33 farklı yazarın 100'ü aşkın orijinal eşyası ve özel belgesi sergilenmektedir.

Kütüphanede; aynı zamanda kütüphane sorumlusu olan bilgi ve belge yönetimi uzmanı, araştırmacı, memur, ayniyat saymanı ve koruma güvenlik görevlisi çalışmaktadır.

AHEM Kütüphanesi'nin kullanıcılarıözeldaraştırmacılar, öğrenciler, yayıncılar, çevirmenler, öğretmenler, edebiyatla ilgili sivil toplum kuruluşları olmak üzere, toplumun her kesiminden gelen kütüphane ve müze ziyaretçilerinden oluşmaktadır.

Kütüphanedebilgisayarlar, projeksiyon vb. makine ve teçhizatın yanında bir de piyano bulunmaktadır(İnan,2013, ss.534-536).

Resim 46:İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 47: İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 48: İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi¹⁷

3.3.6.Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Kentin önemli tarihi yapılarından “Yüksek Kahve” binası Bakanlık ve Kütahya Belediyesi işbirliği ile restore edilerek 7 Mayıs 2013 tarihinde hizmete açılmıştır. Kütüphane Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanan bütçe ile 287 m²'lik bir alanda iki katlı ve bahçeli olarak inşa edilmiştir.

Edebiyat müze kütüphanesi dermesinde Türk ve dünya edebiyatı konulu yaklaşık 5.000 Kütahyalı yazara ve şairelilik bir seçki bulunmaktadır. Edebiyat teorisine ilişkin 5.000 kitap ile edebiyat ve sanat temalı 83 süreli yayında okuyucu erişmektedir. Dermede Kütahyalı yazar ve şairlere ait yazma eserlerin tıpkıbasımları yer almaktadır. Ayrıca TEDA projesi kapsamında oluşturulan eserler de okuyucuların yararına sunulmaktadır.

Bir adet memurun çalıştığı edebiyat müze kütüphanesi yazarlara, eleştirmenlere, yayıncılara, çevirmenlere, edebiyatla ilgili sivil toplum kuruluşlarına, öğrencilere,

¹⁷ Resim 46,47,48 Y.Çalışkan Arşivi (Erişim Şubat 2017)

öğretmenlere ve müze ziyaretçilerine hizmet vermektedir. Edebiyat müze kütüphanesinde iki adet dizüstü bilgisayar ile makine teçhizat, wireless, fotokopi makinesi ve piyano bulunmaktadır (Evliya Çelebi Edebiyat...2019).

Resim 49: Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 50: Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 51: Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi¹⁸

3.3.7.Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde 2018 yılında Trabzon ilinin Ortahisar ilçesinde, Kanuni Parkı'ndaki tarihi konakta kurulmuştur. Selçuklu ve Osmanlı motiflerinin de yer aldığı 3 katlı bina restore edilerek hizmete açılmıştır. Kütüphane ismini Kanuni Sultan Süleyman'ın mahlası "Muhibbi" den almaktadır.

Kütüphane Karadeniz bölgesinin yazarlarının eşyalarını ve üretmiş oldukları edebi eserlerini de bünyesinde toplamaktadır.

Bölgedeki şair ve yazarların eserlerinin yanı sıra onlara ait gözlük, kalem, silgi, daktilo ve diploma gibi özel eşyaları müze kısmında ziyaretçilere sunulmaktadır. KOHA otomasyon sisteminin kullanıldığı kütüphanede bir kütüphaneci görev yapmaktadır. Kütüphane dermesi Türk edebiyatı, dünya edebiyatı ve Trabzon tarihi ve kültürü ile ilgili eserlerden oluşmaktadır. Kullanıcı sınırlaması olmayan kütüphanede ödünç verme hizmeti dışında bütün hizmetler verilmektedir. Kütüphane; Kültür Bakanlığı, Trabzon

¹⁸ Resim 49,50,51 KYGM Arşivi, Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi (Erişim Ekim 2019)

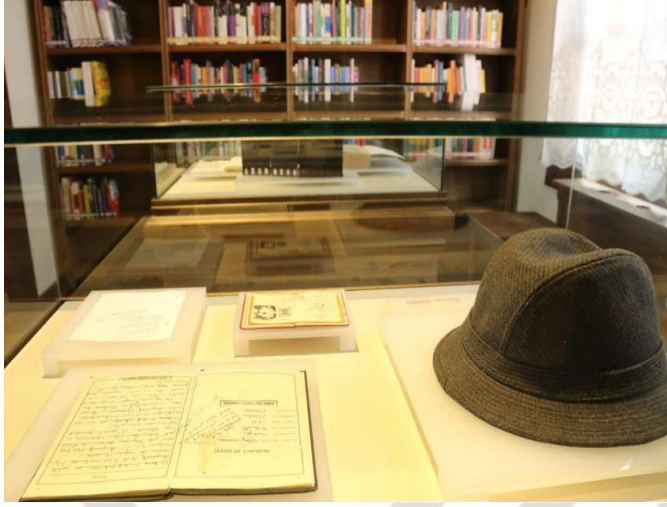
Valiliği ve Trabzon Belediyesinin katkıları ile oluşturulmuştur (Trabzon Muhibbi Edebiyat... 2018).

Resim 52: Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 53: Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Resim 54:Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi¹⁹

3.4. Edebiyat Müze Kütüphanesinin Halk Kütüphanesinden Farkı

Bu bölümde edebiyat müze kütüphaneleri ile halk kütüphanelerinin,kütüphaneleri meydana getiren beş temel öğeye göre (bina, bütçe, personel, derme, kullanıcı/okuyucu) karşılaştırılması yapılmıştır.

Edebiyat Müze Kütüphanesi: Halk kütüphaneleri yönetimi altında hizmet sunan edebiyat temalı özel dermeye sahip uzmanlık kütüphaneleridir.

İhtisas Kütüphanesi: Halk kütüphanelerinin yetkisinde hizmet sunan okuyucusu ve dermesi özel olan kütüphaneyi ifade eder (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği...,2012).

Halk Kütüphanesi: “Toplumu insan, yaş, ırk, milliyet, din, dil, eğitim, kültür, ekonomik düzey ve politik görüş farkı gözetmeden hizmet sunan, her tür kütüphane materyalini çeşitli iletişim yollarını kullanarak kültür ürünlerini ve bilgiyi toplumun yararına ücretsiz veren kuruluştur. Ayrıca topluma yaşam boyu eğitim ve boş zamanları değerlendirme olanağı veren, toplumla bütünleşerek sağlıklı kamuoyunun oluşmasına

¹⁹ Resim 52,53,54,KYGM Arşivi, Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi (Erişim Ekim 2019)

olanak sağlayan, halkın ekonomik, sosyal, eğitsel, kültürel ve teknik yönden ilerlemesinin gerçekleşmesini etkileyen, dünya barışına yardımcı olan demokratik kurumlar olarak tanımlanmaktadır” (Sađlamtuń, 1990, s. 54).

Edebiyat müze kütüphaneleri hem idari hem bütçe açısından halk kütüphanelerine bağlı olarak faaliyette bulunmaları ve kendine özel dermesi ve okuyucu profili olması açısından halk kütüphanelerinden farklılık gösterir. Ayrıca edebiyat müze kütüphaneleri içerisinde kütüphane ismini taşıyan yazar ve bölgenin diğer önemli yazarlarına ait özel eşyalarından oluşmuş bir müzenin olması da diğer bir farktır.

A. Bina: Edebiyat müze kütüphanelerinin bina seçimi, bina ile ilgili işlemlerin yürütülmesine Kültür ve Turizm Bakanlığı ile bakanlığa bağlı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğünce karar verilmektedir. Bakanlık kendi mülkünde olan veya kolay elde edebileceğ tarihi dokuyu yansıtan, bir mimari özelliğe sahip olmanın yanında mekân düzenlemesi, konforu ve okuyucu ihtiyaçlarını karşılayacak kapasitede olan yapıları seçmiştir. Halk kütüphanelerine göre mekânlar daha kktr. Halk kütüphaneleri binaları mevzuatta belirlenen ilke ve standartlara göre kurulmaktadır.

B. Bütçe: İl Halk Kütüphanelerine bağlı oldukları için bütçesi de oradan karşılanmaktadır. Kütüphanede etkinliklerin düzenli ve bir takvim içerisinde oluşturulabilmesi için sponsorluk sisteminin oluşturulmasında fayda olacaktır. Dolayısıyla kendi politikalarına uygun olarak derme geliştirme, personel istihdam etme, çeşitli etkinlikler düzenlemelerin yapılabilmesi için sürekli bir denek, bağış ve sponsorluk sisteminin de oluşturulması gerekmektedir.

C. Derme: Halk kütüphaneleri yediden yetmişe herkese hizmet verdiği için dermesini de ona göre oluşturmaktadır. Dermesinde ocuklara yönelik eserlere, dergi ve gazetelere ayrıca gezici kütüphane dermesine de yer vermektedir. İhtisas kütüphanesi olan edebiyat müze kütüphanelerinin adına dermesini Türk Edebiyatı, Kent Kitaplığı, Edebiyat ve Estetik Kuramı, dll Kitaplar – Türk Edebiyatı, dll Kitaplar – Dünya

Edebiyatı (Nobel), TEDA, Tıpkı Basımlar gibi başlıklar altında Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü oluşturmaktadır. Halk kütüphanesi dermesinden eser aktarılmamaktadır. Ayrıca müze kısmında kütüphanenin adını aldığı yazar ile bölgenin diğer yazarlarına ait şahsi eşyalar da bulunmaktadır.

D. Personel: Halk Kütüphaneleri yönetim kadrosu ile birlikte personel sayısının üçte biri kadar kütüphaneciye ek olarak iki memur, ambar görevlisi, teknisyen, kaloriferci, şoför, hizmetliden oluşan çalışanları ifade etmektedir. Edebiyat müze kütüphanelerinde personel il halk kütüphanesinden görevlendirilmektedir ve aynı zamanda o kişi idarecidir. Bunun dışında bir güvenlik görevlisi ve diğer çalışanlar ile birlikte personel sayıları oldukça yetersizdir. Ayrıca müze kısımları olmasına rağmen bir müze küratörü istihdam edilmemiştir. Bunda bu kütüphanelerin yeni bir anlayışta ortaya çıkmasının ve sayılarının her geçen gün artmasının da rolü bulunmaktadır.

E. Kullanıcı (Okuyucu): Halk kütüphanesi yediden yetmiş herkese hizmet vermesi, dermesi ve hizmet çeşitliliği açısından kullanıcı portföyünde toplumun her kesiminden ve her yaşta insan bulunmaktadır. Edebiyat müze kütüphaneleri ise hem dermesinin bir ihtisas kütüphanesine uygun olarak oluşturulması hem de ödünç verme hizmetinin olmamasından dolayı daha çok edebiyatseverler, yazarlar, yayıncılar ve uzmanlar kullanıcı portföyünde yer almaktadır. Ayrıca bünyesinde bulunan müze kısımları, okullar, öğrenciler ve yazarlar ile yapılan etkinlikler ve bir de tarihi bir bina da hizmet vermesinden dolayı halk tarafından ziyaret edilmektedir. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi ile Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi 2019 yılı ile 2020 yılı ilk üç ayının istatistiki bilgilerin karşılaştırılması.

Tablo 2: Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi 2019/2020 Yılı İstatistikî Bilgiler Tablosu

M.Akif Ersoy Ed.Müze KÜTÜPHANESİ 2019 YILI İSTATİSTİKİ BİLGİLER						
	Kitap Sayısı	Sürelî Yayın Çeşidi	Kullanıcı Sayısı	*Üye Sayısı	*Ödünç Verilen Materyal	Personel Sayısı
TOPLAM	7376	55	17948	0	0	2
*Kütüphanede Üyelik sistemi yoktur ve Ödünç verme işlemi yapılmamaktadır.						
M.Akif Ersoy Ed.Müze KÜTÜPHANESİ 2020 İLK 3 AYLIK İSTATİSTİKİ BİLGİLER						
	Kitap Sayısı	Sürelî Yayın Çeşidi	Kullanıcı Sayısı	Üye Sayısı	Ödünç Verilen Materyal	Personel Sayısı
TOPLAM	7376	55	2015	0	0	3

Özel bir dermeye sahip edebiyat müze kütüphanesinin dermesindeki kitap ve süreli yayın sayısında 2019 yılı istatistiğinin 2020 yılının ilk üç ayında da korunduğu görülmektedir. Kullanıcı sayısının 2020’de düştüğü gözlenmektedir. Bunda Covid- 19 salgınının etkili olduğu düşünülmektedir. Ödünç verme hizmetinin olmadığı edebiyat müze kütüphanelerinin personel sayısında da bir artışın olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi 2019/2020 Yılı İstatistikî Bilgiler Tablosu

A.Ö. İL HALK KÜTÜPHANESİ 2019 YILI İSTATİSTİKİ BİLGİLER						
	Kitap Sayısı	Sürelî Yayın Çeşidi	Kullanıcı Sayısı	Üye Sayısı	Ödünç Verilen Materyal	Personel Sayısı
TOPLAM	64133	258	438804	72949	294228	73
A.Ö.İL HALK KÜTÜPHANESİ 2020 İLK 3 AYLIK İSTATİSTİKİ BİLGİLER						
	Kitap Sayısı	Sürelî Yayın Çeşidi	Kullanıcı Sayısı	Üye Sayısı	Ödünç Verilen Materyal	Personel Sayısı
TOPLAM	66467	258	56538	80725	53426	80

Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi dermesinin kitap kısmında bir artışın olduğu gözlenmektedir. 2019 yılı kullanıcı istatistiğini 2020'nin ilk üç ayı itibariyle karşılaştırdığımızda 2020'de bir düşüşün olduğu buna da salgın hastalığın sebep olduğu düşünülmektedir. Buna karşılık üye sayısında 2019 yılına karşın 2020 yılının ilk üç ayında önemli bir artış olduğundan bahsedebiliriz. A.Ö. İl Halk kütüphanesi personel sayısında da bir artışın olduğu gözlenmektedir.

3.5. Edebiyat Müze Kütüphaneleri Mülakatları ve Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde yedi coğrafi bölgemizde hizmete sunulan yedi edebiyat müze kütüphanesi, kütüphane müdürleri ile yapılan mülakatlar değerlendirilecektir.

Mülakat Soruları

Mülakat sorularını hazırlama aşamasında özellikle soruların kütüphaneleri meydana getiren beş temel ögeye göre (bina, bütçe, personel, derme, kullanıcı/okuyucu) karşılaştırılmasına olanak verecek cevapların alınmasına yönelik oluşturulmuştur. Ayrıca edebiyat müze kütüphanesinin müze kısmının ve malzemesinin tanınması amacıyla da sorular hazırlanmıştır. Yine kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler ile kütüphanenin toplumsal rolünü ortaya çıkaracak sorulara da yer verilmiştir.

- 1- Edebiyat müze kütüphanelerinin kurulmasına/oluşturulmasına ilişkin mevzuat var mı? (Kanun, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Yönetmelik).
- 2- Bir edebiyat müze kütüphanesinin müze/arşiv malzemesi nasıl toplanır? Siz dermenizi hangi yöntemlerle geliştirdiniz? Örnek: Bağış, satın alma, devir, değişim vb.

- 3- Edebiyat müze kütüphanesinde kütüphane ve müze malzemesi için kullanmış olduğunuz bir niteleme/kataloglama/tanımlama üst verisi/üst veri standardı var mı? Var ise bunu neden ve hangi avantajları için kullanıyorsunuz? Bu bağlamda kütüphane ve müze malzemesi için ayrı ayrı mı üst veri standardı kullanıyorsunuz?
- 4- Müze kütüphanenizde “arşiv malzemesi” de yer alıyor mu? Bunlara nasıl bir işlem yapıyorsunuz?
- 5- Edebiyat müze kütüphanesi müze malzemesinin özellikleri nelerdir? Eserler orijinal mi yoksa replika mı?
- 6- Edebiyat müze kütüphanesinin bir halk kütüphanesinden farkı nedir? (Derme,kullanıcı,niteleme vb. açısından)
- 7- Toplumsal rolü açısından müze kütüphanelerinin önemi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- 8- Edebiyat müze kütüphanesinin kullanıcı profili nedir ve kullanıcı profilinize yönelik ne tür faaliyetler yapılmaktadır?
- 9- Edebiyat müze kütüphanesi işlevini tam anlamıyla yerine getirebiliyor mu? Kütüphanenin müze kısmı mı yoksa kütüphane kısmı mı yeterince ilgi görüyor? Müze kısmının dermesinin zenginleştirilmesi için herhangi bir çalışma var mı?
- 10- Türkiye’deki diğer edebiyat müze kütüphaneleri ile oluşturulmuş bir otomasyon sisteminiz var mı?
- 11- Edebiyat müze kütüphanesinde kütüphane hizmetlerinden olan (danışma, ödünç verme, kütüphaneler arası kaynak paylaşımı, bilgi tarama ve bilgiye erişirme hizmeti, güncel duyuru ve seçmeli bilgi duyurusu hizmeti ve kopyalama hizmetleri) hangileri verilmektedir?

12-Edebiyat müze kütüphanenizin nitelemesinin yapılmasında kütüphaneniz bünyesinde kütüphaneci, müze uzmanı, küratör, sanat tarihçisi, arşivci gibi uzman personel çalışmakta mıdır veya bu tür uzmanlardan yararlanılmış mıdır?

13-Edebiyat müze kütüphanesi ile ilgili web sayfası bulunmakta mıdır?

14-Edebiyat müze kütüphanesi ile ilgili tanıtım faaliyetleriniz var mı? Varsa ne türden faaliyetlerdir?

Tablo 4: Edebiyat Müze Kütüphaneleri Mülakat Sorularına Verilen Cevapların Tablosu

SORULAR	K.E.M.K	M.A. E.E.M.K	A.A.E.M.K	E.E.E.M.K	A.H.T.E.M.K.	E.Ç.E.M.K	M.E. M.K
1	Halk K. Yönetmeliği	Halk K. Yönetmeliği	Halk ve Çocuk K.Yönetmeliği	Halk K.Yönetmeliği	Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği	Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği	Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği
2	Satin alma-Bağış	Satin alma-bağış-devir-değişim	Bağış- Satın alma	Bağış-Satın alma	Bağış- Satın alma	Bağış Yoluyla	Bağış Yoluyla
3	KOHA Otomasyon Sistemi	Kitaplar için AACR2,Müze malzemesi için envanter defteri kullanılmaktadır.	Web Tabanlı Kütüphane Otomasyon Sistemi olan açık kaynak kodlu "KOHA" kullanılmaktadır.	Kitaplar için DEWEY Onlu Sınıflama Sistemi, müze eşyaları için demirbaş kaydı oluşturulmaktadır.	KOHA Otomasyon Sistemi ile DOS (Dewey Onlu Sınıflama) kullanılmaktadır.	Kütüphane Koleksiyonu için Dewey kullanılmaktadır.	Bulunmamaktadır.
4	Arşiv Malzemesi Bulunmamaktadır.	Arşiv Malzemesi Bulunmamaktadır.	Geçmiş yıllara ait süreli yayınların MASDE kayıtları yapılmaktadır.	Arşiv Malzemesi Bulunmamaktadır.	Arşiv Malzemesi Bulunmamaktadır.	Arşiv Malzemesi Bulunmamaktadır.	Arşiv Malzemesi Bulunmamaktadır.
5	Eşyalar Orijinal-Eserler Tıpkıbasım	El yazmaları tıpkıbasım(replika),müze eşyaları orijinaldir.	Yazma eserler tıpkıbasım, edebi objeler orijinaldir.	Çok az sayıda orijinal eser vardır çoğu replikadır.	Müze kısmındaki bütün objeler orijinaldir.	Büyük çoğunlukla orijinal olup birkaç parça replika bulunmakta-dır.	Yazarlara ait özel eşyalar ve replika bazı objeler bulunmakta-dır.
6	Derme Edebiyat Ağırlıklı, Üyelik ve Ödünç Alma sistemi bulunmamaktadır.	EMK'leri ihtisas kütüphaneleridir ve dermeleri edebiyat üzerine oluşturulmaktadır.	İl Halk Kütüphanesine bağlı özel dermeye sahip müze kısmı da olan	Dermesi özeldir. Edebiyat ağırlıklıdır. En büyük farkı dermesi ödünç	EMK'leri ihtisas kütüphaneleridir ve dermeleri edebiyat üzerine oluşturulmaktadır. Edebi ve kültürel etkinlikler	Mekân olarak farklılık göstermektedir. Ayrıca derme olarak özel bir derme	Türk, Dünya edebiyatı ve Trabzon tarih ve kültürü ile ilgili derme bulunmaktadır.

			kütüphanelerdir.	verilemez.	de yapılmaktadır.	oluşturulmaktadır	Halka açık olup üyelik ve ödünç verme yoktur. Çocuklara yönelik bir derme de bulunmamaktadır.
SORULAR	K.E.M.K	M.A. E.E.M.K	A.A.E.M.K	E.E.E.M.K.	A.H.T.E.M.K.	E.Ç.E.M.K.	M.E. M.K
7	Bulunduğu bölgenin edebiyat hafızasıdır.	Edebiyat alanında araştırmalar ve kültürel etkinlikler yapmak isteyenler için bir mekândır.	Edebiyat sisteminin öğeleri olan, yazar, yayıncı, okuyucu, eleştirmen ve edebiyatçıların iletişim ve etkileşim içerisinde oldukları mekânlardır.	Özelde yazarlara, eleştirmenlere, yayıncılara, çevirmenlere, edebiyatla ilgili sivil toplum kuruluşlarına genelde ise tüm topluma hizmet vermektedir.	Tarihi mekânda düzenlenen etkinliklerle yerli ve yabancı okuyucuları kültür ve sanatla buluşturmaktadır. İstanbul'un edebi ve kültürel birikimini gelecek nesillere aktarılmasında önemli rol üstlenmekte-dir.	Edebi kültür mekânı ihtiyacına çok ciddi katkılar sunmaktadır. EMK'lerine "Butik Kültür/Sanat Merkezleri" denilebilir.	Gençlerin edebiyatla buluşması sağlanmaktadır.
8	Kullanıcıları edebiyatseverler ve edebiyat araştırmacıları ile müze ziyaretçileri.	Araştırmacılar, öğretmenler, öğrenciler, yazarlar, edebiyatseverler ve müze ziyaretçileridir.	Yazar, yayıncı, okuyucu, eleştirmen, araştırmacılar ve edebiyatçıları okuyucu profiline önemli kesimlerindedir.	Edebiyatla ilgilenen ve edebiyat araştırması yapan akademisyenler oluşturmaktadır.	7 den 77 ye toplumun her kesiminden kullanıcılar bulunmaktadır.	İlk, orta ve lise kısıtlı kullanıcılarıdır. Üniversite öğrencileri ve hocaları ile bir de STK'lar bulunmaktadır.	Müze için her yaş grubu, dermesini kullanmak ve etkinlikler için lise ve üstü gruplar gelmektedirler.
9	Hem müze hem de kütüphane kısmı ilgi görmektedir.	Yazın müze kısmı, kışın kütüphane kısmı ilgi görmektedir.%90 kütüphane kısmı kullanılmaktadır.	Dişarbakır'ı yazın ve edebiyat mekânı haline getirmek için hem müze hem de kütüphane kısmında yoğun çalışmalar yapılmaktadır.	Kütüphane kısmı daha çok ilgi görmektedir.	Müze ve kütüphane kullanıcıları iç içe geçmiş ve her iki kısımda ilgi görmektedir.	EMK 'nemizin sırasıyla Söyleşi Salonu, Kütüphane Kısmı ve Müze Kısmı ilgi görmektedir.	Ziyaretçi istatistiği olarak müze kısmı, nicelik olarak kütüphane kısmı ilgi görmektedir.
10	KOHA sistemi aracılığıyla diğer EMK'leri ile bağlantı kurulmaktadır.	KOHA sistemi aracılığıyla diğer EMK'leri ile bağlantı kurulmaktadır.	KOHA sistemi aracılığıyla diğer EMK'leri ile bağlantı kurulmaktadır.	Bulunmamaktadır.	KOHA,e-arşiv	Bulunmamaktadır.	Kütüphane kısmında KOHA, müze kısmı için bir otomasyon ve standart bulunmamaktadır.
11	Danışma ve bilgiye erişim hizmeti verilmektedir.	Ödünç verme, kütüphaneler arası ödünç verme ve üyelik hizmeti dışında tüm kütüphanecilik hizmetleri sunulmaktadır.	EMK'leri ödünç kaynak verme hizmeti dışında kütüphane hizmetleri vermektedir.	EMK'leri ödünç kaynak verme hizmeti dışında kütüphane hizmetleri vermektedir.	EMK'leri ödünç kaynak verme hizmeti dışında kütüphane hizmetleri vermektedir. Web sayfası ve sosyal medya hesapları etkinlik ve duyurular için kullanılmaktadır.	Danışma, bilgi tarama, bilgiye erişim hizmeti ve kopyalama hizmeti verilmektedir.	EMK'leri ödünç kaynak verme hizmeti dışında kütüphane hizmetleri vermektedir.
12	Kütüphaneci memur ve işçiler çalışmaktadır.	Mimar ile çalışılmış. Kütüphaneci, güvenlik ve memur	Kütüphaneci kadrosunda bir personel	Kütüphanecisi bulunmaktadır.	İl Halk Kütüphanesine bağlıdır ve	Kuruluş aşamasında Mimar ve	Kuruluş aşamasında İl Halk Kütüphanesi Ve

		çalışmaktadır.	çalışmaktadır.		kütüphaneci istihdam edilmektedir.	Kütüphaneciden ve belediye tarafından tahsis edilen ilgili uzmandan faydalanılmıştır.	Müze müdürlüğünden görüş alınmıştır. Kütüphaneci bulunmaktadır.
SORULAR	K.E.M.K	M.A. E.E.M.K	A.A.E.M.K	E.E.E.M.K.	A.H.T.E.M.K.	E.Ç.E.M.K.	M.E. M.K
13	Facebook vb. sosyal medya hesapları kullanılmaktadır.	Web sayfası bulunmaktadır.	Web sayfası kurum çalışması devam etmektedir.	Erzurum İl Halk Kütüphanesi web sayfası içerisinde, ilgili linki bulunmaktadır.	Web sayfası bulunmaktadır.	Ayrıca bir web sayfası yoktur. İl Halk Kütüphanesi web sayfası içerisinde, ilgili linki bulunmaktadır.	Yeni açıldığı için zamanla düzenlenecektir.
14	Üniversiteler, MEB okulları ile etkinlikler, geziler ve hediyelik eşyalar aracılığıyla tanıtım yapılmaktadır.	Mehmet Akif Ersoy etkinlikleri, Tanıtıcı reklam araçları(çanta, broşür, bardak, anahtarlık vb.)Sosyal medya tanıtımları, TV programı çekimleri yapılmaktadır.	Tanıtıcı broşürler, kitap ayrıçaları, TV-Radyo yayınları, Sosyal Medya ve Basın kullanılmaktadır.	Bu soru cevaplanmamıştır.	Kütüphaneye etkinliğe gelen kişiler, sosyal medya ve ulusal medya aracılığıyla tanıtım yapılmaktadır.	Broşür ve benzeri materyallerle tanıtım yapılmaktadır. Söyleşi ve şiir dinletileri ile ziyaretçi oryantasyon hizmetleri ile tanıtım yapılmaktadır.	Bir yıldır hizmet veren bir mekân olarak sosyal medya, yerel basın ve Büyükşehir Belediyesi işbirliği içerisinde yapılan reklamlar ile tanıtım yapılmaktadır.

Mülakat Sorularına Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

S1Edebiyat müze kütüphanelerinin kurulmasına/oluşturulmasına ilişkin mevzuat var mı? (Kanun, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Yönetmelik).

C1Türkiye’de faaliyette olan yedi edebiyat müze kütüphanesi ile yapılan mülakatta 1. soruya verilen yanıtı göre; bu kütüphaneler Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliğine göre kurulmuşlardır. Bu Yönetmeliğin ilgili maddesinde (4/1-e): Edebiyat müze kütüphanesi, Halk Kütüphaneleri İdaresinde hizmet veren edebiyat temalı özel dermeye sahip uzmanlık kütüphaneleridir.

S2Bir edebiyat müze kütüphanesinin müze/arşiv malzemesi nasıl toplanır? Siz dermenizi hangi yöntemlerle geliştirdiniz? Örnek: Bağış, satın alma, devir, değişim vb.

C2Edebiyat müze kütüphaneleri kurulma amacına uygun olarak o yörede yaşamış yazarlara ait eserler ve objeler ile edebiyat alanında kitap, süreli yayın, kitap dışı materyaller ile müze malzemesinden oluşmaktadır. Ayrıca o yörede üretilmiş yazma eserlerin tıpkıbasımları, yazarların kaleme aldığı mektuplar ile yazarlara ait orijinal eşya/obje (kalem, daktilo, şapka, gözlük, saat, tespih, puro, dolma kalem, divit kalemler, nüfus cüzdanı vb.) bağış ve bakanlık tarafından satın alma yoluyla dermelerine kazandırılmıştır. Bu objeler arasında; Mehmet Akif Ersoy'a ait semaver takımı, tabaklar, fincanlar, gaz lambası, gözlük, saat ve tesbih, Yaşar Kemal ile Muzaffer İzgi'ye ait daktilo, Ahmet Hamdi Tanpınar'a ait gözlük, şapka, baston ve fotoğraflar, Ahmet Arif'e ait kalem, gözlük, daktilo ve mektup, Ataol Behramoğlu'na ait gözlük, saat ve kalem, Ayşe Kulin ve Oktay Akbal'a ait kalemler ile Hulki Aktunç'a ait gözlük, saat, divit kalemler, dolma kalem ve pipo dikkat çekmektedir.

S3Edebiyat müze kütüphanesinde kütüphane ve müze malzemesi için kullanmış olduğunuz bir niteleme/kataloglama/tanımlama üst verisi/üst veri standardı var mı? Var ise bunu neden ve hangi avantajları için kullanıyorsunuz? Bu bağlamda kütüphane ve müze malzemesi için ayrı ayrı mı üst veri standardı kullanıyorsunuz?

C3Edebiyat müze kütüphaneleri açık kaynak kodlu "KOHA" adlı otomasyon sistemi kullanmaktadırlar. Kütüphane kaynaklarının sınıflanması için Dewey Onlu Sınıflama Sistemi (DOS), kataloglama için Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları 2 (AACR2) kataloglama kuralının uygulanmakta olduğu müze malzemeleri için bir katalog sisteminin mevcut olmadığı belirtilmiştir. Hem kütüphane hem de müze malzemeleri Taşınır Mal Yönetmeliği'nde belirtilen defterlere kayıtlarını yapıldığı vurgulanmaktadır.

S4Müze kütüphanenizde "arşiv malzemesi" de yer alıyor mu? Bunlara nasıl bir işlem yapıyorsunuz?

C4Mülakatı cevaplayan edebiyat müze kütüphanesi yetkilileri bu soruya genel olarak bünyelerinde arşiv malzemesinin yer almadığını ifade etmişlerdir. Ancak Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi ile Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi geçmiş yıllara ait süreli yayınların Kütüphane Otomasyon Sistemine,(Materyal Sağlama ve Satın Alma Bilgi Sistemi MASDE) kayıtlarının yapılmakta olduğunu, bu yayınların depolanarak uygun şartlarda kullanıma sunulduğunu söylemektedirler. Mülakatlarda arşiv malzemesinin bulunmadığı ifade edilse de bu kütüphanelerde sıklıkla rastlanan mektuplar özel arşiv malzemesi “Personel Papers (Özel Belgeler)” olarak kabul edilir.

Belge Yönetimi ve Arşiv Terimleri Sözlüğü 'ne göre:

“Bir kişinin hayatı boyuncatopladığı ve resmî belgeler dışında kalan mektup, günlük, hatırat yazışma gibi kendisi ile belgelerin tümünü ifade eder” (Belge Yönetimi..., 2009, s. 29)

S5Edebiyat müze kütüphanesi müze malzemesinin özellikleri nelerdir? Eserler orijinal mi yoksa replika mı?

C5Edebiyat müze kütüphanelerinde yazarlara ait objeler (kalem, gözlük, daktilo, mektup açacağı vb.) genellikle orijinal olup bazı mektup ve diplomalar tıpkıbasımdır. Ayrıca yazarlara ait olan el yazması eserler de tıpkıbasımdır.

S6-Edebiyat müze kütüphanesinin bir halk kütüphanesinden farkı nedir? (Derme, kullanıcı, niteleme vb. açısından)

C6Edebiyat müze kütüphaneleri halk kütüphanelerinin yönetimi altında edebiyat içerikli dermesiyle hizmet sunan uzmanlık kütüphaneleridir. Dermelerinde güncel edebi yapıtlarla birlikte el yazmaları ve nadir eserlerin orijinalleri ve tıpkıbasımları da yer almaktadır. Bu kütüphaneler bulunduğu şehrin edebi ve estetik kültürünü yansıtmakla birlikte kentin edebi ve sanat faaliyetlerinde önemli katkılar sunmaktadır.

S7Toplumsal rolü açısından müze kütüphanelerinin önemi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

C7Müze kısmındaki yazarlara ait objeler (kalem, daktilo, gözlük, şapka, mektup vb.) ile kütüphane bünyesindeki sergiler, kültürel ve sanatsal faaliyetler şehirdeki kültürel yaşamı canlı tutmaktadır. Edebiyat müze kütüphanelerini diğer halk kütüphanelerinden ayıran en temel özellik birer ihtisas (uzmanlık) kütüphanesi olmalarıdır. Dermesi diğer kütüphanelerde olduğu gibi her konuda esere yer vermemektedir. Yöre yazarlarına ait eserler, ödüllü edebiyat eserleri, imzalı eserler ve kent kitaplığı bulunmaktadır. Bu kütüphanelerde ödünç hizmeti ve üyelik bulunmamaktadır.

S8Edebiyat müze kütüphanesinin kullanıcı profili nedir ve kullanıcı profilinize yönelik ne tür faaliyetler yapılmaktadır?

C8Edebiyat müze kütüphaneleri birer uzmanlık kütüphanesi olduğu için, hızla artan yayın sayısı karşısında kullanıcıların uzmanlık alanlarında yapacakları araştırmalarda fayda sağlamak ve kullanıcılara yapılan kültürel etkinliklerle farklı sosyal ve kültürel ortamlar oluşturmaktadır. Yine edebiyat müze kütüphaneleri TV program çekimlerine ev sahipliği yapmakta ve bu sayede kütüphanelerin sadece ders çalışma ortamı olmadığını ortaya koymaktadır. Dergiler, yayın kurulu olarak veya kültürel bir etkinlik olarak ayda bir toplantı yapmaktadırlar. Ayrıca okullardan sınıfça gelip ders saatini öğretmenle birlikte burada geçirmektedirler. Yazar söyleşileri gerçekleştirilerek toplumla kütüphane ve edebiyatı buluşturmaktadırlar. Ayrıca kültürel etkinliklerle topluma kütüphane ve müzeyi ziyaret etme imkânı sağlamaktadırlar. Edebiyat müze kütüphaneleri “Butik Kültür/Sanat Merkezleri” diye de adlandırılmaktadır.

S9Edebiyat müze kütüphanesi işlevini tam anlamıyla yerine getirebiliyor mu? Kütüphanenin müze kısmı mı yoksa kütüphane kısmı mı yeterince ilgi görüyor? Müze kısmının dermesinin zenginleştirilmesi için herhangi bir çalışma var mı?

C9Edebiyat müze kütüphaneleri araştırmacılar, öğretmenler, öğrenciler, yazarlar, edebiyatseverler ve müze ziyaretçileri tarafından kullanılmaktadır. Kütüphanelerde çeşitli kültürel faaliyetler (söyleşiler, sohbetler, yazar ve imza etkinlikleri, oryantasyon programları, piyano dinletileri, sergi vb. TV program çekimleri) yapılmaktadır. Şiir ve öykü dinletileri ile birlikte ayrıca yazar öykü atölyesi programları da kütüphanelerin bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Edebiyat müze kütüphanelerini gezi amaçlı her yaş grubundan ziyaretçi ziyaret etmekte ve müze ziyaretçi grupları da bilgilendirilmektedir. Edebiyat müze kütüphanelerinin hem kütüphane hem de müze kısımları kullanıcılar tarafından ziyaret edilmektedir. Dönemsel olarak yaz tatilinde daha çok yerli ve yabancı turiste müze olarak hizmet vermekteyken kış dönemi ile birlikte araştırmacılara, öğrencilere ve TV program çekimlerine yönelik hizmette artışlar gözlenmektedir.

S10Türkiye'deki diğer edebiyat müze kütüphaneleri ile oluşturulmuş bir otomasyon sisteminiz var mı?

C10Türkiye'deki bütün halk ve edebiyat müze kütüphanelerinde KOHA otomasyon sistemi kullanılmaktadır.

S11Edebiyat müze kütüphanesinde kütüphane hizmetlerinden (danışma, ödünç verme, kütüphaneler arası kaynak paylaşımı, veri tarama ve bilgiye erişirme hizmeti, güncel ve seçmeli bilgi duyuru hizmeti ve kopyalama) hangileri verilmektedir?

C11 Edebiyat müze kütüphanelerinde ödünç verme, üyelik hizmeti dışında tüm kütüphanecilik hizmetleri verilmektedir.

S12Edebiyat müze kütüphanenizin nitelemesinin yapılmasında kütüphaneniz bünyesinde kütüphaneci, müze uzmanı, küratör, sanat tarihçisi, arşivci gibi uzman personel çalışmakta mıdır veya bu tür uzmanlardan yararlanılmış mıdır?

C12Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Personeli, İl hak Kütüphaneleri Personeli ve Pediko Firması Personelinden uzman kişilerden Edebiyat müze kütüphanelerinin kurulması aşamasında dermenin oluşturulması, objelerin sağlanması ve tanımlanması ve sergilerin hazırlanmasında destek alınmıştır. Mimari açıdan bakıldığında bir mimar ile çalışılmıştır (özellikle iç tasarım yapılırken) fakat müze malzemeleri konusunda bir müze uzmanı ya da bir sanat tarihçisi ile çalışılmamıştır. Şu anda da kütüphaneci unvanlı bir personeli bulunmaktadır. Dört adet güvenlik ile bir adet yardımcı hizmetler memuru bulunmaktadır.

S13Edebiyat müze kütüphanesi ile ilgili web sayfası bulunmakta mıdır?

C13Edebiyat müze kütüphanelerinden sadece Ahmet Hamdi Tanpınar edebiyat müze kütüphanesinin web sayfası aktiftir. Diğer kütüphanelerin web sayfaları kurulma aşamasında olup bunun yerine sosyal medya hesaplarını kullandığı görülmüştür.

S14Edebiyat müze kütüphanesi ile ilgili tanıtım faaliyetleriniz var mı? Varsa ne türden faaliyetlerdir?

C14Kütüphanelerin tanıtımları belirli gün ve haftalarda kutlama ve etkinliklerle yapılmaktadır. Broşür, çanta, ayraç, bardak, anahtarlık vb. malzemeler ile kütüphaneyi tanıtıcı reklam araçları da kullanılmaktadır. Yine kütüphaneleri tanıtmak için Twitter, Instagram, Facebook vb. sosyal medya hesapları ile yazılı (özellikle yerel basın) ve görsel medya kullanılmaktadır.

3.6.Edebiyat Müze Kütüphaneleri Genel Değerlendirme

Bu kütüphane türü yeni bir anlayış ile toplumsal hayatımızda yer almaya başlayarak buldukları bölgelerde faaliyetlerini sürdürmektedir.Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde yerel yönetimler ve gönüllülerin işbirliği ile özellikle bölgenin tarihi binaları seçilerek kütüphane ve müze olarak hizmet verebilmeleri için restore edilmiştir.Bu kütüphanelerin mimari ve estetik açıdan çok güzel tarihi binalarda hizmet vermeleri buralara olan talebi günden güne artırmakta,(söyleşiler,seminerler,toplantılar,sohbetler, fotoğraf ve resim sergileri,müzik dinletileri,aşıklık geleneği,kütüphaneler haftası etkinlikleri,müzeler haftası etkinlikleri,kitap tanıtım sergileri ve günleri,imza günleri, Karagöz kukla gösterimleri,film gösterimleri,anma günleri vb. etkinliklerine düzenlenmesinde tercih edilmesi) bu durum mekânların işlevselliğine önemli katkı sağlamaktadır.Bu kütüphanelerin zaman içerisinde yeterli personel ve bütçe yeterliliğine sahip olduklarında faaliyetlerinin ve etkilerinin daha üst düzeyde olacağı öngörülmektedir. Kütüphanelerin özellikle müze kısımları bölge yazarlarının veya adına kurulduğu yazarla ilgili daha çok objenin sunulması ile zenginleştirilerek kütüphanenin önemi artırılabilecektir. Ayrıca her ne kadar sosyal, yazılı ve görsel medyada yer aldıkları mülakatlarda belirtilmiş olsa da toplum açısından yeterince haberdar olmadığı/bilindiği/tanıdığı kanaati oluşmamıştır.Başta yazarlar olmak üzere, akademisyenler, üniversite öğrencileri, okullar ve yayınevleri ile iletişim içerisinde olmanın kütüphanenin tanıtılmasına, faaliyetlerinin duyurulmasına ve kütüphanenin aktif olarak kullanılmasına katkı sağlayacaktır. Edebiyat müze kütüphanesinin etkinliklerini sosyal medya ile görsel ve işitsel medya üzerinden okuyucuların canlı takip etmesine olanak sağlanmalıdır. Sayıları şu an için yedi olan bu uzmanlık kütüphanelerinin zaman içerisinde daha çok yaygınlaşarak közalde bölgenin edebiyatı,

sanatı ve kùltürü açısından tanıtılmasına genel olarak ta Türkùltür, sanat ve edebiyat hayatına önemli katkılarının olacağı düşün÷lmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANELERİNDE MÜZE MALZEMESİNİN NİTELENMESİ

Tezin bu bölümü; müze malzemesi ile ilgili kavramların, müze malzemelerinin nelerden oluştuğunun, nasıl sağlandığının açıklandığı ve bu malzemeler ile ilgili fotoğrafların bulunduğu kısımdır.

Ayrıca müze malzemelerinin nitelenmesinin, karşılaşılan sorunların, önerilerin ve değerlendirmelerin de bulunduğu bölümdür.

4.1. Kavramlar

Bu kısımdaki konuların daha iyi anlaşılması için bazı kavramların tanımlarının yapılması gerekmektedir. Bu kavramlar; Müze, Arşiv, Kütüphane Müze Malzemesi, Arşiv malzemesi, Niteleme, Standartlaşma, CDWA Üst Veri Standartı, Envanter Defteri, Kütüphane Defteri, Müze Defteri'dir.

Müze; sanat, bilim ve iktisadi özellik taşıyan bilgi ve tecrübeyi destekleyici nesnelerin geçmişi anlamlandırmaya yönelik olarak belgelendirilmesinden sorumlu kurumdur. **Arşiv**; Kurumların, gerçekveya tüzel kişilerin faaliyetlerinin sonucunda oluşan belgeler, bu belgelerin depolandığı yer ve bu dokümanlara bakan kurumdur. **Kütüphane** ise fikir ve bilim ürünlerinin doğal olarak depolandığı yer olarak tanımlanmaktadır. Arşiv ve müze dermelerini birincil kaynaklar oluşturmaktadır. Kütüphane dermelerinde ise birincil kaynakların yanında ikincil kaynaklar olarak tanımlanan belgeler daha çok yer almaktadır (Köklü, 2009, s. 21).

Resim 55: Edebiyat müze kütüphanesi müze malzemesi örnekleri

Resim 56: EMK müze malzemesi örnekleri

Kütüphane Defteri: Kütüphanelerde, sanat niteliği olan yazma-basma nadir eserler, kitap ve kitap dışı materyallerin kaydedildiği defterdir. Taşınır kod listesinin (B)bölümünün *Kütüphane Demirbaşları* grubunda yer alan taşınırlar ile tarihi veya sanat kıymeti olan Demirbaşlar grubundaki taşınırların taşınır kodları düzeyinde tutulduğu evraktır.

Resim 57: EMK müze malzemesi örnekleri

Arşiv Malzemesi: İdari ve/veya entelektüel yararlanmanedeniyle, korunan, düzenlenen ve kullanıcıların hizmetine sunulan arşivsel değere sahip belgelerdir (Özdemirci, Torunlar ve Saraç, 2009, s.1).

Resim 58: EMK müze malzemesi örneği

Müze Malzemesi: Doğa, bilim, sanat ve tarih tecrübelerinin sistematik bir şekilde sunumuna olanak veren ve bunların bir araya getirilerek genişletilmesine uygun nesnelere; özellikle nadir, etkili ve ifade gücü yüksek olan, belgesel niteliği taşıyıp birlikte sunumu gerçekleştirilebilen nesnelere ifade etmektedir (Leonhart, 2000, ss. 6-13).

Resim 59: EMK müze malzemesi örnekleri

Envanter defteri: Müzeler İç Hizmet Yönetmeliğinin (1990) 4. maddesinde “müzedeki taşınır kültür varlıklarının Ayniyat Talimatnamesi uyarınca eserlerin kaydedildiği defterdir”.

Tablo 5: Mehmet Akif Ersoy EMK Envanter Defteri Giriş Örneği

MEHMET AKİF ERSOY EMK ÖZEL MÜZE ESER ENVANTER DEFTERİ GİRİŞ ÖRNEĞİ	
ENVANTER NO	2
ESERİN ADI VE CİNSİ	Cep Saati (Longines Marka)
BULUNDUĞU YER	-
ÇAĞI	-
ÖLÇÜSÜ	Çap 5 cm.
MÜZEYE GELDİĞİ GÜN	-
NASIL ELDE EDİLDİĞİ (SATIN ALMA, ARMAĞAN, MİRAS VB.)	Armağan
MÜZEDEKİ YERİ	Çalışma odası vitrin 1
YAYINLANDIĞI YER	-
ESERİN TANIMI	Mehmet Akif'in cep saati olup Longines markadır. Bozuktur, deri kösteklidir.
Envanteri Yapan	İncelendi Kültür Bakanlığı Yetkilisi
Tarih	(adı, soyadı, imza, tarih)
Adı-Soyadı	
İmza	

Müze Defteri:Müzelerde sunulan, sergilenmek amacıyla koruma altına alınan her bir taşınır için ayrı kayıtlar tutulduğu defterdir.

Taşınır Mal Yönetmeliğinin ilgili 9, 10 ve 34. maddeleri, Müze ve Kütüphane Defterleri, Müze ve Kütüphane Belge ve Cetvelleri ve Taşınır Mal Hesapları ve Cetvelleri gibi Müze/Kütüphane kurumlarında tutulacak kayıtları belirtir (Taşınır Mal Yönetmeliği..., 2007).

Tablo 6: Mehmet Akif Ersoy EMK Dayanıklı Taşınır Kayıt Örneği

MEHMET AKİF ERSOY EMK DAYANIKLI TAŞINIR LİSTESİNDEN TAŞINIR GİRİŞ ÖRNEĞİ	
Sıra No	14
Taşınır Kodu/Ürün Kodu	255.6.1-466008
Adı	Etnografik Eserler
Markası	Markasız
Modeli	Cep Saati (Longines Marka)
Cinsi	Cep Saati (Longines Marka)
Ek Özellik	-
Ambarı	M.Akif Ersoy K. 255 Kodlu Ambarı
Ambar Miktarı	1
Kişiye Teslim Miktarı	0
Ortak Kullanıma Verilen Miktar	0
Toplam Miktar	1
Ölçü Birimi	Adet

Niteleme: Eser adı, basım kaydı, yayıncı ve sayfalama gibi ayrıntıları vermek suretiyle belgeyi diğerlerinden ayırarak bu belgenin konu ya da kalite gibi niteliklerini göstererek uygun ve yararlı olup olmadığına karar vermesinde kullanıcıya yardımcı olan kavramdır. Diğer bir ifadeyle “Niteleme” belgenin ayrıntısını veren bibliyografik aktarmadır (Rowley,1996, ss. 13-14).

Rowly’e göre nitelemenin üç amacı vardır:

1. Kataloglanan ya da dizinlenen belgeyi kimliklemek veya tekleştirmektir.
2. Belgeyi tanımlamak (konusu, yazarlığı, üslubu, fiziksel biçimi, düzeyi ve tarihi vb. özelliklerini vermek), bir belgenin seçiminde yardımcı olacak bilgileri belirtmektir.
3. Dizimleme düzenini belirtmede yardımcı bir öge olarak yer almak (Rowley,1996, s. 20).

Resim 60: EMK müze malzemesi örnekleri

Standartlaşma:Müzecilik sahasında ulusal ya da uluslararası katalogların oluşturulması için nesnelerin ya da nesne bilgilerinin dijital ortama aktarılmasını destekleyen yapıdır(Uralman, 2012, s. 65).

CDWA (Categories for the Description of Works of Art-Sanat Eserlerini Tanımlama Kategorileri): Müzecilik alanında yaygın olarak tercih edilen bir veri yapısı standardıdır.Datayı kayıt ya da bir şema olarak biçimlendiren üst veri unsurudur. Belirli tip bilgi kaynaklarını tanımlamak ve onlara erişimi sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Kültürel bellek kuruluşlarının (Müze, Arşiv, Kütüphane) kayıtlarının gelecekte yeni teknolojilere uyum sağlayabilmeleri ve varlıklarının devamlılığını sürdürebilmeleri için, bu kayıtların günümüz teknolojileri ile bütünleşebilen bir şekilde yapılandırılması gerekmektedir. Tanımlamaların standart bir biçimde yapılmasının yararı koleksiyonların kurum dışındaki kullanıcılara da tahsisini sağlayan toplu kataloglar vasıtasıyla verilerin paylaşılmasına olanak vermesidir. Kataloglamaya özgü esas bir delil özelliğinde olan CDWA, 1990'lı yıllarda AITF (Art Information Task

Force) kılavuzluğunda küratörlerin,arşivcilerin, görsel materyallerle ilgilenen profesyonellerin, sanat kütüphanecilerinin, bilgi yöneticilerinin, teknik uzmanların yardımlarıyla geliştirilen bir standarttır. CDWA; yapılandırılırken (sanattan mimariye, maddi kültürden eserlere kadar ilgili görsellerin dermeleri hakkında)verileri tanımlamayı vedatalara erişimi sağlamak için kavramsal bir alan sunmayı hedeflemiştir.

CDWA, 540 adet farklı alt kategoriden oluşan tanımlama alanına sahiptir.Nesneyi tanımlayacak minimeseviyede zorunlu data alanları belirlemiştir. CDWA, var olan sanat bilgi düzenlerinin bütünleştirilebilmesi, yeni modeller geliştirilebilmesi ya da verinin belirgin bir yerde bağlantılı olabilmesi amacıyla teklifler geliştirmektedir. Aynı zamanda değişik sistemler içerisinde bilgiyi daha düzenli ve ulaşılabilir yapacak sözcük köklerini ve tanımlayıcı uygulamaları saptamak için çalışma devam ettirilmektedir. CDWA'in hedeflerinden biri de sanat çevresindeki veridüzenlerinin kapsadığı bilgilerin hangileri olduğu,başka kuruluş ya da modellerle hangi dataların paylaşılacağı ve yenileneceği üzerinde fikir birliği edeceği bir konsensüs sağlamaktır. CDWA'in, küratörler, kayıt görevlileri, araştırmacılar, bilgi yöneticileri, sistem satıcıları ve diğer CDWA kullanıcıları için hem var olan hem de yeni veri tabanlarının içeriğiüzerine alınan kararlarda rehberliketmesi istenmiştir. CDWA objelerin künyelerinin birbirineilişik hiyerarşik bağlantı içerisinde bağlantısal data yapısını teklif etmektedir. CDWA; görsel çalışmalar, metinsel materyaller,yerler, genel kavramlar ve konularaait dosyalar ve otoriteler oluşturulmasını önerir (Ayaokur, 2014, ss.74-75).

Table 7: CDWA (Categories for the Description of Works of Art-Sanat Eserlerini Tanımlama Kategorileri) Katalog Giriş Örneği²⁰

Manuscript Illumination

Object/Work*	Catalog Level:* item Type:* illumination	Controlled list Authority
Classification*	Terms:* manuscripts Islamic art	Controlled list
Titles or Names*	Text:* Two Lovers Preference: preferred Type: repository	Free text Controlled list
Creation*	Creator Description:* Riza (Persian, ca. 1565-1635)	Free text
	Identity:* Riza Role:* illuminator	Authority Authority
	Creation Date:* 1039 anno Hegirae (1630 CE) Earliest:* 1630 Latest:* 1630	Free text Controlled format
Measurements*	Dimensions Description:* 18.1 x 11.9 cm (7 1/8 x 4 11/16 inches)	Free text
	Value: 18.1 Unit: cm Type: length Value: 11.9 Unit: cm Type: width	Controlled list and controlled format
Materials and Techniques*	Description:* tempera, gilt paint on paper	Free text
	Material Names: tempera Role: medium gilt paint Role: medium paper Role: support	Authority
Inscriptions/Marks	Transcription or Description: signed: Riza-yi 'Abbasi; dated: A.H. 1039	Free text
Subject Matter*	Indexing terms:* human figures lovers embracing	Authority
Descriptive Note	Text: he artist was working at the court of Shah 'Abbas the Great (reigned 1588-1629); this work shows his renowned inventive palette and calligraphic line. The lovers are drawn as inextricably bound together, merged volumes confined within one outline.	Free text
	Citation: Metropolitan Museum of Art online Page: accessed 5 July 2005	Authority Free text
Current Location*	Repository Name/Geographic Location:* Metropolitan Museum of Art (New York, New York, United States) Repository Number:* 50.164	Authority Free text

Revised 28 August 2006

CDWA (Categories for the Description of Works of Art-Sanat Eserlerini Tanımlama Kategorileri) Katalog Giriş Örneği²¹

20

http://www.getty.edu/research/publications/electronic_publications/cdwa/examples/66_illuminati on.html arşivi (Erişim Mayıs 2021)

4.2. Mevcut Durum

Edebiyat müze kütüphanelerinin müze malzemeleri; yazarlar hayatta ise kendilerinin, hayatta değillerse yakınlarının bağışlamasıyla ya da Bakanlığın satın

21

[http://www.getty.edu/research/publications/electronic_publications/cdwa/examples/66_illuminati
on.html](http://www.getty.edu/research/publications/electronic_publications/cdwa/examples/66_illuminati
on.html) arşivi (Erişim Mayıs 2021)

almasıyla oluşturulmaktadır. Müze malzemeleri genellikle yazarın kişisel eşyalarından oluşmaktadır. Müze malzemesi niteliğine sahip olan eser ve eşyaları şöyle ifade edilebilir: el yazması kitaplar, eski kitaplar, eski dergiler, yazarlara ve şairlere ait özel eşyalar, yazar ve şairlere ait kostümler ve diğer özel eşyalar (daktilo, kalem, gözlük, vb.).

Resim 62: EMK müze malzemesi örnekleri

Edebiyat müze kütüphaneleri için oluşturulan müze kısımlarındaki objeler, yazarın şahsi eşyalarıdır ve eşyaların orijinal olduğu ifade edilmektedir. Yapılan mülakatlarda edebiyat müze kütüphanelerinde arşiv malzemesinin yer almadığı, sadece geçmiş yıllara ait süreli yayınların Kütüphane Otomasyon Sistemi'ne (MASDE) kayıtlarının yapıldığı ve bu eserlerin depolanarak uygun şartlarda kullanıma sunulduğu belirtilmektedir.

Müze kısımlarında eserler camekânlarda sergilenmektedir ve objelerin kime ait olduğu hakkında küçük notlar bulunmaktadır. Ziyaretçi istatistiklerine göre müze veya kütüphane kısmına olan ilginin edebiyat müze kütüphanelerine göre farklılık gösterdiği mülakatlarda belirtilmektedir.

Resim 61: EMK müze malzemesi örnekleri

Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı müzelerde kullanılan ve içerisinde nesnelere ilgili bilgilerin yer aldığı envanter defterleri ile fişlere yalnızca müze personelinin erişebildiği görülmektedir. Müze personelinin envanter defterlerine ve fişlere; nesnelere adı, cinsi, yeri, çağı/dönemi, ölçüsü, müzeye geliş tarihi ve şekli, nesne hakkında tanımlayıcı bilgiler, nesnelere durumu, görevlinin ve koleksiyon sahiplerinin adı, envanter numarası gibi dataların düzenlenerek erişime sunulması kapsamında kayıtlarının düştüğü görülmektedir (Özel, 2016, s. 198).

Müzelerdeki nesnelerin detaylı (nereden, hangi tarihte ve nasıl elde edildiği, nesnenin adı, ölçüleri, malzemesi, durumu, yer adı, kurum bilgisi, nesnenin koleksiyon numara, üretim, konu ve nesneyi kaydeden bilgisi, eseri tanıtıcı bilgi gibi) ve standartlara (müzeler için geliştirilmiş üst veri CDWA-Sanat Eserlerini Tanımlama Kategorileri veya Kütüphaneler İçin Geliştirilen Dublin Core) uygun olarak tanımlanması, bu nesnelere kolay erişimin sağlanması ve sonraki kuşaklara bu değerlerin aktarılması açısından önem ifade etmektedir.

Resim 63: EMK müze malzemesi örnekleri

4.3. Sorunlar

- 1- Edebiyat müze kütüphanelerinin müze kısımlarındaki müze malzemeleri, Müzeler İç Hizmet Yönetmeliği ve Taşınır Mal Yönetmeliğine göre hazırlanan Envanter Defteri'ne fotoğraflar ile birlikte (bazı niteleme alanları eksik bir şekilde) kaydedilmektedir. Ayrıca bu kayıtların KBS'ye (Taşınır Kayıt ve Yönetim Sistemi) giriş çıkışları yapılmaktadır (Bakınız. Ek 1, Ek 2, Tablo 5 ve Tablo 6).

Resim 64:EMK müze malzemesi örnekleri

- 2- Edebiyat müze kütüphanelerinde müze uzmanı (arkeolog, araştırmacı ve küratör) istihdam edilmediğinden müze malzemelerinin nitelenmesinin kapsamlı bir şekilde yapılmadığı, sadece müze malzemelerinin kayıt altına alındığı görülmektedir.

- 3- Dolayısıyla sağlıklı bir şekilde müze envanterinin oluşturulmadığı görülmektedir.
- 4- Bu bilgiler doğrultusunda edebiyat müze kütüphanesi müze malzemelerinin tanımlanmasının (belgelenmesi), kataloglamasının, standart veri yapısının, sınıflanmasının ve dijitalleştirilmesinin oluşturulmadığı anlaşılmaktadır.
- 5- Şu an itibariyle edebiyat müze kütüphanelerinin çevrimiçiveri tabanı olmadığı gibi online erişim olanağı da yoktur. Ayrıca müze envanterlerinin girildiği ve paylaşıldığı bir otomasyon sistemi de bulunmamaktadır.
- 6- Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi dışında diğer edebiyat müze kütüphanelerinin web sitesi yoktur.AHTEM de içinde olmak üzere yedi edebiyat müze kütüphanesinin sanal müze uygulaması yoktur.

Resim 65: EMK müze malzemesi örnekleri

4.4. Öneriler ve Değerlendirme

Öneriler:

- 1- Edebiyat müze kütüphanelerindeki müze malzemelerinin nitelenmesi yapılırken nitelene öğelerinden oluşan verilerin uzman kişilerce doğru tespit edildikten sonra bibliyografik kayıtları oluşturulmalıdır.
- 2- Bu bağlamda, kataloglama (bibliyografik kayıt altına alma), elektronik ortamda kataloga erişimi sağlama (CDWA'ya veya benzer standartlara göre), üst veri standardını oluşturma ve sınıflama işlemleri (nitelenen kayıtları benzer özelliklerine göre gruplama ve bir araya getirme); kütüphane ve arşiv için olduğu kadar müze için de önemlidir. Müze malzemelerinin nitelenmesi yapılırken envanter kayıtlarındaki nitelene alanlarının eksiksiz ve düzgün girilmesi gereklidir.
- 3- Kullanıcıların hızlı bir şekilde müze koleksiyonlarına erişebilmeleri ve müze malzemelerinin yıpranmasını önlemek amacıyla sayısallaştırma (dijitalleştirme) çalışmaları yapılmalıdır.
- 4- Edebiyat müze kütüphaneleri, ortak bir otomasyon aracılığıyla online kataloglarını bütünleşik bilgi sistemi (integrated information system) içerisinde kullanıcıların erişimine açabilmelidir.
- 5- Edebiyat müze kütüphanelerinde kütüphaneci personelin yanında, müze uzmanı (küratör, arkeolog ve araştırmacı), katalogçu, veri giriş görevlisi, fotoğrafçı, yazılım uzmanı ve arşivist çalışmalıdır. Buna imkân yoksa bu işleri yapan şirketlerden hizmet alımı yoluna gidilmelidir.
- 6- Bütün bu işlemleri yapabilecek ve müzenin gereksinimlerini karşılayabilecek uygun bir yazılıma sahip olunmalıdır.

- 7- Sanal uygulamaların gerçekleştirilmesi,kavramsal dizin (thesaurus) hazırlanması, müze koleksiyonlarının oluşturulan dizinlerle katalog gibi taranması mümkün kılınmalıdır.
- 8- Edebiyat müze kütüphaneleri günümüz şartlarına uygun olarak nesne odaklı anlayışı terk edip bilgi odaklı hizmet anlayışını uygulamalıdır. Müze kütüphaneleri sadece nesneye dayalı bilgi hizmeti sunmak değil aynı zamandakoleksiyonların sanal ortamda sergilenmesi, koleksiyonlar ve etkinlikler hakkında bilgilerin toplumla paylaşılması, bilgi teknolojilerinin kullanılarak müzecilik uygulamalarının ve müze kütüphanelerinde üretilen bilginin toplumla paylaşılmasını sağlamalıdır.
- 9- Bu anlayışa uygun olarak müze malzemelerini koruma ve sergilemenin yanında, toplumu bilgilendirme görevini yerine getirmek için koleksiyonların bilgisi internet ve iletişim teknolojileri aracılığıyla topluma sunulmalıdır.
- 10- Kullanıcının ilgisini çekecek web sayfaları, müze ziyaretine gelmesi mümkün olmayanların da bilgilenebilecekleri önemli bir iletişim aracı olmasından dolayı özenle hazırlanmalıdır.
- 11-Müze ve müze koleksiyonlarını tanıtıcı eğitim program ve uygulamaları düzenlenmelidir.
- 12-Mobil uygulamalara, sosyal ağlar aracılığıyla fotoğraf-video paylaşım gibi yeni nesil hizmetlere de yer verilmelidir.
- 13-Edebiyat müze kütüphaneleri hem devlete ait hem de özel müze ve müze kütüphaneleriyle ortak çalışmalar yapmalıdır.
- 14- Edebiyat müze kütüphaneleri, bütün bu işleri akademik bir bakış açısıyla yapabilmek için üniversitelerin ilgili bölümleriyle iş birliği içinde olmalıdır.

Resim 66: EMK müze malzemesi örnekleri²²

Değerlendirme:

Edebiyat müze kütüphaneleri, müze ile kütüphanenin bir arada olduğu, edebiyat konulu derme ve edebiyat eserleri ile öne çıkmış yazarlara ait müze malzemelerinin bir yapı içerisinde sunulduğu yeni bir anlayış ile hizmet vermektedir.

Hem kütüphane hem müze kısmının ortak paydası edebi eserlere ilgiyi artırmak, buldukları bölgenin sanat, edebiyat ve kültürel yaşamına canlılık katmaktır. Kütüphane; edebiyat temalı özel dermesi, yazar okur buluşmaları ve diğer sosyal etkinliklerle bu katkıyı sağlarken müze ise kütüphaneye adını veren yazar ve bölgede yaşamış diğer yazarlara ait objeleri sergilemekle bu katkıyı sağlamaktadır.

Kütüphane bölümünün dermesini kayıt altına alacak uzman personelin olması kataloglama ve sınıflama işleminin yapılmasını ve mevcut olan KOHA otomasyon sistemine kayıtların girilmesini kolaylaştırmaktadır.

²² Resim 55 ile 66 aralığındaki resimler Y.Çalışkan Arşivi (Erişim Şubat 2019)

Müze bölümünde çalışan uzman bir personel olmadığı için, müze malzemelerinin kaydını yaparken envanter defterindeki ve taşınır mal kaydındaki nitelendirme alanlarına kimi bilgiler eksik girilmiştir. Tam anlamıyla malzemelerin nitelenmesi yapılmamıştır. Bu durum edebiyat müze kütüphanelerinin müze kısmının nesnelere sergilemekten öteye bir hizmet sunamayacağını, yani nesne odaklı hizmette sabit kalacağını göstermektedir. Edebiyat müze kütüphanelerinin bu mevcut durumdan bilgi merkezli hizmet anlayışına yönelebilmesi için sorunlar kısmında değindiğimiz problemler çözümlenmelidir ve öneriler kısmında belirttiğimiz durumlar dikkate alınarak adım adım bu hedefler gerçekleştirilmelidir.

Öncelikli adım olarak edebiyat müze kütüphanelerinin her biri bir web sayfası oluşturmalı, yazarlara ait objeler hakkında görsel, işitsel sunumlar hazırlamalı hatta varsa objelerin hikâyesini okuyucuya sunmalıdır. Böylelikle hem müze hem de müze malzemeleri hakkında kullanıcılarda bir farkındalık oluşacak, onlarda müze ve müze malzemesi konusunda daha kapsamlı bilgi edinme isteği ortaya çıkacaktır. Bu durum müze çalışanlarını da müze malzemesi konusunda daha ayrıntılı nitelendirme tanımlamaları yapmaya yönelecek, sorunların çözümü ve önerilerin uygulamaya konulması konusunda da etkili olacaktır. Çünkü yazarın kalemleri, daktilosu, gözlüğü, diğer eşyaları bu eserlerin yazım aşamalarındaki hikâyeye ortaktır, bu yüzden bu malzemelerin nitelendirmelerinin ayrıntılı ve doğru bir şekilde yapılması önemlidir.

Müze envanterlerin çevrimiçi erişimlerinin okuyucuya açılması, sanal uygulamalar, sosyal ağlar ve mobil uygulamalar müzenin tanıtımına ve ziyaret edilmesine katkı sağlayacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

20.yüzyılın ortalarından itibaren dünyada müzelerin işlevleri farklı bir ivme kazanmıştır.Müzeler, nesne eksenli hizmet sunumundan bilgi merkezli hizmet biçimine evrilmiştir. Bunda müzelerin amaç ve politikalarını oluştururken bilgi ihtiyacını ön plana alarak iş üretmesinin katkısı büyüktür.Ayrıca müzelerin bilgi merkezlerinden kütüphane, arşiv ve araştırma birimlerininbilgiyi üretme,doküman haline getirme,koruma gibi faaliyetlerinden yararlanarak toplumun ilerlemesine katkıda bulunmak istemesinin de önemiolduğu görülmektedir. Bu süreç, müzelerin içinde bir kütüphane oluşturulmasını ve uzman kütüphanecilerin istihdam edilebilmesini sağlamış, böylelikle ihtisas kütüphaneleri olan “Müze Kütüphanelerinin” kurulma süreci hızlanmıştır.Bu oluşumla birlikte müzelerde nesne harici birçok bilgi taşıyan kaynağayönelerek onlardan elde edilen verileri kullanıcıların erişimine sunmuştur.

Müze kütüphanelerinin farklı bir anlayış içerisinde hizmet vermesi amacıyla Kütüphaneler ve Yayınlar Genel MüdürlüğünceEdebiyat Müze Kütüphaneleri hizmete açılmıştır.

Bu yeni kütüphane türünün oluşumunda hem edebiyat konusu ile ilgili yayınların çoğalması, okunan eserler arasında edebiyat eserlerinin öne çıkması ile Türkiye’de giderek artan çok yönlü güncel bir edebiyat eseri üretiminin olması etkili olmuştur. Ayrıca bu edebiyat üretiminin genç edebiyatçılar tarafından sağlanması edebiyatımızın geleceği açısından umut verici olmakla birlikte yeni kütüphane türünün oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Bu bağlamda edebiyat müze kütüphaneleri,yazın alanında tarihi ve güncel eserleri toplayankurumlardır. Bu tematik kütüphanelerin müze kısımları ise yazma eserlerin tıpkıbasımları yanında yer yer orijinallerinin de bulunduğu ayrıca yazarların kendi özel eşyalarının da sergilendiği kısmı oluşturmaktadır. Kurumun kütüphane

kısımında edebi,bilimsel, eleştirel eser türlerinin yanında süreli yayınlar ve ödül almış kitaplar geniş yer tutmaktadır. Bu kütüphaneler mekânolarak buldukları bölgelerin kültürel dokusunu ve mimari anlayışını yansıtan özel binalarda kurulmuş “uzmanlık kütüphaneleri” olarak nitelenmektedir. Dermeleri bölge yazarlarının eserlerinden, müze kısımları da bu yazarlara ait objelerinden oluşmaktadır.

Edebiyat müze kütüphaneleri,bilgi merkezi hizmetleri yanında okuyucularına edebiyat, sanat, tarih, kültür, felsefe, müzik,resim alanlarının her birinde söyleşiler, bilimsel toplantılar ve sanatsal etkinlikler düzenlemektedir. Ayrıca edebiyatçılar, eleştirmenler, yayıncılar, çevirmenler ve edebiyatla ilgilenen tüm sivil toplum kuruluşlarının edebiyata dair her türlü etkinliklerine ev sahipliği yapmaktadır. Bumekânlarda edebiyat, sanat ve kültürle ilgili birçok sergi yapılabilmektedir.

Müze kütüphaneleri anlayışına göre belirtilen hizmetler yürütülürken birtakım alt yapı ve yönetim politikaları ile ilgili problemlerle de karşılaşmaktadır. Edebiyat müze kütüphanelerinin yönetsel anlamda birçok sorumluluğu olmasına karşın bu sorumlulukları yerine getirebilecek idari yetkiden yoksundur. Bu yoksunluğun belirginleştiği yer bütçe, derme ve personel gibi kütüphanenin omurgasını oluşturduğu alanlarda kendini göstermektedir.

Kütüphane dermesinin oluşturulması ve kütüphaneye yeni yayınlar kazandırılması, müze malzemesinin elde edilmesi, tanımlanması ve sergilenmesi, nitelikli personelin çalıştırılması gibi durumlarda edebiyat müze kütüphanesi yönetimi yerinde yönetim olarak tek başına karar verememekte sıralı bir takım bürokratik süreçleri takip etmesi gereken bir merkezîyetçilik ile karşı karşıya kalmaktadır.

Müze kütüphanelerinin hizmetlerini etkin bir şekilde sürdürebilmesi için; kütüphaneyi meydana getiren kullanıcı, derme,bina, bütçe ve personel gibi temel alanlarla ilgili sorunları ve idari problemleri çözümülemesi gerekmektedir. Bir müze kütüphanesi, uygun bir “mekân” içinde, yeterli “bütçe” ile geliştirdiği

“dermesini”,uzman “personelin” bilgi ve tecrübesi doğrultusunda yönetir ve hizmet sunar.İdari açıdan ise dermenin geliştirilmesi, yönetimi ve hizmetlerin verilişi ile ilgili politikalar oluşturur ve müze kısmı ile iletişim içinde yürütülebileceği bir yönetim anlayışı benimser aynı zamanda diğer edebiyat müze kütüphaneleri ile iletişim ve ortak akıl ile hareket ederse hizmet verme açısından bir kalite yakalayabilir. Bu koşulların biri ya da birkaçının eksikliği durumunda ise müze kütüphanesi hizmetlerinin aksaması söz konusu olacaktır.

Edebiyat Müze Kütüphanesi Müze Kısmı İçin Öneriler:

- Öncelikli olarak müze kısmının objelerinin zenginleştirilmesi açısından daha fazla bütçe ayrılmalı ve sponsorluk uygulamaları desteklenmelidir.
- Müzeliğe değerdeki taşınır kültür varlıkları Envanter Defteri’ne geciktirmeden kaydedilmelidir.
- Kullanılan envanter defterleri artık değişen ve gelişen arşivleme, belgeleme anlayışı ve yöntemleri ile ele alındığından niteleme alanlarının azlığı bakımından yetersiz kalmaktadır.Bu yüzden dijital envanterlerin, online sergi kataloglarının hazırlandığı günümüzde teknolojiyi belgeleme amacıyla kullanılması müzeler için de önemlidir.Edebiyat müze kütüphaneleri müze kısmı için objeleri tanımlayıcı kayıtların tutulduğu bir online katalog hazırlamalıdır.
- Her edebiyat müze kütüphanesinin kendi müze envanterini oluşturması yeterli olmayıp diğer edebiyat müze kütüphanelerinin müze kısımlarındaki bilgilerin de sağlıklı bir şekilde toplanıp merkezi bir yerde saklanması gereklidir. Bu işlem müzelerin nesnelere hakkındaki yaptıkları nitelendirmeleri karşılaştırmaları ve nesnelere envanterlerinin doğru bir şekilde tutulmasına katkı sağlamasının yanında bir kontrol mekanizması da oluşturmuş olacaktır.

- Her edebiyat müze kütüphanesinin, müze kısmının envanter listesini eksiksiz hazırlaması ve bilgisayar ortamına geçirmesi ile bu yapı hızlı bir şekilde kurulmalıdır.
- Müze envanterlerindeki müze malzemelerinin doğru tanımlanması ve kayıtların online olarak okuyucuya erişime açılması bu malzemeler üzerine (malzemenin cinsi, üretiyeri, neden yapıldığı, üretim tarihi, objenin sahibi, bulunduğu yer, çağı, ölçüsü, geliş tarihi, nasıl elde edildiği, müzedeki yeri, yayımlandığı yer, eserin tanımı gibi alanlarda) akademik çalışmalar yapmak isteyenlere de önemli katkıları olacaktır. Müze kapsamında yapılan bu araştırmaların konferans vb. aracılığıyla toplumla paylaşılması müzenin prestij ve tanıtımı açısından önemlidir.
- Okullara yönelik müze ve müze malzemesini tanıtıcı eğitim programları hazırlanmalıdır.
- Müzelerde müzecilik alanından, arkeoloji ve sanat tarihi bölümlerinden mezun kişiler istihdam edilmelidir.
- Müzelerin en önemli işlevi eserlerin sergilenmesi işlemidir. Bu nedenle koleksiyondaki eserleri, ziyaretçilerin tanıyacağı biçimde düzenlemek ve bunlar hakkında sistematik ve farklı düzeylere uygun bilgiyi sunmak önemlidir.
- Müzede yazarlara ait objelerin hatırdaki kalıcı olması, yazarın hayatındaki yerini somutlaştırmak için fotoğraflarından veya kendisi ile ilgili yerel veya ulusal düzeyde hazırlanmış fotoğraflı yayınlardan faydalanılabilir.
- Objelere özel vitrin seçimi, aydınlatma sistemi, standart ve eseri tanımlayıcı bilgilerle hazırlanmış levhalar, ziyarete gelenleri de etkileyecektir.

- Tarihi ve kültürel mirasımızı halkımıza ve uluslararası topluma tanıtabilmek için bilgi teknolojilerinden yararlanarak dijital çalışmaları yapmalı, günümüz sergileme ve sunum tekniklerini kullanmalıdır.
- Ziyaretçileri müzeye çekebilmek için konferans ve seminer düzenlemeli, kitap ve broşür hazırlamalı, müzedeki eserleri tanıtıcı görsel ve işitsel sunumlar yapılmalıdır. Bir müzenin koleksiyon malzemesi yanında ziyaretçiye sunduğu hizmetin kalitesi de etkilidir.
- Sanal müzecilik uygulamalarına yer verilerek web sayfaları oluşturmalı müzenin ve koleksiyonların görüntüleri kullanıcılarla buluşturulmalıdır.
- Teknik olanaklar çerçevesinde online sergiler düzenlenebilir.
- ICOM Müzecilik Etik Yasası (2006) ve 2863 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Kanununun (1983) koruma, bakım, onarım ve restorasyonla ilgili maddeleri gereğince nesnelere özelliklerine göre ısı, ışık ve nem oranları ayarlanarak eserlerin korunması, depo alanlarının sağlıklı hale getirilmesi ve nesillere aktarılması sağlanmalıdır. Ayrıca müzedeki eserlerin doğal afetlere karşı da korunması için gerekli önlemler alınmalıdır.
- Müzeler arası iş birliğine belirli periyodlarla personelin diğer müzelerde görevlendirilmesi, tecrübelerin paylaşılması müzeler ve çalışanlarına katkılar sağlayacaktır.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri İçin Genel Öneriler:

- Edebiyat müze kütüphanelerinin müze bölümlerinde bir an önce nitelikli envanter kayıtlarının oluşturulup online kataloglarının hazırlanarak kullanıcının erişimine sunulması nesne merkezli hizmet biçiminden bilgi merkezli hizmet anlayışına geçilmesi ve bilgi teknolojilerinin kullanılması gerekmektedir.

- Bu kurumlar diğler illerde de yaygınlaştırılmalıdır. Mekân belirlenirken kolay ulaşılabilir olmalıdır. Ayrıca tarihsel ve kültürel dokuyu yansıtan bir mimariye sahip olmalıdır.
- Nitelikli uzman personel ihtiyacını karşılayacak alt yapı oluşturulmalıdır.
- Kullanıcı ile sürekli etkileşim içinde olunarak kullanıcı merkezli edebi, kültürel ve bilimsel etkinliklerin geliştirilmesine öncelik verilmelidir.
- Okuma saatleri yapma, eserleriyle yazarı tanıtmaya, yarışmalar hazırlama ve etkinliklere okulların katılımlarını sağlama amacına yönelik birliğı seçenekleri de değerlendirilmelidir.
- Salgın dönemlerinde uzaktan eğitim aracılığıyla kullanıcılara yönelik her türlü etkinliğı sağlanmasına çalışılmalıdır.
- Bu kurumlar birbirleriyle, yerel idarelerle ve diğler bilgi merkezleri ile işbirliğı protokolleri yapmalı, koordineli, verimli ve etkin bir hizmet anlayışı ortaya koymalıdır.
- Kütüphanelerin web sayfaları oluşturulup aktif hale getirilmelidir. Kütüphane otomasyon sistemleri aracılığıyla dermelere erişim, kütüphane ve müze kısımlarında sanal gezinti turları sağlanmalı, sosyal medya hesapları aracılığıyla kullanıcılarla canlı bağlantı kurularak kütüphanedeki etkinliklerden faydalanma imkânı sunulmalıdır.
- Kütüphaneler yönetim anlamında daha özerk bir yapıya dönüştürülmeli ve kütüphanelere kendi politikalarını oluşturma olanağı verilmelidir.
- Edebiyat müze kütüphanelerinin kütüphane ve müze kısımlarındaki malzemelerin nitelenmesi yapılırken bir standart oluşturulmalıdır. Nitelendirme alanlarına girilecek bilgilerin ve tanımlayıcıların uzman kişiler tarafından eksiksiz girilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, F. B. (2017). Edebiyat Müzeleri ve Müzede Edebiyat Eğitimi. Milli Eğitim Dergisi, 214. 10 Ekim 2019 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/441153> adresinden erişildi.
- Aksoy, M. (2013). Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi. Türk Kütüphaneciliği, 27, (3), 526-527.
- Alpay, M. ve Özkan, S. (1982). İstanbul Kütüphaneleri. İstanbul: Ünal Matbaası.
- Altunbaş, A. ve Özdemir, Ç. (2012). Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Ülkemizde Müzeler. 22 Mayıs 2021 tarihinde <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/4655%2Cmakale.pdf> adresinden erişildi
- Arıkan, R. (2013). Araştırma Yöntem ve Teknikleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Atbaş, Z. (2012). Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi. İslam Ansiklopedisi, 41. 25 Nisan 2021 tarihinde <https://islamansiklopedisi.org.tr/topkapi-sarayi-muzesi-kutuphanesi> adresinden erişildi.
- Atılğan, D. (2010 Mart). “Kent İhtisas Kütüphanelerinde Hizmet Anlayışı”. Kent Hafıza Merkezleri, Kent İhtisas Kütüphaneleri, Kent Arşivleri ve Kent Müzeleri Sempozyumu Bildirileri İçinde (17-26). Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Ayaokur, Alev. (2014). Müzelerde Bilgi Yönetimi: Sadberk Hanım müzesi Örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Baysal, J. (1992) Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Belge Yönetimi ve Arşiv Terimleri Sözlüğü. (2009). Haz. Karakaş, H. S., Rukancı, F. ve Anameriç, H. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

Çakmak, N. (2007 Mart). “Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Mimarlar Odası Mimarlık Bilgi ve Belge Merkezi”. 43. Kütüphane Haftası Vekam İhtisas Kütüphaneleri Paneli Bildirileri İçinde (47-589). Yayına Hazırlayan Esin Sultan Oğuz. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Çakmak, T. (2016). Türkiye’de Kültürel Bellek Kurumlarında Dijitalleştirme ve Dijital Koruma Politikaları: Bir Model Önerisi. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Çakmak, T. ve Yılmaz, B. (2017). Bellek Kurumlarında Dijitalleştirme ve Dijital Koruma: Türkiye’deki Uygulamaların Analizi. Bilgi Dünyası, 18 (1), 49-91.

Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu Tasarısı ile Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu. (2012). TBMM Tutanak Dergisi (47. Birleşim, 2 Ocak 2012). 10 Ocak 2021 tarihinde https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=643 adresinden erişildi.

Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu Tasarısı ile Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu. (2012). TBMM Tutanak Dergisi (49. Birleşim, 10 Ocak 2012). 10 Ocak 2021 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem24/yil2/bas/b049m.htm> adresinden erişildi.

Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu Tasarısı ile Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu. (2012). TBMM Tutanak Dergisi (69. Birleşim, 2 Şubat 2012). 10 Ocak 2021 tarihinde https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=21135&P5=H&PAGE1=1&PAGE2=72 adresinden erişildi.

- Doğan, F. O. (2013). Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi. Türk Kütüphaneciliği, 27, (2), 528-529.15 Ekim 2019 tarihinde <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/491/484> adresinden erişildi.
- Edebiyat Müze Kütüphaneleri. (2011). 12. Ekim 2019 tarihinde <https://www.dunya.com/ozel-dosya/edebiyat-muze-kutuphaneleri-haberi-145554> adresinden erişildi.
- Ercan, E. (2013). Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi. Türk Kütüphaneciliği, 27, (3), 530-531. 15 Ekim 2019 tarihinde <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/286/279> adresinden erişildi.
- Erdoğan, N. (2010). Türkiye’de Müze İhtisas Kütüphaneleri ve Sorunları. Kent Hafıza Merkezleri: Kent İhtisas Kütüphaneleri, Kent Arşivleri ve Kent Müzeleri Sempozyumu Bildiriler ve Tartışmalar Kitabı: 26 Mart- 27 Mart içinde (ss. 391-396). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi. (2019). 06 Eylül 2019 tarihinde <https://kutahya.kutuphane.gov.tr/TR-86633/evliya-celebi-edebiyat-muze-kutuphanesi.html> adresinden erişildi.
- Gerger, M. E. (2014). Tarihten Bugüne İstanbul Kütüphaneleri. İstanbul: Gerger Yayınları.
- Hakkioğlu, N. İ. (2013). Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi. Türk Kütüphaneciliği, 27, (3), 532-533. 04 Eylül 2019 tarihinde <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/288/281> adresinden erişildi.
- Halk Kütüphaneleri Görev ve Çalışma Yönetmeliği, T.C. Resmî Gazete (17465, 21 Eylül 1981).
- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği.T.C. Resmî Gazete (28170, 1 Ocak 2012).

Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği.T.C. Resmî Gazete (17789, 19 Ağustos 1982).

İnan, F. (2013). Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi. Türk Kütüphaneciliği, 27, (3), 534-536. 01.Eylül 2019 tarihinde <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/289/282> adresinden erişildi.

İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kütüphanesi. (2021). 27 Nisan 2021 tarihinde <https://www.msgsu.edu.tr/tr-TR/kutuphane-hakkinda/1228/Page.aspx> adresinden erişildi.

Kabar, Neriman Okumuş. (2019). Edebiyat Müze Kütüphanelerinin Kültürel Mirasla İlişkisi ve Mekânsal Değerlendirme. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara.

Kayaoğlu, H. D. (2010). Libraries of İstanbul=İstanbul Kütüphaneleri. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Kaynakça ve Gönderme Örnekleri. (2021). 28 Mayıs 2021 tarihinde <http://tk.org.tr/index.php/TK/about/submissions#authorGuidelines> adresinden erişildi.

Keseroğlu, H. S. ve Çavdar, U. (1995). Fotoğraflarla İstanbul Kütüphaneleri. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Knowles, R. (2013). The history of the British Museum. 12.09.2019 tarihinde <https://www.regencyhistory.net/2013/01/the-history-of-british-museum.html> adresinden erişildi.

Koha Otomasyon Sistemi. (2021). 20 Mayıs 2021 tarihinde <https://bilgibilimi.net/koha-otomasyon-sisteminin-kullanimi/> adresinden erişildi.

Konya, Ü. (2010). İstanbul'un 100 Kütüphanesi. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları.

Köklü, E. (2009). Müze, Arşiv, Kütüphane Malzemesi ile Kataloglama İlişkisi. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu.T. C. Resmi Gazete (18113, 23 Temmuz 1983).

Kütüphane Hizmet Esasları Genelgesi. (2012). 05 Mayıs 2021 tarihinde <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/4857,ek-kutuphane-hizmet-esaslari.pdf?1> adresinden erişildi.

Leonhart, H. A. (2000). Kütüphane Malzemesi Nedir, Arşiv ve Müze Malzemesi Nedir? Dokümantasyon malzemesinin ve Kurumlarının Sınıflandırılması Hakkında Bir Deneme. (Çev. İ.Keskin). Arşiv Araştırmaları Dergisi 2. 10 Nisan 2021 tarihinde https://www.academia.edu/5626920/K%C3%BCt%C3%BCphane_Malzemesi_Nedir_Ar%C5%9Fiv_ve_M%C3%BCze_Malzemesi_Nedir_Dok%C3%BCmantasyon_Malzemesinin_ve_Kurumlar%C4%B1n%C4%B1n_S%C4%B1n%C4%B1flandırılması_Hakk%C4%B1nda_Bir_Deneme adresinden erişildi.

Masde Kayıtları. (2021). 23 Mayıs 2021 tarihinde <https://ekygm.gov.tr/Files/UserGuide/KutuphanelerinKitapVeSureliYayinIstekleri.pdf> adresinden erişildi.

Mollaoğlu, R. N. (2007a). Müze Kütüphaneleri ve Müze Bilgi Ortamına Katkıları. Türk Kütüphaneciliği, 21, (3), 304-334. 15 Ekim 2019 tarihinde

<http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/93/2541> adresinden erişildi.

Mollaoğlu, R. N. (2007b). Bilgi Ortamı Olarak Muzelerde Kütüphanelerin Rolü ve Türkiye’de Müze Kütüphaneleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Muzeler İç Hizmetler Yönetmeliği. (1990). 08 Haziran 2020 tarihinde <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14442/muzeler-ic-hizmetler-yonetmeliği.html> adresinden erişildi.

Ortaylı, İ. (2008, 20 Temmuz). Tarihe Açılan Kapı: British Museum. Milliyet Gazetesi. 12 Kasım 2019 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/ilber-ortayli/tarihe-acilan-kapi-british-museum-968898> adresinden erişildi.

Özdemirci, F., Torunlar, M., Saraç, S. (2009). Üniversiteler için belge yönetimi ve arşiv sistemi /işlemleri (BEYAS) el kitabı [Elektronik versiyon]. Ankara: TÜBİTAK.

Özel, N. (2016). Muzelerde Bilginin Düzenlenmesi ve Erişime Sunulması: Ankara’daki Muzelere Yönelik Bir Araştırma. DTCF Dergisi, 56,(1) 177-209. 07 Mayıs 2021 tarihinde <http://dctfdergisi.ankara.edu.tr/index.php/dctf/article/view/13/1384> adresinden erişildi.

Rowley, J. (1996). Bilginin düzenlenmesi: Bilgi erişime giriş. Çeviren: Sekine Karakaş. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları.

Sağlamtunç, T. (1990). Toplumun kültürel kalkınmasında halk kütüphanelerinin rolü. Türk Kütüphaneciler Derneği 40. Yıl Kütüphanecilik Kurultayı, 30 Kasım-1 Aralık 1989, Ankara: Bildiriler içinde (ss. 54-58). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Şencan, İ. ve Doğan, G. (2017) Bilimsel yayınlarda kaynak gösterme, tablo ve şekil oluşturma rehberi: APA 6 kuralları. Türk Kütüphaneciler Derneği, 68s. 15 Mayıs 2021 tarihinde http://www.tk.org.tr/APA/apa_2.pdf adresinden erişildi.

Taşınır Mal Yönetmeliği.T.C. Resmî Gazete (26407, 18 Ocak 2007).

Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi. (2018) 02 Haziran 2019 tarihinde <https://www.bayburtpostasi.com.tr/edebiyat/karadenizli-edebiyatcilarin-hatirasi-muze-kutuphanede-yasatilacak-h17552.html> adresinden erişildi.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük. (1998). (8. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkiye Okuma Kültür Haritası. (2011). 02. Mayıs 2021 tarihinde <https://kygm.ktb.gov.tr/Eklenti/55,yonetici-ozetipdf.pdf?0> adresinden erişildi.

UNESCO.(1970).“Recommendation cocerning the International standardization of library statistics”. UNESCO 16th General Conference 13 November 1970. 30 Temmuz 2021 tarihinde http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13086&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html adresinden erişildi.

Uralman, H. (2012). Müze dokümantasyonunun kapsamı. N. Ertürk ve H. Uralman (Haz.). Müzebilimin ABC’si içinde (ss.57-71). İstanbul: Ege Yayınları.

Wateren, J. V. (1999)The Importance of Museum Libraries. 27 Eylül 2019 tarihinde <https://archive.ifla.org/VII/d2/inspel/99-4wajv.pdf> adresinden erişildi.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, Bülent. (2013). Anadolu Kütüphaneleri. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Yılmaz, M., Aydemir Şenay, B., Akbulut Güneş, A. (2016 5-7 Mayıs). Türkiye de Müze Kütüphaneleri Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi Örneği. 2. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan bildiri. 5 Eylül 2019 tarihinde [https://www.academia.edu/41195632/T%C3%BCrkiyede_M%C3%BCze_K%C3%BCt%C3%BCphaneleri_Erzurumlu_Emrah_Edebiyat_M%C3%BCze_K%C3%BCt%C3%BCphaneleri](https://www.academia.edu/41195632/T%C3%BCrkiyede_M%C3%BCze_K%C3%BCt%C3%BCphaneleri_Erzurumlu_Emrah_Edebiyat_M%C3%BCze_K%C3%BCt%C3%BCphaneleri_Erzurumlu_Emrah_Edebiyat_M%C3%BCze_K%C3%BCt%C3%BCphaneleri)

BCt%C3%BCphanesi_%C3%96rne%C4%9Finin_De%C4%9Ferlendirilmesi
adresinden erişildi.

Yurdadoğ, B. (1974). Kitaplıkbilim Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.

ÖZET

Kültür ve medeniyet değerlerinin gelecek nesillere aktarılması noktasında edebiyat önemli bir rolesahiptir.Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığı yeni bir yaklaşımla edebiyatın bu rolünü işlevsel hale getirmek için yedi bölgemizde “**Edebiyat Müze Kütüphaneleri**” oluşturmaya başlamıştır. Kütüphaneler kuruldukları bölgede, yaşamış en önemli edebiyatçılardan birinin ismiyle açılmakta ve bölgenin sosyal ve kültürel etkinliklerine önemli katkılar sunmaktadır.

Edebiyat müze kütüphaneleri hem mekânsal özellikleri hem de tematik kütüphane olmaları nedeniyle ayrı bir öneme sahiptir. Dermelerinde kitaplar, yazmalar, dergiler bulunmakla birlikte müze kısmında ise fotoğraflar, resimler, yazarlara ait özel eşyalar ve kostümler ziyaretçilerine sunulmaktadır.

Bu çalışmada; müze ve kütüphane kavramı ayrı ayrı ele alındıktan sonra, müze kütüphaneleri kavramı bütüncül bir bakış açısıyla anlaşılmasına çalışılmıştır.Müze kütüphanelerinin toplumsal rolüne vurgu yapılarak, edebiyat müze kütüphaneleri ile yapılan mülakatlar sonucunda edebiyat müze kütüphanelerinin mevcut yapıları ortaya konmuştur.Edebiyat müze kütüphanelerinin halk kütüphanelerinden farkı ortaya konulmuş ve mevzuatı hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca edebiyat müze kütüphanelerinin müze malzemelerinin nitelenmesi üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Müze kütüphaneleri, müze kütüphanelerinin toplumsal rolü, müze malzemesinin nitelenmesi, edebiyat müze kütüphanesi.

SUMMARY

Literature has an important role in transferring cultural and civilizational values to future generations. For this reason, the Ministry of Culture and Tourism has started to establish "Literature Museum Libraries" in the seven regions in order to make this role of literature functional with a new approach. The libraries are opened with the name of one of the most important literary figures who lived in the region, where they were established, and make important contributions to the social and cultural activities of the regions.

Literature museum libraries have particular importance because of their thematic structures and spatial characteristics. In addition to books, manuscripts and magazines in their compilations, photographs, pictures, special items and costumes belonging to the authors are presented to the visitors in the museum sections.

In this study, after discussing the concepts of museum and library separately, the concept of museum libraries is tried to be understood with a holistic perspective. Emphasizing the social role of museum libraries, it is presented their current structures as a result of the interviews with the officials of these literature museum libraries. The difference between literature and public libraries was revealed and also, information on their legislations was given. In addition, some evaluations were made on the qualification of the museum materials of the literature museum libraries.

Keywords:Museum libraries, social role of museum libraries, qualification of museum material, literature museum library

EKLER

Ek-1: Mehmet Akif Ersoy EMK. Envanter Defteri

№ 002

MEHMET AKIF ERSOY ÖZEL MÜZESİ ESER ENVANTERİ

ENVANTER No: 2

ESERİN ADI ve CİNSİ: Cep Saati - Longines Marka
BULUNDUĞU YER:

ÇAĞI:

ÖLÇÜSÜ: Cep 5 cm.

MÜZEYE GELDİĞİ GÜN: -

NASIL ELDE EDİLDİĞİ (SATIN ALMA, ARMAGAN, MİRAS, VB.) Armagan

MÜZEDEKİ YERİ: Çalışma Odası vitrinde

VAYINLANDIĞI YER:

ESERİN TANIMI: Mehmet Akif'in cep saati olup Longines markadır. Baskıdır, deri kösteklidir.

No: No:

MÜZESİ

Ek-2: Mehmet Akif Ersoy EMK. Dayanıklı Taşınır Listesi

1	ADI	MARKASI	MODELI	CRISI
2				
3	DİĞER SOĞUTMA VE DONDURMA AMAÇLI CHAZLAR	MARKASIZ	AWOX SICAK SOĞUK SU SEBUL	AWOX SICAK SOĞUK SU SEBUL
4	PİYANDIĞAR	MARKASIZ	SCHLIMMER DUVAR TIPI	
5	DİĞER HALLAR VE YOLLUKLAR	MARKASIZ	HALLAR KLİMA VE YOLLUKLAR	
6	DİĞER HALLAR VE YOLLUKLAR	MARKASIZ	SEDR DAYAMA YASTIĞI	HALL KLİM YOLLUK
7	DOĞRUSU BİLGİSAYARLAR	DELL		
8	DOĞRUSU BİLGİSAYARLAR	MARKASIZ		
9	LAZER YAZICILAR	LEJMARK	LEJMARK MX1100N A4 MONO ÖZELLİKLİ YAZICI 79156/MORLL1	LEJMARK MX1100N A4 MONO ÖZELLİKLİ YAZICI 79156/M
10	PROJEKTÖRLER (PROJEKSİYON CHAZLARI)	HITACHI	CPEX 251N	
11	TELEVİZYONLAR	BOSCH	LCD TELEVİZYON	LCD TELEVİZYON
12	DİĞER SES VE GÖRÜNTÜ CHAZ VE ALETLERİ	MARKASIZ	DVD PLAYER	
13	İNFRASES İSTİCİLER	UFO	2900W UFO İSTİCİ	2900W UFO İSTİCİ
14	DİĞER İSİTMA, SOĞUTMA, HAVALANDIRMA VE NEMLENDİRME CHAZLARI BAYMAK	YOĞUSMALI KOMBI		KOMBI
15	KITAPLIKLAR	MARKASIZ	AHŞAP KÜTÜPHANE TAKIM CEVİZ	KITAPLIK
16	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	CEP SAATI - LONGINES MARKA	CEP SAATI - LONGINES MARKA
17	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	GÖZLÜK VE KABİ	GÖZLÜK VE KABİ
18	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	KÜLLÜK - BAKIR	KÜLLÜK - BAKIR
19	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	SARILIKLIK - BAKIR	SARILIKLIK - BAKIR
20	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	HAMAMI TASI - BAKIR	HAMAMI TASI - BAKIR
21	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	KÜÇÜK KAZAN - BAKIR	KÜÇÜK KAZAN - BAKIR
22	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	HAVANİ VE ELİ - BRONZ	HAVANİ VE ELİ - BRONZ
23	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	LENGER - BAKIR	LENGER - BAKIR
24	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	KAPAKLI ÇORBA TASI - BAKIR	KAPAKLI ÇORBA TASI - BAKIR
25	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	KAHVE TEPSESİ - BAKIR	KAHVE TEPSESİ - BAKIR
26	ETNOGRAFIK ESERLER	MARKASIZ	KAPAKLI SAHAN - BAKIR	KAPAKLI SAHAN - BAKIR

G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
ÖZELLİK	AMBAR	AMBAR MİKTARI	KİŞİ VE TESLİM MİKTARI	ORTAK KULLANIMA VERİLEN MİKTAR	TOPLAM MİKTAR	ÖLÇÜ BRİM						
3	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
4	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
5	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
6	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	8	0	0	8	ADET						
7	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
8	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	0	0	0	0	ADET						
9	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
10	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
11	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
12	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
13	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
14	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
15	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
16	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
17	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
18	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
19	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
20	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
21	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
22	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	1	0	0	1	ADET						
23	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	2	0	0	2	ADET						
24	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	2	0	0	2	ADET						
25	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	2	0	0	2	ADET						
26	M AKIF ERSOY K 255 KODLU AMBARI	4	0	0	4	ADET						

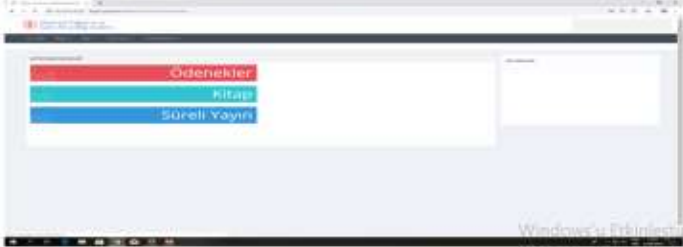
Ek-3: Mehmet Akif Ersoy EMK. KOHA Toplam Kayıtları

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi KOHA Kayıtları
Sürelî yayın çeşit sayısı
2018: 129
2019: 55
2020: 124
20/05/2021 tarihine kadar toplam kitap sayısı: 6792

Ek-4: Masde Kayıt Giriş Alanları

MATERYAL SAĞLAMA ŞUBESİ

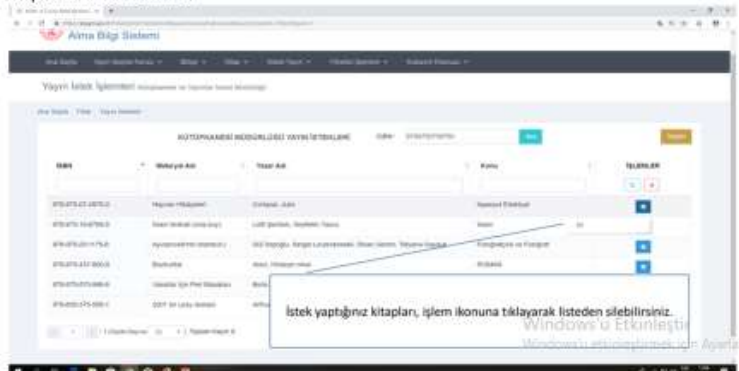
İşlem Türleri
Materyal Sağlama ve Satın Alma Bilgi Sisteminde tanımlanan işlem türleri şunlardır.
Ödenekler: Genel Müdürlüğümüz tarafından kütüphanelere yerinden alım için gönderilen ödenek işlemleri.
Kitap İşlemleri: Merkezden satın alınarak kütüphanelere gönderilen kitapların kontrol işlemleri ile çöklü ve tekli kitap istek işlemleri.
Sürelî Yayın İşlemleri: Merkezden abone olunarak kütüphanelere gönderilen süreli yayın sayılarının takip, alım ile çöklü ve tekli süreli yayın istek işlemleri.

Windows'u Etkinleştirin
Windows'u etkinleştirin için Ayarlar'a gidin.

MATERYAL SAĞLAMA ŞUBESİ

Tekli kitap isteği:
Kitapların listeden silinmesi

İstek yaptığınız kitapları, işlem ikonuna tıklayarak listeden silebilirsiniz.

Windows'u Etkinleştirin
Windows'u etkinleştirin için Ayarlar'a gidin.

MATERYAL SAĞLAMA ŞUBESİ

Çoklu kitap isteği:
Kütüphane türüne göre kitap isteği.

Alma Biliği Sistemi

Dağıtım İşlemleri Kütüphaneler ve Yayıncılar Genel Müdürlüğü

Ana Sayfa Dağıtım İşlemleri Kütüphaneler ve Yayıncılar Genel Müdürlüğü

DAĞITIM ADETLERİ

BİNAÇ YAYINLARI	0
AKADEMİK YAYINLARI	0
EDİTİM YAYINLARI	0
ÇOCUK VE GENÇLİK YAYINLARI	1000
YETİŞKİN KÜLTÜR YAYINLARI	0
YETİŞKİN KURGU/EDİBİYAT YAYINLARI	0
TOPLAM	1000

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

Ek-5: KOHA Otomasyon Kayıt Örnekleri

The screenshot shows the KOHA library system interface. The search results for the book "İntibah" are displayed. The book is by Namık Kemal and is a 96-page novel. The search results include the book title, author, page count, and material type. The interface also shows a sidebar with navigation options and a search bar at the top.

Search Results for "İntibah":

Kitap	İntibah / Namık Kemal, Kaz. Yakup Çelik
Yazar:	Namık Kemal, Çelik, Yakup
Baskı:	96 ss.
Materyal Türü:	Kitap
Yayıncı:	İstanbul Kültür 2011
Kullanılabilirlik:	Ödünç verilebilen materyaller
Devanın gelişmiş için bilgileri:	[1]
Referans için kullanılabilir materyaller:	Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi [813-42 1644 2010] (1)
Devanın gelişmiş için bilgileri:	[1]

The screenshot shows the KOHA library system interface. The search results for the book "Kar" by Orhan Pamuk are displayed. The book is a 304-page novel. The search results include the book title, author, page count, and material type. The interface also shows a sidebar with navigation options and a search bar at the top.

Search Results for "Kar":

Kitap	Kar / Orhan Pamuk
Yazar:	Pamuk, Orhan
Baskı:	304 ss.
Materyal Türü:	Kitap
Yayıncı:	İstanbul Kültür 2006
Kullanılabilirlik:	Ödünç verilebilen materyaller
Devanın gelişmiş için bilgileri:	[1]
Referans için kullanılabilir materyaller:	Erzurum Erzurumli Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi [813-42 PAM 2005] (1)
Devanın gelişmiş için bilgileri:	[1]

Search Results for "Yeni Hayat":

Kitap	Yeni Hayat / Orhan Pamuk
Yazar:	Pamuk, Orhan
Baskı:	70 ss.
Materyal Türü:	Kitap
Yayıncı:	İstanbul Kültür Yayınları 2012
Kullanılabilirlik:	Ödünç verilebilen materyaller
Devanın gelişmiş için bilgileri:	[2]
Referans için kullanılabilir materyaller:	Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi [813-42 PAM 2012] (1)
Devanın gelişmiş için bilgileri:	[1]

